LATVIJA

LATVIAN NEWSPAPER

Nr. 500

Sestdien, 1951. g. 21. jūlijā

Iznāk trešdienās un sestdienās. Galvenais redaktors: Maksis Čulītis, galvenais redaktora vietnieks V. Lesiņš. Redaktori: G. Grīnbergs, P. Kļāns, E. Miesnieks, L. Švarcs, A. Vinčels. Apgāda saimnieciības vadītājs H. Zāgars. Metieris E. Ūdris. Burtlicī: R. Vite, T. Torokovs. Korektrise M. Kaukīte. Mašīnrakstītāja Z. Kēnigswalde.

ASV sadarbosies ar Spāniju par spiti attiecībai Eiropā

Mekkloja steiga Vācijas apbruņošanā pārsteidz Londonu

Vašingtona (ae). — **Mūsu laikraksta pag. numurā sniedzām informāciju par amerikāņu senātoru grupas viesošanos Spānijā un par priekšdarbiem. Vašingtonas - Madrides militārajai savienībai. Tikko vairākas dienas Spānijā uzturējās arī amerikāņu jūras spēku štāba priekšnieks admirālis Šermens, lai noskaidrotu sīkāk Franko piedalīšanos Rietumeiropas aizsardzībā.**

Šis jautājums tomēr atdūries uz Rietumeiropas valstu spēcīgu pretestību. Tādēļ ārlietu ministrs Ečesons bija spiests trešdien oficiāli paziņot, ka ASV sākušas sarunas par Spānijas līdzdalību Eiropas aizsardzībā.

Kad pirms dažām dienām Londonas un Parīzes diplomātus Vašingtonā informēja par amerikāņu nolūkiem, tie nebija pārāk iepriecināti. Arī Norvēģijas un Dānijas vēstnieki angļu diplomātu ietekmē piedraudēja ar veto tiesību izmantošanu, ja Spānijas jautājumu ierosinātu Atlantika padomē. Amerikāņu apgalvojumi, ka admirālis Šermens apspriežas tikai par spāņu-amerikāņu sadarbību tīri militārā plāknē, nespēja atturēt Londonas un Parīzes valdību no memorandu iesniegšanas ASV ārlietu ministrijai. Abas rietumu lielvalstis pasvītrojušas, ka tās ar visiem iespējamiem līdzekļiem pretosies ne vien Spānijas uzņemšanai Atlantika paktā, bet arī katrai militārai sadarbībai starp Spāniju un kādu pakta valsti.

Parīzes valdība paskaidroja, ka Atlantika aizsardzības sistēma balstās uz demokratiskiem principiem, kas ar Spānijas piedalīšanos vairs nebūtu iespējams. Tāpat trūkstot ieroču pat līdzšinējo Atlantika pakta dalībnieču apbruņošanai. Bez tam ģen. Franko un viņa politika neesot pieņemama ne Francijai, ne Lielbritānijai, un amerikāņu draudzība ar Madridi varētu kaitēt ASV un brīvo Eiropas valstu attiecībām.

Amerikāņu politiskās aprindas savukārt pārliecinātas, ka militārie apsvērumi prasa ASV un Spānijas sadarbību. Tikai pirms dažām dienām amerikāņu valdības pārstāvjiem bija kongresā jāatzīstas, ka tās gaisa spēku rīcībā ir tikai 87 B 36 tipa lidmašīnas, kuru darbības rādijs pieļauj lidojumu uz Maskavu un atpakaļ uz ASV. Reizē ar to kļuvis akūts jauns, it īpaši Pad. savienībai tuvāku aviācijas atbalsta punktu jautājums. Šim prasībām ļoti piemērota Spānija, sevišķi tādēļ, ka tā lābi nodrošināta arī pret padomju invāziju. ASV militārajos apsvērumos liela loma arī spāņu jūras spēku atbalsta punktiem — Spānijas ziemeļrietumu piekrastē izdevīgā situācijā atrodas Lakoruņija, Kadiksa pie Gibraltara, bet Kartagena un Baleāras Vidusjūrā. Jau pag. gada oktobrī ASV kā vienīgā brīvā nācija piedalījās Spānijas flotes manevros.

Senāta ārlietu komisijas priekšsēdis Konelijs Vašingtonā paskaidroja, ka esot „ļoti vēlams" Sav. valstīm iegūt Spānijā jūras spēku un aviācijas atbalsta punktus. „Lielbritānijai nevajadzētu iejaukties šajā jautājumā," piebilda Konelijs. Republikāņu senātors Mekkartijs, kas kļuvis populārs ar saviem sevišķi asiem uzbrukumiem Trumena ārpolitikai, izteicās: „Mēģinājums aizsargāt Rietumeiropu būtu

(Turpinājum 8. lpp.)

RUMĀŅU BRUŅOTOS SPĒKUS VADA KURPNIEKS UN TEPIĶU LĀPĪTĀJS

Minchene (tf). — Minchenē iznākošais laikraksts Deutsche Soldaten-Zeitung sniedz informāciju no Budapeštas par rumāņu armijas pēdējā laika „tīrīšanu" sekām. To rezultātā bruņoto spēkus tagad lielā mērā vada civīlisti. Pēc rumāņu militārā nedēļas laikraksta Stratiotike Nea ziņām, par ģenerālštāba priekšnieku kļuvis agrākais kurpnieks Leonte Salajans, bet jaunais aviācijas šefs nāk no cienījamā tepiķu lāpītāja amata rindām.

Aicina aizsargāt bērnus pret ienaida filozofiju

Berline (cr). — Vācu evaņģeliskās baznīcas trešais pēckara kongress nobeigumā pieņēma rezolūciju, kurā nosoda komūnisma iepotēšanu jaunatnei un piespiedu darbu sistēmu padomju joslā, aicinot vācu protestantus kā austrumos, tā rietumos aizsargāt bērnus pret naida filozofijas indoktrinēciju un prasa strādniekiem nodrošināt brīvību pašiem izvēlēties sev darbu.

Piecu dienu ilgā kongresa mērķis bija izcelt baznīcu kā tiltu starp austrumiem un rietumiem, un tajā piedalījās ap 300.000 delegātu — garīdznieku un laju no visas Vācijas. Kongress neizcēla reliģiskās dzīves apspiešanu padomju joslā, un arī tā beigu rezolūcijā nav tieši pieminēts ne komūnisms, ne Austrumvācija. Rezolūciju tomēr uzskata par brīdinājumu komūnistu vaditai Austrumvācijai, ka baznīca turpinās nostāties pret šīs Vācijas daļas sovjetizāciju, kaut arī grib palikt saite starp austrumos un rietumos dzīvojošiem protestantu ticības piederīgiem.

Nākošais vācu evaņģeliskās baznīcas kongress paredzēts nākamgad Štutgartē.

Vai skaistā Izabella kļūs par Beļģijas karalieni

Brisele (gi). — Pēc 11 mēnešu rūpīgas „mācīšanās par karali", šodien vēl nepilngadīgais jaunekļis kas piedzima 1930. g. 7. septembrī karaliskajā Lēkenas pilī, kļuvis Beļģijas karalis Boduēns I, — ar tiesībām un pienākumu valdīt pār 9 milj. lielu tautu ar jauktām germāņu un latīņu asinīm. Boduēns I savas funkcijas katrā ziņā izjūt kā pienākumu, jo ir karalis pret savu gribu. Daudz labprātāk viņš būtu kļuvis par inženieri, atstājot troni savam tēvam karalim Leopoldam.

Tauta aizgājušo mēnešu laikā uzmanīgi sekojusi katrai Boduēna rīcībai — draugi ar bažīgu līdzjutību, pretinieki ar visai kritisku aci: tāču vispārējs atzinums ir, ka Boduēns varētu būt labs karalis savai tautai. Daži, atgādinādami Boduēna līdzīgās intereses par slēpošanu, matēmatiku un inženierzinātnēm, salīdzina viņu ar karali Leopoldu; pēdējā pretinieki savukārt šādas parallēles noraida un daudz drīzāk meklē līdzību starp Boduēnu un viņa vectēvu, visiemīlotāko Beļģijas karali — kareivisko Albertu I. Citi turpretī — un to ir visai daudz — uzsver, ka Boduēns nelīdzinās ne vienam, ne otram, un tieši tādēļ liek uz viņu vislielākās cerības. Sevišķi izceļ arī faktu, ka Boduēns necieš galma dzīvi un īsteni atplaukst tikai, runājot par valsts politiku un saimniecību, vai arī jaucoties starp

(Turpinājum 8. lpp.)

Parādes, uguņošanas un deju ielās

PARĪZIEŠI ATZĪME BASTIJAS KRIŠANAS GADA DIENU

Mūsu līdzstrādnieka speciālraksts no Francijas galvaspilsētas

Vēsturnieki saka, ka neesot bijis grūti ieņemt Parīzes cietoksni Bastiju, jo tās aizstāvim markizam de Lonē esot bijuši padoti vienīgi 32 šveicieši un 82 invalīdi. Tornu 15 lielgabaliem neesot bijis munīcijas, un tie varējuši šaut vienīgi — salūtu. Nekādas politiskas, nedz militāras nozīmes Bastijai neesot bijis, bet revolūcionāru uzbrukums vērsies pret to kā pret despotisma simbolu. Un tā nu vēl šodien visa Francija un it sevišķi parīzieši atzīmē šo Bastijas krišanu, kas notika 1789. g. 14. jūlijā, kā valsts svētkus, kā tautas atbrīvošanas svētkus. Šoreiz 14. jūlijs Parīzē gadījās pelēks. Tas tomēr netraucēja svētku nozīmi.

Champs Elysēs laukumā, pretim Invalīdu domam uzceltajās tribinēs ieņem vietas valsts prezidents Oriols un lūgtie viesi. Blakus ielās novietotas karaspēka daļas, kurām šodien jādefilē. Brīnumkoša ir jātnieku gvarde baltās biksēs, tumši zilos svārkos ar sarkaniem atlokiem, spožās kiverēs ar sarkaniem puškiem un melniem zirgu astriem. Tā ir izlase — kā vīri, tā zirgi. Kad pāri skatītāju galvām ar milzīgu troksni aizdrāžas turboiznīcinātāji, zirgi kļūst tramīgi, bet vīru sejās atspīd lepnums.

Sākas parāde. Nebeidzama dažādu karaspēka daļu straume plūst pa Champs Elysēs aveniju gar prezidenta tribīni. Dažam pulkam sava „maskotē" solo pa priekšu, piemēram, balts auns. Kad brašā mūzika brīžiem apklust, nepacietīgie parīzieši kliedz: „Musique, musique!" Kam gadījusies vieta aizmugurē, tam palīdz periskops. Dažas dāmas izlīdzas ar spogulīšiem. Publikā piezīmes, jautrība un aplausi iemīļotiem pulkiem un viņu orkestriem.

Smagie lielgabali, tanki, tanketes, tehniskās daļas, jātnieki, motocikletisti, izplētņu lēcēji, jūrnieki, kadeti, — viss tas aizsolo, aizjāj, aizripo mums garām, demonstrējot Francijas armijas spēku. 93. kājnieku pulks izgājis jaunajā armijas ietērpā, kas tiesām glīts, un par kuru kāds ģenerālis esot teicis, ka tas nu atkal kājniekiem pievērsīšot meitenu skatienus. Pāri mūsu galvām tarkšķēdams un spraustodams rinko helikopters — tik zemu, ka skaidri saredzams pilots savā kabinē. Beidzot lidaparāts nosēžas turpat uz asfalta, saceldams putekļu mākoni.

Pēc stundas viss ir garām, un redzu vēl valsts prezidentu masīnā lēnām dodamies uz Elizejas pili, jātnieku gvardes pavadītu un savas tautas sirsnīgi sumināto.

Vakarā visas valsts ēkas iluminētas. Lai gan smidzina lietutiņš, visa Parīze kājās. Pāri Sēnai, pie greznā Aleksandra III tilta, pionieri 5 stundās uzcēluši pontonu tiltu, kas spoži apgaismots un pa kuru labprāt pastaigājas parīzieši. Uz izgreznotā plosta, kas lēnām kustas pa upi, kara orkestris spēlē priecīgus maršus. Abi Sēnas krasti laužu pilni, kas dzīvo līdzi saviem karaviriem, jo šie svētki reizē ir arī armijas svētki. Uz Ārlietu ministrijas ēkas, spoži apgaismoti, plīvo visu Apvienoto nāciju karogi. Varens un cēls pret debesīm sīnenas Invalīdu doma zeltītais kupols, zem kura atdusas Napoleons I. Pēc pl. 10 kādās septiņās vietās sākas uguņošana, kas atkal met pret tumšajām debesīm tūkstošiem raibu saulu un zvaigžņu.

Par spīti lietutiņam, daudzās vietās, it sevišķi Saint-Germain des Prēs rajonā, jaunieši dejo uz trotuāra pie vairāk vai mazāk primitīvas mūzikas. Redz arī kostīmus un maskas. Bet vai tad dažas studentes arī diendienā nestaigā īpatos melnos tērpos ar uzlocītām biksēm, līdzīgi zvejnieku zēniem, daudz neievērodamas solido pilsoņu izbrīnētos skatienus. Pāri dažām šaurām ieliņām izvilktas raibas spuldzītes, un pie divu ermoņiku skaņām laudis griežas lēnā valsī. Bufete protams, turpat — mazajā „bistro". Un tā tas iet līdz rīta gaismai — à l'aube.

Tēvs velk divas meitenītes uz māju kas lāga negrib iet: c'est joli ici! Šeit ir skaisti, — un viņām taisnība.

Erve

Parīzē, 14./15. jūlijā

200.000 ungāru trimdā

NACIONĀLĀS PADOMES PREZIDENTS VARGA ATJAUNO DRAUDZĪBU AR VĀCIEŠIEM

Minchene (ss). — Nujorkas ungāru nacionālās padomes prezidents Bela Varga, kas, apceļojot Eiropu, ilgāku laiku uzturējās arī Vācijā, preses konferencē Minchenē sniedza paskaidrojumus par ungāru-vācu attiecību izveidošanos. Viņa Eiropas ceļojuma mērķos ietilpstot arī abu kaimiņu attieksmju izveidošana ar Rietumvāciju, paskaidroja Varga. Viņa vēlēšanās bijusi sastapties un apspriesties ar Ungārijas „tautas vāciešiem", ar kuriem viņš ilgus gadus sadarbojies un bijis politiski cieši saistīts. Pēc dzimtenes atbrīvošanas vāciešu atgriešanās un līdztiesības Ungārijā esot pati par sevi saprotama lieta. Ungāru trimdas parlaments — nacionālā padome brīvās dzimtenes restaurācijā vadīšoties no principa ka katrai nācijai tiesības brīvi izvēlēties valsts iekārtas formu. Sarunas beigās, pieskaroties trimdas dzīvei, Varga paskaidroja, ka bēgļu gaitās atrodoties 200.000 ungāru.

Kremļa jaunais pāris kāzu ceļojumā apmeklēs satelītvalstis

14 DIENU KĀZU DZĪRES KREMLĪ

Londona (ub). — Par Staļina meitas Svetlanas grandiozajām laulību svinībām Maskavā plašāku rakstu sniedz arī Londonas Sunday Express korespondents Ralfs Hjūins. Kāzas notikušas 7. jūlijā un greznībā esot pārspējušas Ēģiptes karaļa Faruka un Irānas šacha kāzas. Atsaucoties uz laikrakstiem aiz dzelzs priekškara, Sunday Express raksta, ka kāzu svinības ilgušas 14 dienu un izmaksājušas ap 280.000 dol. Līgavas sudrablamē kāzu tērps ar daudzkrāsainiem Kaukaza dārgakmeņiem un zelta rotājumiem esot izmaksājis tikpat.

Savā ziņojumā no Stokholmas angļu laikraksts tālāk piemin, ka Kremlī dienu un nakti plūdis Krimas šampanietis, saldais Armēnijas plūmju degvīns un vodka. Svinībās piedalījušies tūkstošiem izmeklētu viesu, no partijas vadības aprindām, ko Kremlī ielūdzis Svetlanas tēvs Josifs Staļins. Viesiem atspirdzinājumi pasniegti uz cara laika zelta paplātēm, un tosti līgavai un līgavainim, maršalam Staļinam, visiem Svetlanas ģimenes locekļiem un boļševiku varas institūcijām sekojuši cits citam: reizēm laimes uzsauktas pat 20 reižu no vietas. Daudzi viesi, kas ar laiku pazuduši, izgulējuši dzērumu Kremļa priekšistabās.

Pirmo reizi kopš daudziem mēnešiem Maskavā bijuši sapulcināti visi 15 politbiroja locekļi. Krievijas vasaras pašā vidū šāds gadījums neesot atzīmēts visus pēdējos 30 gadus. Kāzas bijušas saskaņotas ar padomju gaisa flotes dienu, lai Maskavā sabraukušās padomju varenības varētu piedalīties lepnajās svinībās. Tajās neesot aicināts neviens austrumu, ne rietumu diplomāts, jo laulības padomju valstī oficiāli uzskata par privātu lietu, kas nokārtojama ar dažiem spalvas vilcieniem.

Sunday Express ziņojumā, kuŗam nav apstiprinājuma no citurienes, līgavas vecums minēts 27 gadi, un uzsvērts, ka līgavaiņa Michaila Kaganoviča tēvs, ilggadīgais politbiroja loceklis un rūpniecības ministrs Lāzars Kaganovičs esot viens no bagātākiem boļševiku dižvīriem. Jaunlaulātie devušies ceļojumā pa Austrumeiropu, pie kam tie savā medus mēnesī apmeklēšot satelītu galvaspilsētas Prāgu, Budapeštu, Bukarestu, Sofiju un Varšavu. Komūnistu partijas šķnīs pilsētās sanēmusas rīkojumu nežēlot līdzekļus jaunā pāra godināšanai.

Atceres vietā

Mūsu lasītāju priekšā patlaban Latvijas 500. numurs. Latviešu trimdas avīžniecībā tas ir ievērības cienīgs sasniegums, kas Latvijai šodien dod tiesības saukties ne vien par izplatītāko, bet arī vecāko trimdas laikrakstu. Skaitlis 500 vien pats par sevi neizsaka daudz, bet iegūst simtējādu seju, ja aiz tā lūkojam saskatīt dzīvo dzīvi.

Vispirms šis skaitlis stāsta par vairāk nekā 4½ gadu nepārtrauktu un neatlaidīgu darbu. To sāka 1946. g. decembrī pulciņš laužu smiekligi mazā, nekurinātā spiestuves istabiņā Bavārijas mazpilsētiņā Gincburgā pie Donavas. Toreiz grupa latviešu profesionālo avīžnieku Kārļa Rabāca vadībā bija nopēmusies iedzīvināt neparastu pasākumu — pašiem izdot savu neatkarīgu laikrakstu. Bija jāsāk no nekā, jo daudz vairāk par apņēmību, labu gribu, idejām un atodas prasmi nevienam nebija. Un tomēr ar kopīgām pūlēm izdevās rast nepieciešamos financiālos, tehniskos un pārējos priekšnoteikumus, un jau agrāk iecerētā un kādā Lauingenas grāvmalā iedzīvināšanai nolemtā jaunā ideja tiešām reālizējās. Laikraksts sāka iznākt, nostiprinājās un drīz kļuva par vienu no nozīmīgākiem laikrakstiem trimdā.

Varētu šodien atcerēties tik bezgala daudz priecīgu un skumju brīžu, krizes momentu un jautru epizodu no aizgājušajiem gadiem, laikraksta pakāpenisko augšanu (ilgu laiku tas iznāca trīs reizes nedēļā, tāpat reizi nedēļā deva īpašu pielikumu Atpūtai), bet šī raksta ietvari tam daudz par šauriem, un tas arī mierīgi var palikt latviešu trimdas avīžniecības vēstures daļa. Laikraksta tālākā pastāvēšana jau pati par sevi ir liecība tam, ka arvien no jauna radušās saimnieciskās, tehniskās un citas grūtības izdevās pārvarēt, tāpat pasākumu laimīgi izvadīt cauri valūtas reformas bīstamajām klintīm un vēlākajām grūtībām. Daudzkārt tās prasījis no visiem darbiniekiem ārkārtīgu uzupurēšanos — no redakcijas, kantora, spiestuves un ekspedīcijas darbiniekiem, tādēļ lai šai vietā atlauts laikrakstam izteikt pateicību visiem, kas gadu gaitā tā veidošanā savu roku un smadzeņu darbu pielikuši. Bet grūtības ar laiku aizmirstas, pāri paliek darba rezultāts.

Klusajā Gincburgā laikraksts turpināja iznākt līdz pat 1949. g. vasarai, kad abu toreiz vēl Vācijā atlikušo lielāko un vēl spēcīgo latviešu laikrakstu — Gincburgas Latvijas un Eslingenas Latviešu Ziņu izdevēji dažādu pozitīvu apsvērumu dēļ vienojās ar Latviešu centrālo komiteju nodot tai savus laikrakstus. Abus apvienoja, un apvienotais laikraksts Latvija turpināja iznākt Eslingenā. Šajā otrajā pastāvēšanas posmā, iznākot LCK apgādā, Latvija bija spiesta vēl divi reizes mainīt iznākšanas vietu, pārceloties uz Švābu Gmindi un pēc tam uz Grāfenavu.

So gadu darbs nogulsnējies tūkstošos iespiestu lappušu, kuras pārskirstot, mūsu trimdas gadi atkal aizslīd garām kā kino lentā. Pa lielākai daļai tie bijuši pašu latviešu burtlīči, kas šais aizgājušajos gados salikuši tuvu pie 10 miljonu burtu, un ja to visu iespiestu grāmatās, tad mēs tagad varētu sarindot savā priekšā ap 120 vidēja apmēra sējumu. Nebūs tādu latviešu trimdas dzīves lielu, ne mazu notikumu un problēmu kas neatspoguļotos pāris desmit tūkstoš iespiestajās Latvijas slejās, tāpat kā tur varam izsekot pasaules notikumu attīstībai šais gados. Maz arī būs tādu redzamu trimdas latviešu rakstnieku, publicistu un žurnālistu, kas šais slejās nebūtu runājuši uz mūsu trimdas saimi. Daudzas reizes Latvija pacēlusi atklātu balsi tautiešu labā, dažreiz par to smagi ciezdama. Arī no pašiem lasītājiem šais gados dzirdēti daudzi atzinības un arī daudz kritisku vārdu; redakcijas atvilktnēs krājušās gan sirsnīgas pateicības, gan arī daža draudu vēstule. Par spīti grūtībām un uzskatu pretiškībām, Latvijas darbs, pa visiem pastāvēšanas posmiem kopā ņemot, bijis vērsts uz kalpošanu latviešu tautai, mūsu kopīgas cīņas sekmēšanu garīgiem un arī materiāliem līdzekļiem.

Visi mūsu gara, saimnieciskās un politiskās dzīves ieguvumi un pametumi nodokumentējušies melnrakstos

(Turpinājums 2. lpp.)

Svarīgākais īsumā

★ **Ārlietu ministrs Morisons apakšnamā trešdien paskaidroja, ka Lielbritānija nonākusi pie atziņas, ka Turcija un Grieķija jāuzņem Atlantika paktā. Pēc ilgākiem pētījumiem, angļu valstsvīri pārliecināti, ka šo abu valstu uzņemšana pat stiprinātu Atlantika paktu. Turcijai, protams, jāuzņemas tādā gadījumā zināmi pienākumi. Vidējo austrumu aizsardzībā.**

★ **Miera sarunās Kaisongā ceturtdien bija atkal testājies atslābums. Acīm redzot, komūnisti neatlaidīgi turēsies pie savas prasības izvākt visas ārzemnieku karaspēka vienības no Korejas.**

★ **Lielbritānijas ministru prezidents Etlijs nogusta beigās došoties uz ASV, lai sarunās ar prezidentu Trumenu un citiem valdības locekļiem pārrunātu jaunākās politikas problēmas.**

★ **Boksa pasaules meistara tituli smagajā svarā trešdienas vakarā Pitsburgā 15. roundu cīņā leguva Džersijs Džo Volkots. 37 g. v. Volkots savu 7 g. jaunāko pretinieku Ečardu Čārlzu uzvarēja ar K. O.**

Vienota latviešu organizācija Austrālijā

22. JŪLIJĀ MELBURNĀ TĀS DIBINĀŠANAI AICINĀTI PĀRSTĀVJI NO VISA KONTINENTA

MŪSU AUSTRĀLIJAS REDAKCIJAS INFORMĀCIJA

22. jūlijā, pl. 9, Melburnā pulcēsies latviešu pārstāvji, lai radītu Austrālijas latviešu organizāciju apvienību — „jumta organizāciju" visa kontinenta apjomā. Ir vajadzības un uzdevumi, ka, tāpat kā citos kontinentos, bez šāda iestādījuma vairs nevar iztikt arī Austrālijas latvieši.

Apvienības dibināšanā iniciātīvi uzņēmusies Melburnas latviešu biedrība, jau š. g. 8. martā piesūtot projektētās organizācijas statūtu projektu visām latviešu biedrībām. Priekšdarbi veikti: sarakstes ceļā un pārrunās vietējā latviešu laikrakstā. Mūsu biedrības un draudzes Austrālijā nav spējušas saistīt ievērojamu skaitu latviešu, taču tiem pašiem nu nākšies veidot mūsu kultūras saglabāšanas, sabiedriskās iniciātīvas un kopības priekšposteni tālajā kontinentā.

Paredzams, ka Austrālijas latviešu organizāciju apv-bas dibināšanā atkal piedalīsies daudzi jau. Vācijas trimdas dzīvē redzami darbinieki — J. Zubāns, A. Gārša, E. Liepiņš, prof. E. Dunsdorfs, prof. P. Jurēvičs, H. Misiņš uc.

Balaratā, jūlijā.

Arnolds Šmits

Nākamā nedēļa piederēs mums! Tā ir Dziesmu dienu nedēļa, kas Londonā savedīs kopā vairākus tūkstošus latviešu. Mēs varam būt laimīgi, ka neesam pārāk izklīdināti un pulcēšanās vienkopus grandiozajam sarīkojumam vieglāk iespējams.

Šī raksta nolūks pastāstīt par vietām Londonā, kuras būtu apmeklējamas un apskatāmas, izmantojot nedaudzās dienas, kad būsim nokļuvuši Londonā.

Gandrīz ik uz soļa mēs šai milzīgajā laužu un namu jūrā sastopam ārzemniekus šovasar daudz lielākā skaitā nekā agrāk. Ir festivāla vasara ar neskaitāmām atrakcijām, jubilejām un svinībām. Reizē ar tām ārzemniekus Londonā pievelk daudzās vēsturiskās vietas, par kurām runājot, nelabvēļi piebilst, ka Anglijai pagātnes vairāk nekā nākotnes. Lai nu būtu kā būdams — amerikāņi mēro tālo ceļu, lai nokļūtu tai salā, no kurienes cēlušies viņu senči. Zināmai sentimentālitātei arī še noteikti ir sava loma — tie „izsviež" veselu kapitālu sev un Lielbritānijai par prieku, lai tikai nokļūtu un padzīvotos Londonā.

Mums, kas dzīvojam šai salā, nav jābrauc ne pārāk tālu, ne arī jāizdod daudz naudas. Būtu nepareizi, ja mēs šo izdevību, Londonā būdami, neizmantotu.

Ko skatīsim Londonā? Ir dažāda gaume un interese, tā kā grūti sniegt padomu, kas noderētu visiem.

Ko skatīsim Londonā?

SPECIĀLRAKSTS LATVIJAI NO ANGLIJAS

MŪZEJI, IZSTĀDES

Vai iet uz pasaulslaveno Britu mūzeju (Tottenham Coalt Rd. apakšzemes stac.) ar tā plašajām grieķu, ēģiptiešu, asiriešu, babiloniešu un citām nodaļām, archeoloģijas, etnogrāfijas, vēstures priekšmetiem? Tie kopā veido tik milzīgas vērtības, ka neviens nav iedomājies pat aptuveni aplēst kopvērtību, ne arī kāda apdrošināšanas sabiedrība uzdrīkstējusies nest atbildību par to zudumu. Šī mūzeja bibliotēkā ir 5 miljoni grāmatu — 80 jūdzes ir plauktu kopgarums, kuros tās novietotas! Cik mūžu gan vajadzētu, lai tās visas izlasītu! Tur jūs atradīsiet arī daudzu (kaut arī ne visu) latviešu autoru izdevumus, sākot ar Raini, beidzot ar Virzu.

Vai ieteikt tai pašā laikā arī Madam Tussand vaska figūru mūzeju (Baker Street apakšz. stacija)? Tur dabīgā lielumā un paskatā jums pretim stāvēs angļu un ārzemju nozīmīgākās personas, tiklab tagadējās, kā vēsturiskās. Virknē nostādīti visi angļu karaļi, sākot ar Viljemu Iekarotāju no 11. g. s. Mūsdienu Džordžam VI ar visu karalnamu ierādīta viscienījamākā vieta mūzejā, bet šai godājamā sabiedrībā Vindzoras hercogs ar sievu nav uzņemti: viņi stāv sānus. Slepkavām un citiem šausmu darbu darītājiem ierādīta īpaša pagraba telpa, taču Staļinu mēs tur nesastopam: viņš stāv starp citiem valstsvīriem — Franko, Tito u. t. t. — daudz jaunāks nekā patiesībā, sārts un priecīgs. Viņš ir tik jauns, kādu progresīvā padomju medicīna viņu labprāt gribētu pataisīt...

Ja runājam par izstādēm, tad nevajadzētu aizmirst šovasar pašu galveno: Britānijas festivāla Dienvidus krasta izstādi, par kuru jau Latvijā rakstīts. Tai viegli atlicināt laiku, jo izstāde ikdienas vaļā līdz pl. 23.30 (svētdienās līdz pl. 23). Šī skate ļoti populārā veidā atsvaidzinās skolas zināšanas, piemēram — par saules sistēmu (kas par to ikdienā domā?), par zemes lodes veidošanos, iežiem, dzīvības attīstību pasaulē, lielajiem ģeografiskiem atklājumiem, enerģijas avotiem u. t. t., u. t. t.

Tai pašā laikā izstāde sniedz arī daudz jauna un nezināma — par radaru, strūklas lidmašīnām, turboautomobiļiem, trejdimenziju filmām un vēl vairākām citām nākotnes lietām. — Visu to var redzēt par 4—5 šil., skatoties pēc tā, vai jūs tur iekļūstat pirms vai pēc pl. 3 pēcpusdienā.

Ir gudrinieki, kas prāto, ka Jelgavas lauksaimniecības izstādē tomēr bijis daudz vairāk ko redzēt nekā šeit. Ja arī tā būtu, tad tomēr Dienvidus krasta skati redzēt ir vērts. Jelgavas izstāde sen slēgta un jaunu rīkot patlaban nav iespējams! Arī šeit mēs gūsim kaut ko jaunu un lietderīgu.

Ieteikt apskatīt var arī izpriecas dārzu Betersī parkā, par kuru festivāla propagandists stāsta, ka līdzīga pasaulē vēl neesot bijis. Tur, protams, neredzēsiet „dziļākas" idejas. Vienīgais izpriecu dārza uzdevums ir sagādāt prieku bērniem un pieaugušiem. Tur ir gaisa dzelzceļš, ar kuru augšup un lejup braucot aizraujas elpa, dažādi „saloni" un būdas, leļļu teātri un cirkus mākslinieki. Viss tas redzams daudzkārt pavairotā, palielinātā un izskaistinātā veidā, nekā jūs to varat skatīt gada tirgos u. c. — Ja gribiet dārzā visu redzēt un izbaudīt — jārēķinas ar vienas mārciņas izdošanu.

Jeb varbūt kādam nepatīk visi šie cilvēciskie iestādījumi un izdarības, un viņš grib izvēlēties dzīvniekus? Arī dzīvniekus var Londonā redzēt daudz lielākā skaitā un dažādākā kažokā nekā citur Anglijā. Reti kur pasaulē zooloģiskie dārzi ir līdzīgi vai pārāki par Londonas dārziem. — Plašā Ridžentparka ziemeļu daļā ir izveidots Londonas Zoo, kam vistuvākā apakšzemes stacija ir St. Johns Wood, bet daudzi autobusi piebrauc vēl tuvāk. Milzīga ir pērtiķu galerija — sākot ar vismazāko mērkaķīti, beidzot ar milzīgu gorillas tēvaini. Lauvas un tīģerus ar jēlu gaļu baro ap pl. 4 pēc pusdienas, kas skaitās viens no zooloģiskā dārza „lielajiem" ikdienas notikumiem.

Kam interesē gleznas, lai tas pēc prof. V. Tones izstādes apmeklēšanas dodas uz Karaliskās Akadēmijas vasaras izstādi Pikadilli, vai arī uz Nacionālo Galeriju, Trafalgas skvērā, kur pārstāvētas visas gleznieciības skolas ar daudzu vecmeistaru pasaulslaveniem darbiem.

Kam tuva opera, balets, lai mēģina iekļūt Kovent Gardena operā. Varbūt laimēsies! Patlaban baleta sezona un mūsu laudis varēs interesēt fakts, ka daudzo baletu sagatavošanā ar savu darbu piedalīsies arī mūsu baletmeistars Plūcis.

NĀCIJAS SŪPULIS

Taču kādas arī nebūtu katra īpašās intereses, viena vieta būtu ieteicama skatīt visiem. Tā ir Vestminsteras abeja. Šī celtne, blakus parlamentam, ir būtiskākā, raksturīgākā Anglijas dzīvē. Šeit vairāk nekā citur mēs šķērsgriezumā redzam nācijas vēsturi. Un ja nu mēs reiz gadiem ilgi dzīvojam šīs tautas vidū, abeja ne tikai jāskata, bet arī mazliet jāmet skats cauri gadsimtiem, par kuriem sirmā celtne stāsta.

Vestminsteras abeja ir vecāka par angļu valodu un angļu tautu! To uzbūvēja 1065. g. anglosakšu karalis Eduards Grēku sūdzētājs, kam 100 gadus vēlāk pāvests piešķīra svētā titulu. Tā, protams, toreiz izskatījās daudz citādāka nekā tagad, gan iekšbūve, gan ārbūve pašreizējā izskatā izveidojās vēlākos gadsimtos. 1065. g. beigās to iesvētīja, bet nedaudz vēlāk 1066. g. janvārī Eduards mira, jo bija abejas būvdarbus pārraugot sasaldējies. Viņš bija vairāk mūks nekā valdnieks, viņš neatstāja arī troņa mantinieka. Nedaudzas nedēļas pēc viņa nāves Vestminsteras abejā kā pirmo karali kronēja iespaidīgo anglosakšu augstmani Haroldu, kuru par tādu steigšus ievēlēja dižciltīgo sapulce. 1066. g. šīs pašas troņa mantošanas dēļ Anglijā notika normaņu iebrukums no Francijas. To vadīja Viljems, kam vēlāk piešķīra Iekarotāja pavārdu. Viņam abejas cēlējs Eduards Grēku sūdzētājs it kā bija apsolījis troni.

Karalis Harolds kaujā krita un invāzija izdevās. Jāpiezīmē, ka kopš Viljema iebrukuma neviens cits iebrukums Anglijā vairs nav sekmējies, kaut arī mēģināts ticis vairākkārt. Tai pašā 1066. g. jaunajā Vestminsteras abejā Viljemu kronēja par karali. Sākās pilnīgi jauna ēra Anglijas vēsturē — no anglosakšu un normaņu sajaukšanās radās tagadējā angļu nācija. Angļu valoda ir šo abu tautu valodu sajaukums. Tātad no pašas pirmās dienas, no pirmā gada Vestminsteras abeja saistīta ar angļu karaļu un tautas likteņiem. Tā tas palicis līdz pat šai dienai. Jāpiezīmē, ka abejas vietā agrāk atradusies cita kristīgo svētnīca, kuras celšanu saista ar 7. g. s., bet Romas laikā tur bijis Apolona templis.

Kā tas arī nebūtu, pavisam sirmos laikos Vestminsteras abejai kopš tās īstās parādīšanās vēstures gaismā piekritusi tautas vienotājas loma. Tās cēlāju Eduardu Grēku sūdzētāju vēlākos gados anglosakši cienīja tādēļ, ka viņš bija pēdējais likumīgais anglosakšu karalis, bet normaņi savukārt tāpēc, ka viņš karaļkroni bija apsolījis Viljemam. Vestminstera bija šādas abpusējas cieņas simbols. Vairākus gadsimtus iekarotie un iekarotāji bija visai nedraudzīgi viens pret otru, līdz beidzot diferences pamazām zuda.

900 gados abeja pieredzējusi par 50 angļu karaļu kronēšanas c... momiju, kroni nesušas gan apskal... tas un gaišas galvas, gan dažādu k... lību, demonu un trakumu apsēsti... vēki. Daži no valdniekiem dar... godu savam valdīšanas laikam, ... ar jaunprātībām un slepkavībām ... traipījuši sevi un savu laikmetu.

SLEPKAVĪBAS DIEVA NAMĀ

Pasaulīgi, launi, tumši notikumi ... kārt bangojušies apkārt abejai, ... reti ielauzdamies pat iekšā. Ričard... kam vēsturnieki piedēvē lauvas s... bet cāļa prātu, kronēšanas svin... 1189. g. bija aizliegts piedalīties ... diem. Lai gan šādu aizliegumu ... noteicis pats nākamais karalis, ... tomēr gribēdami rādīt savu lojāli... parādījušies abejā. Rezultātā no... židu masu slepkavības. Kas izb... zobenam, to sadedzināja dzīvu s... mājā.

Džordža IV kronēšanā, 1821. g., ... tika kāds cits apkaunojošs incide... par kuru ne labprāt vairs šodien ... nā. Jau agrāk Velsas princis — ... kamis Džordžs IV — gribēja šķi... no sievas Karolines. Tas viņam n... devās. Kad Džordžs gribēja kronē... viens pats, pie Vestminstera ab... durvīm ieradās arī Karoline. Viņu... tik vien kā tur neielaida, bet D... dža IV favorīti ar to apgājās tik ... ji un brutāli, ka trīs nedēļas v... Karoline mira.

Divi dižciltīgi jaunekļi 1378. g. ... bēga no ieslodzījuma Londonas T... rā, lai meklētu patvērumu Vestm... sterā. Katedrālēs, pēc viduslaiku ... jumiem ikviens varēja rast aizsar... bu prēt vajātājiem. Tomēr kareivji ... lauzās abejā un dievkalpojuma l... sacirta gabalos vienu no bēgļ... kopā ar kādu mūku.

Citā gadījumā — 1303. g. bene... tiņiešu klostera abatu un 48 mū... turēja aizdomās par zagļa atbalst... nu, kas bija nozadzis 2 miljonus ... ciņu valsts naudas. (Valsts kase ... du laiku glabājās abejā). Zaglim ... vam nomauca ādu un piesita k... ķiem par brīdinājumu pie kādas ... pellas durvīm.

DIŽENA ATDUSAS VIETA

Bet arī šie un līdzīgi gadījumi ... spējuši ne mazākā mērā atņemt ... ņu un vēsturisko nozīmi šai dižc... kajai Anglijas celtnei.

Tās architektūra ir temats pats ... sevi, kam veltītas vairākas grāmat... Abeja veidojusies vairākos gad... tos, tāpat kā pati angļu tauta un ... likteņi. Katrā gadsimtā ir piebūv... kas klāt. Viens no Londonas cēlāj... Vrens, 18. g. s. ir devis tai tagad... ārējās formas, bet sers Džilb... Skots 19. g. s. altāra telpu. Gotik... šī Dievam un nācijai veltītās celt... stils.

Abejā atdusas lielākā daļa dižen... Anglijas dēlu. Pats dievnama cēl... Eduards ir goda vietā — aiz aug... altāra novietots viņa greznais sar... fags. Ar retiem izņēmumiem še ... arī Anglijas karaļi, kas valdījuši l... 18. g. s. Bet ne tikai viņi vien ... ikvienam, kam bijusi izcila loma p... tikā, zinātnē, literātūrā, mākslā ... tiesība pretendēt uz vietu šai tau... svētnīcā. Daudz ir tādu, kuru mir... gās atliekas apbedītas citur. Tad v... cienītāji abejā novietojuši piemi... plāksni vai statuju. Pēdējais ... valstsvīriem, kas guldīts šeit, ir ... cais trēdjūnists Bevins, kuru Vestm... steras karaļi, hercogi un lordi laik... gan pārmērīgi negaidīja...

Šai Anglijas slavenību reģistrācij... birojā vispopulārākais ir dzejnie... stūrītis, kur atrodas daudzu literā... ras slavenību kapa vietas, sākot ... Čoseru, beidzot ar Dikensu, Hard... un Kiplingu. Arī Šekspīra piemin... lis ir šeit, kaut arī viņš pats atdu... citur. Sena chronika stāsta, ka Š... spīrs kopā ar citiem vadošiem e... laika literātiem iemetis eleģijas ko... ar rakstekļiem — zosu spalvām 16... g. mirušā dzejnieka Spensera šķir... Interese par Šekspīru bija tik li... ka 1938. g. šķirstu mēģināja atr... lai atrastu ar lielā ģenija roku rak... to eleģiju. Bet — nevarēja samek... pat Spenseru šķirstu, par dzeju ... maz nerunājot.

Un ja kādam interese par vēst... lai tas tet uz Londonas Taueru, ... nav daudz jaunāks par abeju, bet ... ra sienās norisinājušies visbriesmī... kie Anglijas notikumi. Tā ir liel... valsts noziedznieku un nodevēju ie... dzīšanas un soda vieta. Taču daud... gadījumos sodīšanā nav valdījusi t... nība, bet noticis vienkāršs varas a... Dažiem no tiem, kas dus Vestminst... vajadzēja mirt te, bet nosodītie ... pelnījuši daudz cienīgāku likteni.

Taču staigājot pa drūmajām cel... un vērojot biezos, melnos mūrus, ... it kā piesūkušās vaimanām, asarām ... asinīm, nevaram atsvabināties no ... das domas. Visi šīs asinainās vie... deviņi gadu simteņi kopā droši vi... nav pieredzējuši tās sausmas, kā... slēpis viens pats gads vienā p... NKVD izsūtīto nometnē Sibirijā, ... Baltās jūras kanāļa un citur...

Skatīsim Londonā visu, cik vie... tas mums iespējams. Tā var sniegt katram daudz. Blakus mūsu Dziesmu dienām tas būs visai vērtīgs iegu... vums.

V. Sk...

Eiropas latviešu centru pārstāvju apspriede 30. un 31. jūlijā Londonā

LNPL PREZIDIJA DARBĪBA

Latviešu nacionālās padomes Lielbritānijā prezidija sēdē aprūpes nozares vadītājs ziņoja par latviešu stāvokli Vācijā. Lai gan vairums latviešu paredz izceļot uz citām zemēm, Vācijā tomēr paliks apm. 10.000 latviešu, kas lielāko tiesu grūti izvietojamie. Ierīkota bēgļu banka, kurā darbojas arī DP pārstāvis.

Par Sporta pārvaldes referentu pie LNPL apstiprināja R. Kadiķi un nolēma 18. novembrī rīkot jaunatnes sacensības.

Sabiedrisko un politisko zinātņu skolā par Latvijas tiesību un saimniecisko jautājumu lektoriem izraudzīja J. Grīnbergu un A. Sprūdžu. Par juridiskās palīdzības un darba tiesību konsultantu Mančesteras apgabalā apstiprināja E. Lambergu. Pārrunāja iespēju latviešu skolotājiem mācīt krievu valodu angļu iestādēs un nolēma par šo iespēju informēt latviešus. Prezidijs vairākus tautiešus atbrīvoja no tautas kopībai maksājamās nodevas un grūtībā nonākušiem piešķīra pabalstus. Eiropas latviešu centru pārstāvju apspriedei Londonā, kas notiks 30. un 31. jūlijā, pieņēma darba kārtību. Centrālās Eiropas kustības ārējo lietu komisijā par latviešu pārstāvjiem izraudzīja R. Kampusu, R. Osi un A. Sprūdžu. Tā kā darba nozarei ienāk daudz darba piedāvājumu un pieprasījumu, prezidijs nolēma iekārtot darba biroju. Izglītības nozares vadītājs ziņoja par veiktajiem priekšdarbiem skolu programmu saskaņošanā un latviešu literatūras chrestomatijas izdošanu. Aizvesto pieminas dienā iemaksātos ziedojumus Korejā kritušo angļu cīnītāju piederīgajiem nolēma iemaksāt attiecīgai iestādei, izsniegšanai pēc piederības.

*

LNPL prezidijs bija sasaucis padomes tieslietu nozares konsultantu sanāksmi, kurā angļu advokāts Kross referēja par Anglijas tiesībām un tiesām. Par darba tiesībām un juridisko palīdzību referēja Tālnora. Provincē nepieciešams palielināt konsultantu skaitu, jo vajadzīga dažāda veida palīdzība, īpaši izceļošanas un laulību lietās.

Atceres vietā

(Turpinājums no 1. lpp.)

trimdas avīžu slejās. Tā ir vēl neapstrādāta, bet notikumu nemitīgajā skrejā un faktu daudzveidībā fiksēta mūsu trimdas gadu dzīvā vēsture. Pārskatot jau viegli apdzeltējušās lappuses, varam izsekot mūsu trimdas organizāciju un pasākumu sekmēm un neveiksmēm. Skaitļos un faktos tur atrodam atzīmētu to, kas paveikts pašpalīdzības darbā, kultūras un mākslas dzīvē, politiskās cīņas un propagandas laukā. Tur skatām savas uzvaras un zaudējumus, redzam, cik bezgala lēnām rietumu pasaule mainījusi savu skatījumu uz daudzām lietām. Redzam nemitīgu lietu augšup un lejup viļņošanu, arī nepildītus solījumus, pieviltas cerības, nesaprašanu un negribēšanu. Un redzam arī paši ar gadiem esam mainījuši dažu labu savu saukli, mudinājumu vai aizliegumu. Redzam blakus visam pozitīvajam arī savu nespēku, ko rada nevienprātība un neiecietība, redzam, cik sakarsēta un pat indīga dažubrīd bijusi mūsu sabiedriski politiskās dzīves atmosfaira.

Latviešiem izklīstot pa pasaules kontinentiem, risinājusies to organizēšanās no jauna, bet vietām attīstījušās arī jau savas „lokālpatriotisma" vai „separātisma" tendences („mēs te paši..."). Daudz ko esam panākuši šai laikā, bet dažā ziņā vēl stāvam turpat kur pirms gadiem. Piemēram, arī šobrīd mums nav vēl sava patiesi visus trimdas nogrupējumus aptverošа un reprezentējošā organa, kas nodarbotos ar visu zemju un nogrupējumu latviešu trimdinieku kopīgajām lielajām problēmām, kas koordinētu visu mūsu cīņu par mūsu dzīvā spēka saglabāšanu un vairošanu, mūsu latvietības un gara kultūras uzturēšanu un kopšanu un politisko cīņu par latviešu tautas un Latvijas valsts brīvības atgūšanu. Gads iet aiz gada, vai tiešām nespēsim atindējuši savu „iekšpolitisko" atmosfairu, rast kopīgu valodu un sakoncentrēt visus izvērtējamos spēkus šī viena, par visu augstākā uzdevuma veikšanai? Cerēsim, ka reiz tomēr mācīsimies no savām kļūdām, kas tik redzami runā uz mums arī no nodzeltējušām trimdas avīžu lappusēm.

M. Culītis

Latviešu skauti piedalīsies džamborejā Austrijā

Augusta sākumā Austrijā notiks pasaules skautu lielā nometne, kurā piedalīsies arī Vācijas latviešu skautu jendas reprezentācijas kopa. Uz nometni skauti izbrauks vācu skautu vienības sastāvā. Augustdorfas tuvumā notiek latviešu kopas sagatavošanās nometne, B. Rubesa vadībā. Bez B. Rubesa uz Austriju vēl brauks skautu vadītāji E. Grants un I. Irbe. Latviešu skautu piedalīšanos lielajā nometnē atbalsta LCK un AIF. Pulkvedis V. Janums jūlija sākumā apciemoja latviešu skautus, iepazinās ar viņu darbu un deva norādījumus par uzdevumiem kā latviešu tautas reprezentācijas vienībai. Uz Austriju brauc skauti no Gaisiņa, Lubānas, Tālavas, Cepurītes, Kuldīgas, Gaujas un Aiviekstes skautu vienībām. Lielajā nometnē piedalīsies arī latviešu skauti Zviedrijā, ziemeļzemju skautu jendas priekšnieka E. Ragovska vadībā.

Latviešu skautu priekšnieks Aleksandrs Raiskums mainījis dzīves vietu, viņa jaunā adrese ir: 411 W Park Str., Apt. 4, Oklahoma City, Okla., U. S. A.

Archibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs piedalīsies starptautiskā baznīcas sanāksmē Ženēvā

Jūlija mēneša beigās Ženēvā, Šveicē, notiks Vispasaules luterāņu federācijas eksekutīvās komitejas sēde, kurai savu līdzdalību pieteicis arī Latvijas ev. lut. baznīcas archibīskaps prof. Dr. T. Grīnbergs. Archibīskaps uz Ženēvu jau nosūtījis plašāku ziņojumu par Latvijas ev. lut. baznīcas stāvokli un boļševiku izdarītām vajāšanām.

Sabiedrisko darbinieku sanāksme Toronto

Latvijas ģenerālkonsulāta sekretārs V. Tomsons šinīs dienās Toronto bija aicinājis apspriedei Kanadas latviešu organizāciju pārstāvjus un latviešu sabiedriskos darbiniekus, lai kopēji pārrunātu latviešu sabiedriskās dzīves veidošanas jautājumus. Apspriede notika Toronto latviešu biedrības telpās, un tanī bija ieradušies ap 30 pārstāvju. Pēc ģenerālkonsulāta sekretāra V. Tomsona ievadrunas, kurā viņš norādīja uz sabiedriskās dzīves aktīvizēšanas nepieciešamību un veidu, kā to vislabāk sekmēt, runāja LNAK valdes priekšsēdis J. Preisbergs un pārējo organizāciju pārstāvji. LNAK daudz darījusi Kanadas latviešu apvienošanai un tagad galveno vērību velta izskrīnēto un grūti izvietojamo tautiešu izsaukšanai no Eiropas. Organizācijas darbība ļoti ierobežota līdzekļu trūkuma dēļ. Paredzēto dalības naudu 3 dolari no pernas nomaksājuši samērā nedaudz tautiešu. Aicinājums visiem tautiešiem un organizācijām pielikt aktīvāk roku un sirdi sabiedriskam darbam, jo tikai organizēta latviešu sabiedrība spēs veikt tos uzdevumus, ko laiks un apstākļi no mums prasa. Plaši pārrunāja LNAK statūtu jautājumu un ierosināja nākošā padomes sēdē izdarīt statūtos nepieciešamos labojumus.

LCK apgāda pārstāvis J. Niedra referēja par jauno izdevumu Amerikai Latvija-Brīvā Balss, kas iznāks tuvākā laikā. Šo ziņu klātesošie uzņēma ar gandarījumu, solot jaunajam pasākumam atbalstu un līdzdarbību. J. Niedra savukārt solījās, ka jaunais laikraksts darīs visu, lai latviešus trimdā vienotu un mudinātu sabiedriskam un nacionāli politiskam darbam.

Apspriede, ko vadīja Toronto latviešu biedrības priekšnieks K. Kampe, noritēja lietiškās sarunās, un vēlā vakara stundā šķiroties, apspriedes dalībnieki izteica vēlēšanos, šādas sanāksmes sasaukt biežāk.

...lmeni ietver... ...glu tautas tr...

PIEZĪMES PAR ANGLIJAS PARL...

Vēstule Latvijai no ...

...es esam Londonā, iesim un ... Anglijas parlamenta ēku. ...ēka politiski, vēsturiski, laik... arhitektoniski. Šai vietā ir ...demokrātiskais pārvaldes ... Anglijas pārējā pasaule to ... dažādi ar to izdarīju... ...pirmojusi un veidojusi tā... ...ropējusi un nāvējusi. ...ir viscilvēcīgākais vārds ... Vāciju un Itā... ...pusē vēl šodien ...apzīmējot ar šo vār... ...patvaldniecību. ...temēs tie, kas skaitās ...veida aizstāvji, dažu... ...lai to diskriminētu.

*

...ēka ir plašākā un skais... ...ēkā celta celtne pasaulē. ...tomēr tomišu ir vesels ...parejas pāri masīvajai bū... ...akmeņu bloka garums ...300 metru. Vienā pusē ...pulkstenja tornis, bet ...mallet — iesākais Viktori... ...Ielverts sapnis" izsaucās ...nieku brīvlaidējs, cars ...II, kad tas pirmo reizi ie... ...parlamenta ēku.

...labi laimēsies, ja laužu ...grib noklausīties debates, ...gara, un ja mēs iekļūsim ...pirms pustrijiem, tad ...iespēja skatīt vienreizēju ...Kordiņeds ir izņēmums: tad ...tek, bet brīvi var apskatīt ...Centrālajā aulā (astonstūrai... ...ar ļoti augstiem griestiem). ...plašā eja ved tiklab uz ...kā uz apakšnamu (tie abi

...jums nebūtu šo ...u, jums nepie... ...vēju kolonijas"

...TULSENA TUNISA—ALŽĪRA

...Latvijai no Alžīras

...nu mašīnām skanot, automašī... ...pēc otras atstāj kazarmu ...Aitkal projām trauc kāda ...vienība, lai dotos uz Indo... ...laukiem un nestu slavu ...Savā transportā esam ...arvien. Daži vēl palika Kefā, ...mums pēc pāris mēnešiem. ...vai legionāri jautrā prātā. ...jau tikai pasaulē dzī... ...zina, kāds liktenis mūs ...krastā," saka viens no ...sēžamies vilcienā. Brau... ...otrā klasē. Mūsu vie... ...tautietis B., ir savā ...Viņš ir visur — steidzas ...uz kupeju, pārbauda un ...Virsnieks paliek virsnieks. ...iekāpj grupa civilistu. ...interesanto sarunu. ...kaums valkāt haki uni... ...viens. Kāds spromga... ...atbild: „Nomierinies, tie ...ir zemnieki, karstgalvji." ...„Paldies liktenim, man ...nekad nebūs jāspēlē, ...komūnistu partijā..." Pir... ...izsaucas: „Ja mani ie... ...es pakāršos." Domāda... ...franciski nesaprotam, viņi ...visādi aprunāt un nonie... ...Tad kā uz mājienu visi no... ...Redzamas goda zī... ...Jā, kungi, mēs ...„zaļie", visi esam veci ...kaujas pa otram lāgam dodas ...sarkanajiem Indoķīnā. Ie... ...nozīmes uz kreisā pleca, ...atmiņām. Viena no vi... ...lebāž kabatā savu kra... ...uz kuras bija iegravēta ...zīme. Mūsu draugs ...polis, to redzot, pie... ...bet tomēr savaldās. ...ir civilists ar sarkanu kakla ...ēk „filozofēt" par nacistu ...laikiem. Tad pieceļas ...S., sakot civilistu aiz ...kaidrā franču valodā pa... ...nebūtu šo vīru, kas ...cepures, jums nepiede... ...kolonija. Pat no ...būtu izdzīti. Bet tagad ...mēs jūs visus izme... ...kop."

...„varoņi" apklust. Viņi ...ar varoņiem kara laukā ...Nākošā pieturā ...citā vagonā. Brau... ...nekti. Otrā rītā ie... ...Te mums jāpārsēžas ...kas mūs nogādās trans... ...nometnē.

Rūriks

...jūlijā

...vienā stāv... ...ba: deputā... ...sprieža ar... ...utt. Tur ... ...kopvalsts ... ...sabiedriskā...

...Pēkšņi ... ...„Cepures ... ...telpa sastī... ...dodas maz... ...miesendžers ... ...kā, ar kak... ...kuras galā ...lu. Viņam ... ...amatperson... ...titulu grūt... ...melnā zīda ...biksās ar ...plecu. Šis ... ...apakšnama ...smags un ...tam nāk ... ...spīkers. V... ...amata mēte... ...pāžs. Gals... ...kas nokarā... ...noslēdz ka...

...Gājiens ... ...atklātu iko... ...noliek uz ... ...krēsla prie... ...labi no spī... ...kritēju pie... ...opozicija. ...locekļi pal... ...kapelāns v... ...kai tad, k... ...spīkers ie... ...krēslā ar r... ...tikt iekšā ...vērot, kas ...

...Pozicija ... ...pārējos pa... ...viena otra ...eja, bet div... ...liem abās ...sarkamas ... ...Pāri tām s... ...nedrīkstēja ...ar nolūku, ...otru nevar... ...Karstas ga...

...Varbūt ... ...tas vēsturi... ...ziņļi, gaņās ...utt., šķiet... ...taču esam ...lu lidmašīn... ...tomēr — i... ...šīm tradīci... ...negrozāmīb...

...Vairāk ... ...ir pastāvēj... ...feodālisma... ...mam un ta... ...lismā. Div... ...mūsu dem... ...Latvijā bū... ...tik tālu, k... ...eja, citāds ...

...Paralēle... ...nav domāta ...šanai, bet ...konstatēšan... ...nekā pārm... ...liek pienāk... ...ģimāt panā... ...līgi nelaim... ...dēļ. Ne p... ...gadsimtiem ...gaismas de... ...mācīties d... ...kautrēsimie... ...atziņas gū... ...snāsim par... ...baltā par... ...Gadsimtu t... ...gul viņa ... ...būtu iemes... ...katra vārd... ...nesaprazda... ...šī vārda jē...

...Apakšnam... ...ar 1295. g... ...šāds. Edu... ...viens no g... ...jis. Viņš n... ...atveda vi... ...Londonu ... ...mēģināja ... ...kai padzin... ...karalis lik... ...vārda īstā ...sauktajām ...blakus ma... ...tus bruņin... ...tēm un p... ...tām. Nem... ...vēsturiskā ...namu — ... ...tā, ka Edu... ...Skotiju bij... ...Pretēji sa... ...uzskatīja, ...dabūt ārā ...iespēju arī ...līdz.

...„Kas att... ...rina visiem ...saukli nā... ...gadā! Ato...

Akmenī ietvertais sapnis sarga angļu tautas tradīcijas

PIEZĪMES PAR ANGLIJAS PARLAMENTU

Vēstule Latvijai no Londonas

Ja nu reiz esam Londonā, iesim un apskatīsim Anglijas parlamenta ēku. Tā nozīmīga politiski, vēsturiski, laikmetiski, celtnieciski. Sai vietā ir dzimis demokratiskais pārvaldes veids. No šejienes pārējā pasaule to pārņēmusi un dažādi ar to izdarījusies, gan greznojusi un veidojusi tālāk, gan arī kropļojusi un nāvējusi. Lai padomājam: cik vēl nesen „demokrats" bija visnicinātākais vārds prāvā Eiropas daļā, ar Vāciju un Itāliju priekšgalā. Lielākā Eiropas un Āzijas kontinenta pusē vēl šodien demokratijas jēdzienu aptriepj dubļiem un asiņīm, apzīmējot ar šo vārdu visbriesmīgāko patvaldniecību. Bet arī citās zemēs tie, kas skaitās gan šīs iekārtas veida aizstāvji, dažkārt dara visu, lai to diskriminētu.

*

Parlamenta ēka ir plašākā un skaistākā gotiskā stilā celta celtne pasaulē. Smailo torņu un tornīšu ir vesels mežs, kas pacelas pāri masīvajai būvei. Šī milzu akmeņu bloka garums ir pāri par 300 metru. Vienā pusē tam slavenais pulksteņa tornis, bet otrā pusē — mazliet īsākais Viktorijas tornis.

„Akmenī ietverts sapnis!" izsaucās krievu zemnieku brīvlaidējs, cars Aleksandrs II, kad tas pirmo reizi ieraudzīja parlamenta ēku.

Ja mums labi laimēsies, ja jaužu rinda, kas grib noklausīties debates, nebūs pārāk gara un ja mēs iekļūsim iekšā mazliet pirms pusdienām, tad mums būs iespēja skatīt vienreizēju ainu. (Sestdienās ir izņēmums: tad sēdes nenotiek, bet brīvi var apskatīt telpas.) Centrālajā aulā (astoņstūrainā telpā, ar ļoti augstiem griestiem), no kurienes plašā eja ved tiklab uz augšnamu, kā uz apakšnamu (tie abi vienā stāvā!) šai laikā dzīva kustība: deputāti grupās un atsevišķi apspriežas ar apmeklētājiem, delegātiem utt. Tur pārstāvētas daudzas britu kopvalsts rases un visas britu salu sabiedriskās šķiras.

Pēkšņi kāds policists skaļi sauc: „Cepures nost, svešinieki!" Skaļā telpa sastingst. Un tūliņ aulai cauri dodas maza procesija: pa priekšu iet miesendžers (parlamenta sulainis) frakā, ar kaklā pakārtu apzeltītu ķēdi, kuras galā medaljons ar Merkura tēlu. Viņam seko svarīga parlamenta amatpersona Serjeant-at-Arms, kura titulu grūti pārtulkot. Viņš tērpts melnā zīda galma apģērbā — īsās biksēs ar zobenu pie sāniem. Pār plecu šis senlaicīgais „seržants" nes apakšnama zizli — „mace", kas visai smags un darināts no bronzas. Pēc tam nāk apakšnama priekšsēdis — spīkers. Viņam mugurā plats un garš amata mētelis, kura stūrus nes īpaše pāžs. Galvā spīkeram balta parūka, kas nokarājas pār pleciem. Procesiju noslēdz kapelāns un sekretārs.

Gājiens dodas uz apakšnamu, lai atklātu ikdienas sēdi. Zizli cienīgi noliek uz galda, kas atrodas spīkera krēsla priekšā. Deputāti piecelas. Pa labi no spīkera atrodas valdības piekritēju pieci gari soli, pa kreisi — opozicija. Pēc tam, kad parlamenta locekļi paklanījušies pret spīkeru, kapelāns vada īsu svētbrīdi. Un tikai tad, kad lūgšana beigusies un spīkers iepēmis vietu savā lielajā krēslā ar milzu atzveltni, mēs varam tikt iekšā publikas nodalījumā un vērot, kas notiks tālāk.

Pozīcija un opozicija — citādi kā pārējos pasaules parlamentos — sēž viena otrai pretim. Pa vidu paplata eja, bet divas pēdas no pirmajiem soliem abās pusēs uz grīdas novilktas sarkanas svītras. Ko tās nozīmē? Pāri tām sēdes laikā tautas pārstāvji nedrīkstēja kāpt, jo svītras vilktas ar nolūku, lai pretējās puses viena otru nevarētu aizsniegt ar zobenu... Karstas galvas bijušas visos laikos!

Varbūt mums šīs un vēl daudzas citas vēsturiskas paliekas — parūkas, zizļi, garās zeķes, pāži, ceremonijas utt., šķiet mazliet komiskas. Mēs taču esam gadsimtā, kur valda strūklu lidmašīnas, radars un atoms! Un tomēr — ir sava milzu nozīme visām šīm tradicijām. Tās pauž kontinuitāti, negrozāmību, mūžību.

Vairāk nekā 650 gados parlaments ir pastāvējis, iedams cauri viduslaiku feodālismam, liberālajam kapitālismam un tagad slīdēdams iekšā sociālismā. Divpadsmit gadu pietika, lai mūsu demokratiskās iekārtas nesēji Latvijā būtu sevi sakompromitējuši tik tālu, ka bija steigšus jāmeklē izeja, citāds atrisinājums.

Parallēles starp šo zemi un mūsējo nav domātas mūsu pašlepnuma aizkarsmai, bet gan vienīgi dažu faktu konstatēšanai, kas drīzāk attaisno nekā pārmet. Taču vienā reizē tās uzliek pienākumu izprast, mācīties, mēģināt panākt to, kas nokavēts bezgalīgi nelaimīgu vēsturisku notikumu dēļ. Ne par velti angļu parlaments gadsimtiem ilgi bijis un joprojām ir gaismas devējs visiem tiem, kas grib mācīties demokratismu. Tāpēc nekautrēsimies šeit ziņāmu pieredzi un atziņas gūt arī mēs. Tāpēc nevīpsnāsim par to kungu, kas tur nāk baltā parūkā, pavadoņu ielenkts. Gadsimtu tradicijas, cīņas un uzvaras guļ viņa plecos. Drīzāk gan mums būtu iemesls pavīpsnāt par tiem, kas katra vārda galā min demokratiju, nesaprazdami vai negribēdami saprast šī vārda jēgu.

*

Apakšnama izveidošanos saista jau ar 1295. gadu. Stāsts par to īsumā šāds. Eduards I bija gudrs valdnieks, viens no gudrākiem, kāds Anglijai bijis. Viņš ne tikai sakāva skotus un atveda viņu kronēšanas akmeni uz Londonu (to pašu, ko skoti šoziem mēģināja dabūt atpakaļ), viņš ne tikai padzina ārdus no Anglijas, bet šis karalis lika pamatus parlamentam šī vārda īstā nozīmē. Pretēji agrāk sasauktajām augstmaņu padomēm, viņš blakus magnātiem pulcināja arī vēlētus bruņinieku pārstāvjus no grafistēm un pilsoņu pārstāvjus no pilsētām. Nemagnāti saslēdzās kopā un vēsturiskā attīstībā izveidoja apakšnamu — „House of Cammons". Lieta tā, ka Eduardam tai pašā karā pret Skotiju bija ļoti nepieciešama nauda. Pretēji saviem priekšgājējiem, viņš uzskatīja, ka naudu daudz vieglāk dabūt ārā no pavalstniekiem, ja dod iespēju arī pašiem maksātājiem runāt līdz.

„Kas attiecas uz visiem — jāapstiprina visiem." ar šādu demokratisku saukli nāca klajā Eduards I 1295. gadā! Atcerēsimies vēsturi: tas bija laikā, kad Latviju jau bija iekarojuši krustneši. 1289. gadā ordenis bija sācis Zemgales sistēmatisku nopostīšanu.

Tieši kurā gadā apakšnamā sacies spīkera darbs, nav skaidri nosakāms. Nākamie karaļi atrada, ka vienkāršie — nedižciltīgie pārstāvji ir ļoti skaļi, kas visi runā vienā laikā. Tāpēc viņu sanāksmēm tika ierādīta īpaša vieta — Vestminsteras katedrāles kapitula zāle. (Kopš 1547. g. apakšnams mita Sv. Stefana kapellā, bet pēdējos 100 gadus — tagadējā ēkā, kas uzbūvēta 1834. g., nodegušās celtnes vietā.) Visa nama vārdā varēja uzstāties šīs pašas daudzvārdības dēļ tikai viens runātājs — spīkers. Vēl tagad viņš un neviens cits tiesīgs runāt, kad kopā sanāk visi trīs: karalis, augšnams un apakšnams jaunas parlamenta sesijas atklāšanas gadījumā.

*

Aizvien lielāka un lielāka kļuva karalim vajadzība pēc naudas. Un aizvien vairāk apakšnams — kas pārstāvēja galvenos naudas devējus — šo stāvokli izmantoja savā labā. Jau 1407. gadā apakšnams ieguva priekšrocību pret augšnamu finanču jautājumos.

Sākumā jau minējām, ka šeit dzimis demokratiskais pārvaldes veids. Šeit un nekur citur radusies prakse, ka valdība atbildīga tautas pārstāvju priekšā (1721. g.). No Vestminsteras radies modernais ministru kabineta jēdziens (valdība kā kollektīvs iestādījums). Šeit un nekur citur pirmo reizi noteikts būtiskais mūslaiku pārvaldes princips, ka nodokļus nevar uzlikt bez parlamenta piekrišanas (Petition of Rights 1628. g.).

Cik tālu lielākā pasaules daļa vēl no šīm brīvībām ir šodien, vēl sliktāk — cik tālu pat no šo brīvību izpratnes! No tā, kas šai zemē bija izcīnīts, izlemts un par negrozāmu atrasts jau 300 gadus atpakaļ?

Bet mūsu zemē ap to pašu laiku, 1681. gadā, vācu augstmaņi atbild varas turētājam Vidzemē, Zviedrijas karalim Kārlim XI (kurš gribēja ievest „taisnību un kristīgus tikumus"), ka „verdzības atcelšana nebūtu nekas cits, kā pamudinājums uz ekscesiem un noziegumiem, kas piepildītu šo zemi ar slepkavībām un kaušanām". Tuvāki paskaidrojumi lieki...

*

Angļu parlaments šais vairāk nekā 650 gados pārdzīvojis dažādas smagas vētras un tam bijuši vareni ienaidnieki. Tautas pārstāvju nozīme dažreiz mazinājās, bet galu galā viņi arvien uzvarēja un nostiprināja savu autoritāti. Un reizē ar parlamentu, reizē ar šo demokratiskās iekārtas šūpuli, bērnistabu un darba telpu cēlusies, veidojusies Anglija pati, kas tagad bez tā nemaz vairs nav domājama. Pasaulē ir uzradušies un krituši tiranni, tautu slepkavas, bet parlaments viņus visus ir pārdzīvojis, ir bijis un pastāv.

Tai pašā gadsimtā, kad Eduards I sauca arī „vienkāršo" pārstāvjus uz parlamentu, Čingishans bija paklāvis zemes no Klusā okeana līdz Polijai, krāva galvas kausu piramidas un izlēja asiņu upes. Viņam sekoja mongoļu Tamerlans, krievu Jānis un Pēteris, spāņu Filips, Hitlers, Musolini, un kā viņus visus arī nesauktu. Viņiem visiem bija milzu vara, bet no tās vairs nav palicis pāri nekas, tikai briesmīgas atmiņas. Daži no šīs grupas dzīvo vēl mūsu dienās — Stalins, Maotsetungs un citi — bet tiklab viņu pašu, kā viņu varas dienas ir skaitītas. Dižā celtne Temzas malā noteikti pārdzīvos arī viņus. V. Sk.

Sastapšanās ar „Dieva cilvēku"

KĀ PAVADĪT ATVAĻINĀJUMU

VĒSTULE LATVIJAS REDAKCIJAI NO AUSTRĀLIJAS

„Cik garlaicīgs ir atvaļinājums — nekā nav ko darīt, mētājies apkārt kā veca nauda," izsaucās kāds jauneklis, kad viņam prasīja, kā labi pavadījis brīvdienas. Kāds cits savu atvaļinājuma laikā strādājis, jo te jau neesot nekur kur iet, ne ko redzēt, bet trešais nobažījies jautāja: „Ko lai daru? Man drīz sāksies trīs nedēļas ilgs atvaļinājums, kā šo laiku lai pavadu?"

*

Sēžu vilcienā, kas straujā gaitā mani attālina no Adelaides. Pēc 20 min. tas jau augstā kalnā, no kura skaists skats uz dziļi lejā palikušo pilsētu, milzīgajiem kalnu masīviem un uz tālumā redzamo saules staru apmirdzēto jūru. Gar acīm slīd stacijas vēl pāris tuneļu un tad ir klāt arī mans šīsdienas ceļa mērķis — Belaira. Atbraucējus stacijā sagaida vilku sugas suns un, asti vicinādams, rāda ceļu uz lieliem vārtiem, kas ir ieeja Nacionālajā parkā. Vēl betonētu kāpienu rinda un tad esmu skuju koku mežā, kas mani apņem ar savu īpato valgumu un klusumu. Dziļi ieelpoju sveku smaržu un esmu priecīgs, bet vēl priecīgāka ir Aina, mana 14 mēnešus vecā meitiņa. Viņa skrien no viena koka pie otra un kā lielu brīnumu savās mazajās rokelēs tur ciekuru. Netālu kāds iezemietis kašājas pa sūnām — viņš sēņo. Nolauž vienu un mudīgi iemet tarbā, bet otru atstāj, jo tā esot indīga. Tālāk ejot, starp kokiem ieraugu mazas mājiņas, netālu no viņām iemūrēti nelieli kamīni uguns kurināšanai brīvā dabā, bet mājiņu iekšienē soli un galds. Viņas te celtas, lai vairotu daudzo ekskursantu ērtības.

Citā dienā mans ceļa mērķis ir Dienvidaustrālijas lepnums — Marejas upe. Sākumā sev apkārt redzu tikai bālos eukaliptu stāvus, kas cilvēkam rada veļu valsts sajūtu. Tad pēkšņi pie Montlolti stacijas ieraugu bērzus — viņu augumi ir tikpat balti kā dzimtenes bērziem un kā mīli draugi viņi paliek tur stāvot. Tuvojoties upei, vilciens ievirzas līdzenumā, kur aug kvieši, vīnogas un ganās tūkstošiem aitu. Ar labpatiku var noskatīties mazajos jēros, kas priecīgi lēkā pa prērīju, bet vietām ir redzami arī nobeigušies. Tad atceros, kā senāk māte mājās mazos jērus, kas likās vārgāki, nesa no kūts uz dzīvojamo māju un ar lielu mīlestību kopa siltās virtuves kaktā. Te neviens par tiem nerūpējas, kādēļ dzīvo tikai veselie, bet vārgie let bojā. Kā liela dzīvības dzīsla caur šo līdzenumu plūst Marejas straume, veldzēdama kā dzīvnieku, tā stādu valsti. Kāds projekts pat paredz Adelaidi apgādāt ar šo ūdeni, kas būtu gan liels darbs, bet nestu arī lielu svētību, jo pilsēta vasarās bieži piedzīvo ūdens ierobežojumu. Soreiz man ir tikai divas stundas laika sabūt pie upes, bet tajās es iegūstu atziņu, ka Austrālija nebūt nav „never never land", kā to nosauca kāds no pirmajiem angļu iecelotājiem. Gan pašreiz šai atziņai nav sevišķi lielas nozīmes, jo es vēl ceru atgriezties dzimtenē, bet ja kādreiz zudīs šī pēdējā iespēja, tad patīkamāk dzīvot, ja zina, ka arī šī zeme ir skaista.

Dabas skatiem bagāts ir brauciens uz Viktorharburu, sevišķi saulainā dienā, jo ziemas saule še ir patikami maiga. Svētsvinīgais klusums un bezgalīgais plašums, kas redzams visapkārt, cilvēku it kā tuvina kādai augstākai varai un prātā man rodas doma, ka šo mājot varētu pat celie grieķu dievi. Pēc triju stundu jonošanas ātrvilciens tuvojas jūrai. Vēl apkārtējos laukos redzami vairāki arāji, bet aiz viņiem rindā simtiem kaiju meklē barību. Cik balti arājam soļi šinī zemē! Pret krastu atsizdamies, plīst vēja dzīti viļņi, augstu gaisā uzskrien baltu putu šļakatas, bet sīkajos ūdens pilieniņos saules stari veido brīnišķīgu varavīksnu. Drīz vien arī vilciens apstājas, un nu atrodos skaistākajā Dienvidaustrālijas kūrvietā.

Pipiriķi viesnīcā ar dažām alus glāzēm remdēju slāpes. Ievēroju sabiedrību, kas, šķiet, jau ilgāku laiku stiprinājusies ar spēcīgākiem dzērieniem, bet viņu izturēšanās piekļājīga, tie nerunā visi reizē, kā tas bieži pie mūsu cilvēkiem gadās. Jā, arī dzert ir māksla, kas ne visiem pa spēkam. Sinī ziņā mēs no austrāliešiem varam daudz mācīties. Viktorharbūras slavu sevišķi vairo jūrā esošā sala un koka tilts, kas to savieno ar cietzemi. Ļaudis, tikuši ārā no apnikušā vilciena, steidzīgi dodas pāri tiltam un izklīst pusmežonīgajā apkārtnē, kas nosēta lieliem granīta bluķiem.

Še manu uzmanību saista kāds vīrs garu bārdu un nekoptiem matiem. „Kā klājas," uzrunāju viņu. „Not too bad," bet pēc tam iesāk savu stāstu. „Esmu Dieva cilvēks," viņš saka, klīstu pa visu Austrāliju no vienas farmas uz otru. Zemnieki mani pabaro un iedod arī nepieciešamās drēbes. Modernie ateīstiskmes līdzekļi un arodbiedrības mūsu klaidoņu ciltī lēni iznicina, bet senāk mēs bijām ļoti cienīti, jo ieradāmies visur vai nu palīdzēt dažas dienas farmerim viskarstākajā darba laikā, vai iznēsāt vēstules, kas bija viens no mūsu galvenajiem uzdevumiem." Vēl ilgi viņš stāsta par saviem klejojumiem.

Tā nemanot, klejojot no vienas skaistās vietas uz otru, aizritējušas trīs nedēļas, ir apcelota Dienvidaustrālija un jauki pavadīts atvaļinājums.

Roberts Dambītis

Adelaidē, jūlijā.

„Ja jums nebūtu šo vīru, jums nepiederētu kolonijas"

ĀTRVILCIENĀ TUNISA—ALŽĪRA

Vēstule Latvijai no Alžīras

Leģiona maršam skanot, automašīnas viena pēc otras atstāj kazarmu pagalmu. Atkal projām trauc kāda leģionāru vienība, lai dotos uz Indoķīnas cīņu laukiem un nestu slavu savam karogam. Šajā transportā esam vairāki latvieši. Daži vēl palika Kefā, viņi sekos mums pēc pāris mēnešiem. Gandrīz visi leģionāri jautrā prātā. „Nu, vienreiz jau tikai pasaulē dzīvojam, kas zina, kāds liktenis mūs sagaida otrā krastā," saka viens no viņiem.

Saukelarbā sēžamies vilcienā. Braucam kā kungi otrā klasē. Mūsu vienības vadītājs, tautietis B., ir savā elementā. Viņš ir visur — steidzas no kupejas uz kupeju, pārbauda un komandē. Virsnieks paliek virsnieks.

Mūsu vagonā iekāpj grupa civilistu. Noklausāmies interesantu sarunu. „Man gan būtu kauns valkāt haki uniformu," saka viens. Kāds sprogmatainis viņam atbild: „Nomierinies, tie jau visi ir ārzemnieki, karstgalvji." Kāds trešais: „Paldies liktenim, man gan karavīrs nekad nebūs jāspēlē, mans tēvs komūnistu partijā..." Pirmais runātājs izsaucas: „Ja mani iesauks armijā, es pakāršos." Domādami, ka mēs franciski nesaprotam, viņi ņēmās mūs visādi apraunāt un noniecināt. Tad kā uz mājienu visi novelkam žaķetes. Redzamas goda zīmēm rotātās krūtis. Jā, kungi, mēs neesam vis „zaļie", visi esam veci kara zēni, kas pa otram lāgam dodas kauties ar sarkanajiem Indoķīnā. Ieraugot mūsu nozīmes uz kreisā pleca, civilisti sāk stomīties. Viens no viņiem steidzīgi lebāž kabatā savu kravates adatu, uz kuras bija iegravēta sirpja un āmura zīme. Mūsu draugs K., pēc tautības polis, to redzot, piesarkst kā vēzis, bet tomēr savaldās. Kāds cits civilists ar sarkanu kaklu saiti atkal sāk „filozofēt" par nacistu kalpiem un fašistiem. Tad piecelas mūsu tautietis S., sakēr civilistu aiz skausta un skaidrā franču valodā pasaka: „Ja jums nebūtu šo vīru, kas valkā baltās cepures, jums nepiederētu vairs neviena kolonija. Pat no Alžīras jūs jau būtu izdzīti. Bet tagad turi muti, citādi mēs jūs visus izmetīsim pa logu."

Bravurīgie „varoņi" apklust. Viņi saprot, ka ar varoņiem kara laukā nav ko spēkoties. Nākošā pieturā civilisti pārkāpj citā vagonā. Brauciens ilgst visu nakti. Otrā rītā iebraucam Alžīrā. Te mums jāpārsēžas citā vilcienā, kas mūs nogādās transporta savākšanas nometnē.

Rūriks

Alžīrijā, jūlijā

Zeme, kur autokatastrofās mirst vairāk, nekā Korejas karalaukos

FEĻETONISTA GROZGALVJA VĒSTULE NO „ATRAITNU PARADĪZES"

Nu man ar' pienācis laiks, kad uz vēstulēm varu atbildēt tikai tad, kad tās pāris nedēļas „nogulējušās". Pie mums patreiz uznāca liels cāļu pieplūdums un 2 nedēļās bija jānogalina 12.000 dzīvību. Tad nu vakaros bija tā, ka tikko notīrās un meklē kur gulta. Mani spēki šim smagajam darbam dažreiz par vājiem, lai gan pagaidām turos godam. Tomēr tas kož diezgan dūšīgi kaulā, un jārēķinājas arī ar to, ka vēl 13 gadu jānostrādā, lai saņemtu vecuma pabalstu vismaz tik, lai nenomirtu badā.

*

Mūsu augstā valdišana meklē tikai saprašanos un ar „draudzīgo sabiedroto" grib sadzīvot „iekš viena miera". Par gaidāmiem kariem pie mums labprāt nerunā, jo tāda runāšana traucējot gremošanu. Par Korejā kritušajiem daudz neuztraucas. „Autokatastrofās mums nosit vairāk nekā Korejā," teica mans kaimiņš. Jā, laudis te tādi dīvaini un neizprotami. Laikam tamdēļ, ka par kariem ir lasījuši tikai avīzēs. Par to nopietni viņi laikam sāks domāt tikai tad, kad kādā pilsētā būs nokritusies pirmās Ivana atombumbas.

Pašlaik pie mums jauks vasaras laiciņš. Varen gribas atpūsties, bet laika maz, jo jāapkopj arī savs dārziņš. Iezemieši brīnās — tas tak esot liels darbs! Viņiem jau vienkārši: pavasarī iesēj vai iedēstī, rudenī novāc. Tas nekas, ja kādreiz izaugušas tikai nezāles... Mūsu apkaimē dzīvojošās madāmas citā nekā nedara, kā divreiz nedēļā iet baznīcā, trīsreiz rīko „partijas" (kafijas dzeršanu ar „izklaičošanos") un pārbauda savus banku kontus, ko viņi mirstot atstājuši. Te lielais vairums sieviešu ir atraitnes, jo viņi te ilgi nedzīvo, izņemot tos, kas strādā vieglu darbu. Daža labs no dzīves nekā cita nav redzējis, kā darbu un dolarus. Galvaspilsētā gan mazliet citādi, tur vairāk ierēdņu un tirgotāju. Visumā tomēr paskats — pilsētai ar 95.000 iedzīvotāju nav ne teātra, ne operas. Operas nams gan ir, bet izrādes notiek tikai dažas reizes gadā, kad viesojas citu pilsētu mākslinieki. Bet arī tad priekšnesumus noskatīties ierodoties tikai bij. dipiši un tie, kas jaunībā iecelojuši no Eiropas. Te dzimušiem tā lieta vairs „nevelk".

Grozgalvītis

VĒSTULES REDAKCIJAI

SENSĀCIJU MEKLĒŠANA VAI IZREĶINĀŠANĀS

Vecajā Eiropā iespiesto vārdu tagad šeit aizjūrā izlasām vēl daudz uzmanīgāk nekā savas trimdas Vācijas laikmetā. Lasām arī ziņojumus no mūsu pašu kontinenta, kuriem tagad varam piešķirt ar pavisam citādu kritēriju nekā Vācijā būdami, jo arī paši redzam un dzirdam, kas te notiek.

Amerika ir plaša, dažādos apgabalos arī jaunieceļotāju dzīves un darba apstākļi ir dažādi, bet Latvijas līdzstrādnieks Henrijs Nordens (Latvija, 30.5.) neapšaubāmi pārāvis svītrai savā korespondencē par apstākļiem Pensilvānijā. Lasot šo rakstu, rodas domas, vai tā būtu vienkārša sliktas gaumes sensācija vai apzināta izrēķināšanās ar autoram vien zināmiem kādas baznīcas pārstāvjiem. Nav saprotams, kam šādi pāniski raksti vajadzīgi, bet tolies labi saprotams, kas par tiem priecājas. Kas zīmējas uz dažādu konfesiju locu Eiropas bēgļu izvietošanā, tad tā jau novērtēta no kompetentākiem spriedējiem un, kā zināms, pozitīvi.

Tajā pašā Latvijas numurā pārsteidz arī kāds Mudīties Austriņas literārs ražojums. Kad lasītājs ar lielu piespiešanos to izlasījis vairākkārt, viņā tomēr paliek neziņā par to, ko autore ar to gribējusi pateikt. Gribētos zināt, ko par šādu „darbu" teiktu jaunās autores tēvs Antons Austriņš, un kā autores stils un gramatika patīk viņas kādreizējiem latviešu valodas skolotājiem, mūsu valodas tīrības sargātājiem! Jeb vai tas nu būtu tas latviešu literatūrā vēl nebijušais „atrealisms"!

Fr. Igaļs, Sietlā, ASV.

KO LAI STĀSTĀM CITĀM TAUTĀM!

Cīņā par Latviju mums jāizmanto katra izdevīga gadījuma vilšņā komūnisma atmaskošanai un cittautiešu domu ietekmēšanai pareizā virzienā. Par tādu gadījumu mums šogad var noderēt Rīgas pilsētas dibināšanas 750 gadu atcere. Daudzās zemēs ģeneticiešiem vēl maz pazīstams Latvijas vārds, bet Rīgas kā ostas un tirdzniecības pilsētas vārds ir vairāk pazīstams. Tāpēc derētu tiem, kam tas iespējams, sastādīt un ievietot citu zemju periodiskos izdevumos speciālrakstus par Rīgu, tās vēsturi, par Rīgas ostu un tās nozīmi starptautiskā tirdzniecībā, par Rīgas mākslas un kultūras iestādēm nozīmīgās Latvijas laikā utt. Šādi raksti pēc iespējas ilustrējami ar Rīgas skatiem. Beigās var pieminēt arī Rīgas un Latvijas patvarīgo okupāciju un Rīgas iemītnieku nepārtraukto deportēšanu uz komūnistisko Krieviju, to vietā pārplūdinot eiropejisko Latvijas galvaspilsētu ar šķībacainiem mongoļiem uc. āzātiem. Ar to būtu sveštautiešiem dots pareizs ieskats mūsu zemes un tautas traģiskajā likteni un reizē pakalpots cīnītājiem, kas kīsā, bet nenogurstī cīnās par mūsu dzimtenes brīvību.

Reitz Rītums, Libekā

PROPAGANDAI JĀZIEDO LABĀKIE SPĒKI

Zurnāls Mūsu domas piedāvā tautiešiem par mērenām cenām propagandas aploksnes. Apskatot vāka mugurpusē iespiestos paraugus, jāatzīst, ka aploksnes vairāk domātas krāšņumam nekā propagandas mērķiem, jo pieminekļi, dažādi simboli un apvilktas svītras ap dažādiem plankumiem nekā neizteic un neierosina cilvēkā pārdomas par boļševisma padarītām varmācībām. Tikai zīmējums Nr. 10, kur čekists pātago Baltijas iedzīvotājus, atbilst īstenībai un aploksnju noformēm — parādīt pasaulei un nezinātājiem komūnisma brutalitāti. Pienāciņu propagandas aploksņu izgatavošanā savs darbs un spējas jādod mūsu labākajiem grafiķiem, bet nav šīs svarīgais pienākums jāatstāj nelietpratējiem. Lai šo pienākumu neaizmirst tie, kam šādi ieroči ir.

J. Umbris, Anglijā

Miera garanti

(MATERIĀLI KRIEVIJAS IMPERIĀLISMA VĒSTURES ĪSAJAM KURSAM)

Pad. savienības diplomātiskais apzīmējums gan ir USSR, taču ikdienas valodā un pasaules presē to parasti dēvē par Krieviju. Patiesībā šāds nosaukums nepiederas pat bij. cara impērijai, nemaz jau nerunājot par Pad. savienību, ko vispareizāk varētu apzīmēt par tautu cietumu šā vārda vispilnīgākajā un baigākajā nozīmē. Nemitīgiem spaidiem un vajāšanām, fiziskai un garīgai verdzībai un spīdzināšanām paklauti, šai milzīgajā cietumā smok daudz vairāk cittautiešu nekā pašu krievu. Tur ir vairāki desmiti tautu, kas savā laikā vadījušas patstāvīgu dzīvi un arī nākotnē varētu veidot dzīvotspējīgas nacionālas valstis.

Nemot pa radniecīgām grupām, redzam šādu ainu: Lietuvju un latviešu ar galindu, kuršu u. c. fragmentiem kopā ir 5—6 milj.

Somu-ugru, kuriem pieder somi, kareļi, igauņi, ingermanlandieši, lapi, samojedi, zirāņi, komi, mari (čuvaši, čeremisi), mordvini — kopskaitā ir ap 20 miljonu. Šīs tautības aptver visu Ziemeļaustrumu Eiropu un iesniedzas starp Rietumurālu un Volgu līdz Kazanai.

Baltrutēņu ir ap 8—10 mil.; tie apdzīvo novadus starp Poliju, Baltiju, Maskaviju un Ukrainu, un ar savu nacionālo mentalitāti, valodu un tradicijām spētu izveidot viengabalainu valstisku vienību.

Turkmeņu tautas — tatari, baškiri, tadžiki, kalmiki — lai sakot, visi mongoļu rases piederīgie, kas apdzīvo Eirāzijas telpu ar rietumu robežu gar Volgu. Viņu daudzums grūti nosakāms, taču nebūs mazāks par 40 līdz 50 milj. Spriežot pēc viņu aktīvās nacionālās kustības trimdā un vēsturiskajām tradicijām pagātnē, tur spētu izveidoties loti respektējama nacionāla valsts vai vairāku valstu savienība.

Kaukāza tautas ir etnografiska lappuse pati par sevi. Ja arī Kremlis pēc otrā pasaules kara tur deportējis un iznīcinājis veselas tautas, taču kalniešu skaitu var lēst uz 10 miljoniem. Pašā centrā stāv Gruzija ar 3 milj. iedzīvotāju. Par šo Kaukaza nacionālo valstu dzīvotspēju nav jāšaubās, jo kaukaziešu nacionālā vitalitāte ir ārkārtīgi stipra.

Ukraina ir visplašākā, bagātākā un izredzēm apveltītā nākotnes valsts Austrumeiropas dienvidos, no Karpatiem līdz Volgai un no Voroņežas līdz Melnai un Agoras jūrām ar 40 milj. iedzīvotāju, lieliem ūdens ceļiem, dabas bagātībām, izrakteņiem un auglīgāko zemi pasaulē. Kremlis resp. Krievijas imperiālisms to kādreiz ar varu sagrābis un visos laikos turējis apspiestībā gan ar glaimiem, gan varu, izmantojot par savu labības klēpi, ogļu bunkuru un rūpniecības bazi. Daudzajos gadsimtos Ukraina mēģinājusi no Maskavas atraisīties, un viņas brīvības cīnītāju galerijā mirdz tādi vārdi kā Bogdans Chmeļnickis, Mazepa, Petļura, Konovalecs un Čuprinka. Neatkarības tieksmes šī tauta apliecinājusi asiņu straumēm, kas plūst vēl tagad, jo Ukrainā aktīvi cīnās visstiprākā pretestības armija (UPA), bet Eiropas centrā darbojas tās štābs. Ja Ukrainas valstī ietilptu arī Donas, Kubaņas un Terekas kazāki un Krimas tatāri, tad tās būtu loti radniecīgas un lojālas minoritātes.

Bez še minētajām ir vēl citas mazākas tautību grupas, kas nav radniecīgas krieviem.

Krievija kā tāda stāv Austrumeiropas centrā un aptver kādas 10 provinces (cara laiku guberņas, bet boļševiku — apgabalus) ap Maskavu ar 60 milj. iedzīvotāju. Pēc krievu vēsturnieka Nestora aprakstiem, Krievijas sākumi meklējami 9. gadsimtā, kad šajā telpā dzīvojušas 3 tautas: drevļaņe — koka resp. meža vīri, poļaņe — lauku vīri un kriviči (no kuriem, jādomā, cēlies latviskais nosaukums — krievi). Tātad toreiz, kad Gruzija jau dažus gadsimtus bija kristīga, nākamās Krievijas ļaudis vēl dzīvoja savos Ugličas mežos blakus lāčiem un vilkiem. Varbūt ar to arī izskaidrojama viņu mežonīgā tieksme laupīt, slepkavot, iznīcināt un ar varu paklaut sev citas tautas, kā tas noticis visā Krievijas tūkstošgadu vēsturē. Te gan jāpiebilst, ka varmācības nav tik daudz vainojama krievu tauta, cik tās katrreizējie valdnieki un vadītāji. Tāds bija cars Jānis III, kas pārspēkā uzbruka Hanzas brīvpilsētai Novgorodai, sadzina tās baznīcā 5000 cilvēku un lika tos apkaut, bet vēlāk pats ar savu karaspēku lūdza Dievu par šo mocekļu dvēselēm. Tāds pats bija cars Pēteris I, saukts Lielais, kas vairākkārt lika izkaut un izdedzināt Baltiju, līdz viņa kara kungs Šeremetjevs varēja ziņot, ka Vidzemē vairs nav ko kaut un dedzināt, un pat gaili vairs nedzirdot dziedam. Tāda bija arī Katrīna II, kuras laikā galīgi paklāva Ukrainu; šī zeme bija tā izpostīta un izkauta, ka favoritam Potjomkinam bija jāceļ mākslīgas sādžas, ko rādīt carienei viņas ceļojumā. Un vēl jo baigāks ir sarkanais imperiālists Staļins, ar kuŗa pavēli un svētību 20. gadsimtā tiek verdzinātas un iznīcinātas veselas tautas.

Ja padomijas tautu cietums reiz atvērtos un tajā ieslodzītās tautas varētu nodibināt savas patstāvīgās valstis, tad pasaulei vairs nebūtu jābīstas no austrumu imperiālistiskā milzeņa draudiem. Bez Azerbeidžanas naftas, Ukrainas ogļēm, dzelzs un maizes, bez Baltrutēnijas un Baltijas kokiem, Turkestanas kokvilnas, Čechijas un Saksijas-Tīringijas urānrūdas un visām pārējām varmācīgi iegūtajām tautu nacionālajām bagātībām Krievija būtu spiesta atteikties no savas imperiālistiskās politikas un kalpot mieram un savas tautas labklājībai, tā patiešām kļūstot par Krieviju šā vārda īstajā nozīmē.

Tāpēc Austrumeiropas un Eirāzijas nacionālās valstis ir drošākie un uzticamākie pasaules miera garanti.

Andrejs Iksens

Rumāņu partizāni cīnās karaļa adjutanta vadībā

PADOMJU LIDMAŠĪNAS BOMBARDĒ PRETESTĪBAS KUSTĪBAS NOVIETNES KALNOS

Pad. savienības okupētajās Balkānu valstīs pēdējos gados izveidojusies viena no visspēcīgākajām un efektīgākajām pretestības kustībām okupēto Austrumeiropas valstu starpā. Mūsu laikraksta korespondentam Stokholmā izdevies iegūt informāciju par partizānu cīņām Rumānijā. Še sniedzam to mūsu lasītājiem.

Pretestības kustība Rumānijā sākās jau 1949. g., bet tikai pēdējā laikā tā kļuvusi par organizētu vienību. Īsi pēc karaļa Michaela atteikšanās no troņa un Rumānijas iekļaušanas padomju republiku pulkā, rumāņu pretestības kustība strauji auga, jo tai pievienojās lielāks skaits virsnieku un virsdienesta karavīru no karaliskās armijas. Kā zināms, rumāņu pretestības kustības pirmatnējo kodolu veidoja nacionālās zemnieku apvienības dalībnieki, kam jau pirms vairākiem gadiem kalnos atradās galvenā mītne. Šī apstākļa dēļ rumāņu partizāņu operācijas vienmēr gūst atbalstu zemnieku aprindās.

Pretestības kustības dalībnieku skaits aizvien pieaug. Tajos patvērumu meklē rumāņi, kam draud apcietināšana, un tie, kam laimējies izbēgt no cietumiem vai koncentrācijas nometnēm. To skaitu patreiz ķēķina vairākos tūkstošos.

Rumāņu partizāņi operē divās grupās. Viena izrādījusi lielu aktīvitāti Dienvidrumānijā, un tās galvenā mītne atrodas „kaut kur" Retezatu kalnos. Otras grupas darbības lauks ir Ziemeļtranssilvānijā, un tā uzturas Matamures kalnos. Šo grupu aktivitāte diendienā kļuvusi aizvien jūtamāka. Partizāni ir labi apbruņoti un apgādāti ar municiju, pārtiku un citām nepieciešamām lietām dzīvei un cīņai kalnos. Pa lielākai daļai šīs lietas iegūst no padomju noliktavām un militāriem transportiem Rumānijā.

Partizāņu grupas ir arī labi disciplinētas un to organizācija liecina, ka vadība atrodas piedzīvojušu virsnieku rokās. Tā norāda, ka viena no grupām atrodas karaļa Michaela bij. adjutanta ģen. Demaceānu virspavēlniecībā, bet otra cīnās ģen. Kornelija Dragalina vadībā. Kā zināms, pēdējais bija virspavēlnieks tām rumāņu armijas daļām, kas otrā pasaules kara laikā cīnījās austrumu frontē.

Šīs partizāņu grupas šā gada pavasarī bijušas iesaistītas asiņainās cīņās ar rumāņu sarkanās armijas vienībām. Cīņas norisinājušās Moldavas kalnos. Tās izraisījušās pēc partizāņu uzbrukuma kādam padomju militāram transportam uz stratēģiskās dzelzceļlīnijas Ziemeļtranssilvānijā, starp Salvu un Visavu. Minētās dzelzceļlīnijas būve nobeigta pirms diviem gadiem, un tās uzdevums ir nodrošināt satiksmi starp Pad. savienību un Slovakiju. Uzbrukums padomju transportam notika šā gada 28. martā. Transportā bruņoto krievu apsardzību atrada nogalinātu netālu no Visavas un visu vilciena sastāvu pilnīgi izdemolētu. Rumāņu komūnistu armija nekavējoties ievadīja pretakciju. Piedalītās padomju gaisa flotes vienības bombardēja kalnu apgabalus, kur domāja esam noslēpušos partizānus. Armijas intensīvās medības pēc pretestības kustības dalībniekiem beidzās bez jebkādiem rezultātiem. Partizāņu radio raidītājs, kas operēja uz viļņa garuma 13,6 m, paskaidroja, ka kalnu apgabalu bombardēšana pretestības kustībai nodarījusi ļoti niecīgus zaudējumus. Taču raidītājs tagad līdz turpmākam pārtraucis savu darbību.

Par spīti neatlaidīgām pūlēm, vēl šodien rumāņu komūnistu armijai nav izdevies iegūt kalnu apgabalus savā kontrolē.

Rumāņu pretestības kustības akciju sarakstā sabotāžas ieņem vienu no galvenām vietām. Marta sākumā izdarīta vesela virkne atentātu pret jaunbūvēto naftas vadu starp Pluestu un Odesu. Tas vienlaicīgi sasprādzināts sešās vietās, radot milzīgus naftas zaudējumus. Visi mēģinājumi sagūstīt atentāta dalībniekus palika bez rezultāta. Tagad atjaunoto vadu stingri apsargā. Katrā ceturtā kilometrī novietots militārs postenis. Bez tam ik pēc 200 m izlikts uzraksts, ka par katru nodarījumu naftas vadam vainīgo spdīs ar nāvi.

Bez tam bieži notiek sevišķi efektīgi uzbrukumi rumāņu kolhoziem, nodedzinot galvenās ēkas un iztukšojot labības noliktavas. Arī dzelzceļi un satiksmes mezgli bieži cieš no partizāņu atentātiem. Tā nesen uzspridzināts dzelzceļa tilts pāri Donavai pie Cernavodas, kas uz laiku apturēja arī Donavas-Melnās jūras kanāla rakšanas darbus. Kā zināms, pie šī kanāla būves nodarbināti tūkstošiem politisko cietumnieku.

Rumāņu pretestības kustības aktīvitāte padomju iestādēm likusi spert drastiskus soļus tās apkarošanai. Kā parasts, Kremlis neuzticas Rumānijas satelītvaldībai, kādēļ par valsts drošības dienesta šefu iecelts viens no krievu uzticamākajiem vīriem — ģenerālleitnants Pintilijs. Oficiāli viņš piesaistīts rumāņu iekšlietu ministrijai kā padomdevējs.

Bieži notiek plašas tīrīšanas komūnistu partijā un milicijā, jo pēdējās dalībnieki ne vienmēr uzdrošinas pildīt dotās pavēles, baidoties no pretestības kustības un zemnieku reakcijas.

V. V.

„Apdāvinātais" patiesības un Dieva zaimotājs

Kremļa Sverdlova zālē pulcējušies padomju sabiedrības, zinātnes, literatūras un mākslas, kā arī sarkanās baznīcas pārstāvji. Ar lielu pompu starptautiskās Staļina prēmijas komitejas priekšsēdētājs akadēmiķis D. Skobeļcins pasniedz kādam laureātam miera prēmijas diplomu un zelta medaļu. Aizkustinātais laureāts izplūst sirsnīgā pateicībā, starp citu apgalvodams:

„Esmu saņēmis balvu, kuŗas vērtību nevaru izteikt vārdos! Šī balva saistīta ar pasaules vislielākā cilvēka — Staļina vārdu!... Tikai Maskava var būt tās pasaules daļas centrs, kas domā par mieru un kaldina miera plānus... Amerikā vārds miers ir aizliegts. Tur cilvēkus iesloga cietumos par miera piekritēju sanāksmju organizēšanu... Pat manā zemē vārds miers paklauts vajāšanām... Lai dzīvo Staļins! Lai dzīvo miers!"

Šis „laimīgais" laureāts nav neviens cits kā Anglijas garīdzniecības loceklis Kenterberijas bīskaps H. Džonsons, un savu pateicību sarkanajiem varmākām viņš apliecina tikai pusklometru no lielākās Krievijas katedrāles drupām, kas jau vairākus gadu desmitus baigi demonstrē „miera plānu" kaldinātāju — boļševiku noziegumus pret Dievu, patiesību un cilvēkiem.

Tīrīšanas Igaunijas komūnistu starpā

Stokholma (vv). — Stokholmā saņemtas ziņas, ka Igaunijā notiek plašas tīrīšanas komūnistu uzticības vīru starpā. No saviem posteņiem atcelts lielāks skaits lauku pašvaldību ierēdņu, mašīntraktoru staciju, pienotavu un kolhozu vadītāju un politisko instruktoru. Tīrīšanas laukos kādu laiku radījušas pilnīgu chaosu komūnistisko uzticības vīru aprindās, jo ikviens baidījies nākt sakaros ar kādu „tautas ienaidnieku" vai „nodevēju". Šo sajukuma laiku ar panākumiem izmantojusi igauņu pretestības kustība, nodarot sarkanajam režīmam ievērojamus zaudējumus gan materiālā, gan morāliskā ziņā.

No sava amata atcelts arī Tērbatas universitātes rektors Alfrēds Koorts. K. pirmajā padomju okupācijas laikā bija filozofijas profesors un atstāja Igauniju 1941. gadā. Pēc sarkanarmijas atgriešanās 1944. g. Koorts tika izraudzīts par rektoru Tērbatas universitātē. Taču jau pēc neilga laika viņam pārmeta, ka universitātes studenti izrāda nepietiekamu interesi krievu valodas studijām un politiskai izglītībai, kā arī ignorējot universitātes krievu mācību spēkus. Vairākas reizes Koortam grēki piedoti, bet kad noskaņojums universitātē nav mainījies, to no sava amata atstādināja. Viņa vietā iecelts kāds krievu igaunis — Feodors Klements, komūnistu partijas biedrs.

Reizē ar rektoru Koortu no sava posteņa atcelts arī Padomju Igaunijas piecgades plāna komisijas priekšsēdētājs — krievs Leonovs — par nepietiekamu plāna izpildīšanu.

No Rīgas radiofona

Pasakas par mieru un laimīgo dzīvi

TAGADNES UN PAGĀTNES VILTOTĀJS

Pelšes rakstā par inteliģences politisko audzināšanu uzticībā komūnismam autors to apzīmē par vienu no padomju varas lielākajiem iekarojumiem. 1941. g. ievērojama daļa inteliģences pad. Latvijā palika pasīva. Tomēr partijas organizācijai izdevās novirzīt inteliģenci no vecā buržujiskā ceļa (padomju nejēdzību grāvī). Inteliģences acu priekšā bija citu republiku piemēri, kas palīdzēja tai atrast savu vietu (Sibirijā u. c. izsūtīšanas un spaidu darbu vietās). Kara laikā Latvijas inteliģence nolēma iet padomju ceļu, redzot, ka vienīgi PSRS ir „miera aizstāve". Bet vispirms vajadzēja dot inteliģencei grāmatas par marksismu-ļeņinismu. Republikas partijas organizācija, atmaskoja un parādīja, cik naidīgs latviešu tautas interesēm ir nacionālisms (bet ticēt gan tam neviens domājošs latvietis neticējal). Tomēr daļa inteliģences palikusi ārpus partijas ietekmes. Padomju Latvijas mākslinieku komūnistiskā audzināšana atklāti lieli trūkumi. Bija jāpārkārto konservatorija, teātri, filharmonija un komponistu savienība. Pārāk maz darbu vēsturē, kur buržujiskie nacionālisti falsificējuši tautas pagātni. (Nemaz gan nav jāskatās vēsturē, lai atrastu lielākos mūsu pagātnes viltotājus!)

PERSONĪGIE KONTI — LIELAJĀM CELTNĒM

Upju ministrijai paklautā mašīnbūvju rūpnīca nosūtījusi Kuibiševas hidroelektrostacijai 2 tvērējceltņus. Tie pagatavoti 2 mēnešos un ceļos pa jūru uz Ļeningradu, no kurienes pa kanāļu sistēmu uz Volgu. Kaut Rīgas liestu fabrikā neviens neesot cerējis, ka arī tai dos pasūtījumus lielajām celtnēm, taču nupat uzdots gatavot ēveļu spalus. Tvaikoņa Turaida kollektīvs ierosinājis iekārtot individuālus personīgos kontus ietaupījumiem, kuŗus nodos lielajām celtnēm. Šogad šādu ietaupījumu paredzēts 600.000 rbļ. Rīgas 3. mēbeļu kombināta ražojumus lielos vairumos sūta uz Maskavu. Daļa domāta revolūcijas mūzejam, bet pārējās — daudzstāvu jaunceltnēm.

BĒRNI SILĒS, MĀTES DARBĀ

Raidījumā kolhozniekiem par jaunu šķirņu radītājiem Priekules izmēģinājumu stacijā atklāts iemesls, kāpēc kolhozi pag. gadā nav izpildījuši zāļāju sagatavošanas plānu: gluži vienkārši — trūcis sēkļu. Priekules izmēģinājumu stacijā darbojas šādi zinātniskie līdzstrādnieki: Pēteris Pomers, Ansis Eglītis, Vija Šteinberga, Ilga Liepiņa, Jānis Lindemanis un Rūdolfs Sniedze.

Šogad kolhozos izbūvēs 150 bērnu siles vai arī iekārtos tās lielākās ēkās. Dažos rajonos, piem., Gulbenes, Rīgas un Smiltenes, bērnu iestādes būs katrā kolhozā. Jelgavas rajona Kirova kolhozā iekārtota sile 40 bērniem. Jauno kolhoza ēku celtniecībā piedalās arī sievietes. Tā Ludzas rajona Vorošilova kolhozā no 13 būvbrigādes cilvēkiem 4 ir sievietes, kas strādā ne vien palīgdarbus, bet mācās arī amatu. Jelgavas kolhozā Zemgale sievietes piedalījās kūts celšanā. Varakļānu un Bauskas rajonos sievietes strādā kieģeļceplos. Arī citi rajoni pārņem šo „jauno pieredzi". 5 architektu, būvinženieru un studentu brigādes dosies uzmērīt senās dzīvojamās ēkas un iepazīties ar „jauno tautas celtniecību", sevišķi Alūksnes, Apes, Jēkabpils, Neretas, Bauskas, Dobeles un Limbažu rajonos. (Te nu bija plānveidīga celtniecība! — architekti un būvinženieri ar jaunceltajām ēkām iepazīstas tikai tad, kad kolhozu vīri un sievas tās uzcēluši pēc sava „plāna".)

LAIMĪGĀ DZĪVE — PASAKĀS

Bauskā notikusi etnografijas un folkloras institūta izbraukuma sesija, ko ievadīja Pelšes referāts par padomju kultūru. Uzstājās tautas teicēji, kas izpildīja pierakstītās jaunās dziesmas un pasakas par mieru un kolhoznieku laimīgo dzīvi. (Tās nu reiz ir vietā, jo miers un laimīga dzīve padomijas ļaudīm patiešām aizgājusi pasaku valstībā!) Politisko zināšanu un zinātņu biedrības izplatīšanas lektori nolasījuši laukos un pilsētās 18.000 lekciju. Katrai lekcijai jācīnās pret buržuāziskās ideoloģijas un kapitālisma atliekām cilvēka apziņā. (Te nu gan maz ko līdzēs pat 18.000 lekciju, jo...) Maskava gaužās: „Mūsu zemē ir vēl ne mazums ļaužu ar veciem uzskatiem par sociālistisko īpašumu..." (Un tur taču komūnisms valda jau 34 gadus!)

APSOLA TO, KAS VĒL ŪDENĪ

Taču plāni un solījumi joprojām ir diži. Tā zvejas kolhozu un uzņēmumu zvejnieki, strādnieki, kalpotāji u. c. nosūtījuši „tētiņam" šādu paziņojumu: „Dārgais Josif Visarjonovič — apsolāmies gada plānu pabeigt uz oktobra revolūcijas 34. gada dienu, nozvejot un apstrādāt virs plāna 30.000 pudu. Zvejas kolhozs Enkurs apņemas nodot virs plāna 5400 pudu, Brīvais Vilnis 3600, Brīvā Kaija 11.400, Zvejnieks 27.000, Carnikava 4200, 9. maija 43.200, Uzvara 43.800, Selga 23.400, Padomju Zvejnieks 5400, tikpat arī 1. maija kolhozs, Staļina Ceļš, Sarkanais Karogs, Sarkanā Bāka 72.000, Dzintarjūra 3600, Bolševik 19.800, Sarkanais Oktobris 3600, Baltezers 1800 un Sarkanais Daugavietis 4200. Apsolāmies katrs zvejnieks caurmērā nozvejot 1951. g. 660 pudu, kā arī sagatavot virs gada plāna 3,5 milj. kārbu konservu, 120.000 pudu saldētu un tikpat daudz sālītu zivju." (Nāk prātā vecā paruna: Nedali ādu, kamēr lācis vēl mežā!)

TOREIZ 5, BET TAGAD MILJONI...

Kādā pārraidījumā no Maskavas dzirdam: Pie mums deputātus uzstāda masu sapulcēs, vispusīgi apspriežot viņu īpašības, mūsu deputātu kandidāti uzstājas ar noteiktu programmu, bet ārzemēs deputātu kandidāti var runāt, ko vien grib, jo rītā var uzspļaut vēlētājiem, (patiesībā gan padomju kandidāti spļauj sejā saviem balsotājiem jau pirms ievēlēšanas, pie kam neviens neuzdrošinājies ne iepīkstēties par Maskavas izraudzīto kandidātu „vispusīgajām īpašībām"). 1912. g. cara domē no 430 deputātiem 67 bija kulaki, 11 strādnieki un amatnieki, bet pārējie — muižnieki, garīdznieki un cara ierēdņi. 5 boļševikus aizsūtīja uz Sibiriju. (Kamēr sarkanās diktatūras laikā turp nosūtīti mazākais 5 milj. partijas biedru, nemaz nerunājot par vairākiem desmitiem miljonu pārējo „nozīmīgo neko".) Cara laikā Maksims Gorkijs uzturējās Rīgas jūrmalā, kur policija izsekoja katru Ņižņijnovgorodas cecha meistara dēla Peškova soli. (Bet šo pašu slavināto komūnisma „pravieti" Kremlis nogādāja pie malas, noindējot viņu, kad tas bija „novirzījies no partijas ģenerāllīnijas".)

Ungāru inteliģences „svēta misija" — macīties un macīt krieviski

Vīne (gp). — Kamēr ungāru tauta komūnistu „plānsaimniecībā" cieš trūkumu, krievi ar visiem līdzekļiem turpina savu rusifikācijas politiku. Tās apšaubāmās sekmes cenšas attēlot dažādi optimistiski iekrāsoti ziņojumi. Piemēram, par krievu valodas izplatīšanos Ungārijā Maskavas Pravda nesen sniedza rakstu, kas raksturīgā veidā parāda Kremļa politikas cinismu.

„Pirms diviem, trim gadiem," raksta Pravda, „padomju cilvēkam, kas neprata ungāriski, vēl bija grūti Ungārijā saprasties. Šodien tā vairs nav problēma, un katrā vietā provincē pilnīgi droši atradīsies kāds krievu valodas pratējs, ne tikai inteliģences, bet arī strādnieku un ciemu aktīva vidū. Ungāru zemē vislielākā mērā izplatītas krievu valodas studijas — tās valodas, kuŗā sarakstīti Ļeņina un Staļina ģeniālie darbi. To māca skolās, kursos, semināros un grupās, visās pilsētās, tāpat lieluzņēmumos un dažos ciemos. Tūkstošiem ungāru tagad mācās krieviski."

Tālāk Pravda raksta, ka tās pārstāvis apmeklējis Budapeštas universitātes krievu institūtu, kur studējot simtiem jaunu vīriešu un sieviešu — nākamie krievu valodas un krievu literātūras skolotāji: „Mēs runājām ar viņiem krieviski, un tie runāja viegli un plūstoši. Tie bija entuziasti, kas nodevušies svētajai un cienīgajai misijai — darīt ungāru tautas plašajām masām pieejamas lielās padomju kultūras bagātību krātuves."

Jauns „polu koridors"

Stetine (rs). — Bijušo vācu V ieroču fabriku atjaunošana Uzedomas salā Pomerānijas līcī līdz šim veikta ar Austrumvācijā iegūtiem līdzekļiem, paziņoja Penemindes komandants — sarkanarmijas majors plkv. Ļvienkovs. Jaunu fabriku un V ieroču izšaušanas ierīču ierīkošanai šie līdzekļi izrādījušies par nepietiekamiem. Tāpēc ievadītas sarunas ar poļu valdību par Polijas līdzdalību Uzedomas tālākā izveidošanā par stipru cietoksni pret „rietumu agresiju". Sarunas beigušās sekmīgi un parakstīts līgums, kas piešķir Polijai tiesības izmantot sešus līdz astoņus kilometrus platu joslu Austrumvācijas daļā uz Štetines ostas ieeju pie Uzedomas salas un ierobežotas kontroles tiesības paša ostā. Līgums noslēgts uz 25 gadiem. Jaunā „kiro arodotel"šaieeen, diem. Jaunā „koridora" lietošanas tiesības maksāšot Polijai katru gadu 500 milj. zlotu, ko izlietošot Uzedomas nocietināšanai.

PA JAUNIBAS TEKĀM

PĒTERIS ERMANIS

Ne Bračko, bet Bračs

Pēterim Ermanim taisnība — ne Bračko, bet Bračs. Mīklā ieviesusies kļūda. Taču literārām mīklām latviešu rakstniecībā nevajadzētu piešķirt pārāk lielu nozīmi — tās ir sava veida rotaļas, kam gan nebūs pa spēkam ar max pazīstamiem vārdiem aizēnot īstos rakstniekus. No otras puses — pārāk viegla mīkla nav interesanta, tādēļ tajā mēdz iepīt pa „cietam riekstam", šai gadījumā tie bijuši Ermaņa piemiņētie maz dzirdētie autori. — Red.

Ar interesi sekoju Latvijas jaunatnes nodaļā uzdotajām literārajām mīklām. Ir jauki, ja trimdas jaunatni radina pazīt mūsu rakstniekus. Tomēr — reizēm šais mīklās jāatduras uz dažām dīvainībām. Piem.: tai Bērziņu sarakstā bija kāds pāris man pilnīgi nezināmu, piem., Ādolfs Bērziņš. Tāpat tais „Jāņos" dažs tāds, par ko man pirmā dzirdēšana, t. i. lasīšana — un es jau nu esmu vecs latviešu rakstniecības urķis. Varbūt šie man svešie kaut ko rakstījuši kādos skaubu vai tamlīdzīgos žurnāliņos. Bet vai tādēļ vien jaunatnei viņi jāpazīst? Tā var iznākt, ka šādu nosīlēpumainu dižgaru sarodas tik daudz, ka aiz tiem nesaskatīs vairs neviena īsta rakstnieka. Bet kļūmīgāk gadījies ar „Augustiem", kuŗu sarakstā ir kāds Bračko. Sākumā domāju, ka tā iespiedumkļūda, bet kad šis nevārds atkārtojās uzminējumos, sapratu, ka domāts Augusts Bračs. Šai sakarā nu gribētos mazliet dažas rindiņas par Augustu Braču.

Šis savrupais, dzimtenē palikušais rakstnieks, kas pērn kļuva 70 gadu vecs, debitēja 1899. gadā 19 gadu vecumā Zeiferta almanachā Jauna raža ar prozā rakstītu fabulu Divi suņi, par kuŗu visai atzinīgi izteicās pat tāds stingrs kritiķis, kāds bija Andr. Niedra. Bračs beidza semināru, bija skolotājs Raunas draudzes skolā, kur Skalbe viņam bija palīgs, bet Jānis Lapiņš — skolnieks. Pēc tam Br. bija skolotājs Rīgā, bet drīz atgriežās laukos un palika allaž vientuļš savādnieciskš lauksaimnieks savos Vecpiebalgas Vecgropiņos. Līdz 1910. gadam Braču iznāca divas prozas grāmatas. Salta ēnā un No atzīšanas koka, kur gan pasakas, gan subjektīvu izjūtu lēkājumi, nevis īsti stāsti — vairāk skuktās līdzības. Ar šīm grāmatām Br. nostiprināja savu rakstnieka vārdu. Vēl viņš sakopoja Heines dzejoļu antoloģiju, dažādu latviešu dzejnieku tulkojumus, sarakstīja dažas zināmiskas brošūras un plašu rakstniecības teoriju, kas valsts pirmajos gados nāca jaunā izdevumā. Atceros, kad šī grāmata, atsūtīta Latv. Kareivja redakcijai, nolikta uz galda (necilos vākos uz slikta papīra iespiesta), Virza mums to rādīja, teikdams: „Mācaities te visi kā tēv' un māti godināt..." Bet Bračam iznāca arī rakstniecības vēsture (1922. g.; par to tiešām savdabīgo grāmatu neparādījās neviena recenzija!), un tur bija teikts, ka „Virza vēl netiek un netiek pie nekļūdīga panta". Nu, es nodomāju, ja jau pat Virzas pants Bračam kļūdains... Jā, Bračs poētikas lietās bija pedants, pat fanatiķis, visur prasīdams vēsi skaidru izteiksmi, dzejas likumu sīku ievērošanu. Vispār Bračs kildīgi aizstāvēja savus uzskatus līdz beidzamam. Andr. Upītis bija Dzimtenes Vēstnesī nokritizējis viņa grāmatu No atzīšanas koka. Bračs sāka polemiku. Un, kad redakcija beidzot liedza polemiku turpināt, Bračs beidzamo atbildi ievietoja sludinājumos, dārgu naudu maksādams. Pirmā kara laikā 1915. g. pavasarī Fr. Bārda kādā recenzijā bija uzskaitījis dažādos dzejas paveidus. Bračs sāka polemiku: Bārda aizmirsis intellektuālo dzeju, aforistisko domu dzeju. Bārda atbildēja — jāteic, pārāk asi un ironiski, Bračs cirta pretī, un nu (atkal Dzimt. Vēstnesī) gāja valā strīdiņš, par kuŗu satīras žurnāls Lietuvēns zobojās: varot paredzēt, kad beigsies pasaules karš, bet ne, kad būs gals Brača-Bārdas karam...

Bračs (Sējējā) karoja arī pret asonancēm, tai ziņā būdams vienos prātos ar savu pretinieka brāli Antonu Bārdu, kas izteicās: „Kas par asonancēm! Tās ir vienkārši kļūdainas atskaņas." — Par maniem brīvā ritma dzejoļiem Bračs man aploksnē atsūtīja kodīgu epigrammu. Bet kad es, antoloģiju sastādot, izlūdzos atļauju ievietot viņa dzejoļus, atrakstīja laipnu vēstuli. Tā mūsu vienīgā nenozīmīgā saskare; redzējis Braču neesmu.

Kāda traģiska pārdzīvojuma ierosmē Bračs no prozas pievērsās dzejai, no 1913.—21. gadam izlaizdams trijus dzejoļu krājumus. Tā nu bija domu dzeja, intellektuālā dzeja, ko autors sludināja arī priekšlasījumos, pilnīgi neatzīdams par dzeju, piem., dabas glezniņas, idilles. Sevišķi Bračs cildināja Kaudzītes Matīsu, nosaukdams viņu pat par lielāko latvju dzejnieku (vēlāk īpaši izcēla Apsesdēlu). Dzejā Bračam ainavas, parādības, lietas noder kā līdzības, un tai ziņā daļa viņa dzejoļu tuvojas fabulām, vai tā būtu ūdens saruna ar klinti, sērkociņa pārdomas, līdumu aizdedzinot, vai ellīkoņa trīskārtīgā pacelšanās virs ūdens. Bet galvenais Bračа dzejas elements ir filozofiskais pesimisms, ne izmisums, bet sāpju un nelaimes cildināšana un pieņemšana; tieksme uz nelaimi esot cilvēka dabā, viņš pats, kaut reizēm neapzinīgi — meklē, sauc, izaicina nelaimi. Laimīgam cilvēkam Bračs sludina: liktenis tevi baro lielai nelaimei. Un sāpes jāpieņem ar prātu, visā saltajā nežēlīgajā dziļumā. Apmeklēdams tuva cilvēka kapu, dzejnieks atzīst, ka arī kapā šī cilvēka nav; viņa tur tikai tik, cik apciemotājs sevī atnesis līdz. Bračа dzeja man atgādina vēla rudens dienu kailsalā: saltums un liela skaidrība, bet nav saules. Vizdzilāk atmiņā iespiedusies Bračа četrrinda:

Se rozes visas un neprasi,
Kur ņemšu es savu dalu::
Man pietiek ar baltu asteri
Un egļu skujiņu zalu.

30. gados Bračs atsāka prozista darbu, risinādams divus ciklus stāstu. Vienam viela ņemta no Latgales (Putāņu bumbierkoks, Sudraba krūtis). Tie labsirdīgi humoristiski noskaņoti, tie paši gaišākie Bračа darbi. Šie stāsti iespiesti Piesaulē, tāpat vairums otra cikla stāstu, kuŗiem kopīgs nosaukums Mirušo vēstules. Tās ir vēstules, kas rakstītas īsi priekš nāves, pa daļai kā testaments, pēdējās gribas izpaudums. Vēstuļu rakstītāji tās adresējuši kam katrs: meitai, vīram, aroda biedriem (dārzniecībā), kaimiņiem, valsts prezidentam. Beidzamais šī cikla iespiestais stāsts bija vēstule izsūtāmam zēnam (Latvju Mēnešrakstā, 1942). Visiem šiem traģiskajiem stāstiem tiešām spēcīga koncentrēta izteiksme. Atceros, Ulmaņa režīma laikā Sējēja redaktors Lapiņš atraidīja vienu Bračа stāstu no šī cikla: baznīcas pērminderis, kam mirši bērni, rakstīja vēstuli pašam Dievam...

Kā gan klājas tagadējos Latvijas apstākļos šim smagi drūmajam individuālistam un savdabniekam?

Instinktu robeža

Jutekļi kārto dzīvās būtnes attieksmes ar ārpasauli noteiktā momentā. Mērķtiecību izdarībās, dzīves veida savdabības, sevišķi tajās norisēs, kas saistītas ar sugas saglabāšanu, zemākiem dzīvniekiem nosaka instinkti. Daudzas teorijas cenšas atsegt instinktu noslēpumu. Visā pilnībā līdz šim tas vēl nav izdevies, tālab apmierināsimies ar konstatējumu, ka instinkts ir izturēšanās nosacījumu virknē, kas mantošanas ceļā pāriet no vienas paaudzes uz otru. Pretēji augstākiem dzīvniekiem, kuŗu izturēšanās lielā mērā atkarīga no mācīšanās ceļā gūtās pieredzes (zinātnieki šaubās, ka pat tik vienkāršas izdarības, kā zīšana un pirmie soļi būtu instinktu diktētas), zemākie organismi pakļauti iedzimto instinktu norādījumiem.

No vienas puses instinkts ir varens ierocis sugas saglabāšanai, jo pasargā individus no eksperimentēšanas neveiksmēm un briesmām, no otras puses, tas novelk sugai ļoti šauras attīstības robežas. Pieņemoties t. s. pelēkai smadzeņu vielai, instinktu loma mazinās. Tāpēc, piem., jau pie putniem novērojams, ka saprātīga darbība pamazam stājas instinktīvas aktīvitātes vietā. Toties apbrīnojami izveidotas instinktīvas norises atrodam insektu pasaulē. Nedaudzie nervu gangliji, acīm redzot, šai dzīvības formai nav pietiekami apzinīgi dzīves izkārtošanai, bet ir ideāli instinktīvai funkciju pildīšanai. Ja ar teicienu „meistars no gaisa nekrīt", mēdz norādīt, ka panākumus var gūt tikai neatlaidīgā darbā, tad to nevar attiecināt uz daudziem insektiem un viņu radiniekiem. Pirmais zīmekļa tīkls ir tik pat nevainojams izpildījumā kā pēdējais, un jaunākās lapseņu paaudzes celtais perēklis ne ar ko neatšķiras no vecākās darba. Lielisks veikums ir arī tūkstošiem kilometru garie lašu un zušu ceļojumi uz nārstu vietām, kā arī ikgadīgie gājputnu lidojumi, kas pie atsevišķām putnu sugām sasniedz 30.000 km kopgarumu!

Sevišķi izsmalcināti instinkti iedarbojas insektu pēcnācēju aprūpē. Tajos gadījumos, kur sugas pastāvības saistītas ar mātes priekšlaicīgu nāvi, tiek izmantotas visas iespējas mazuļu nodrošināšanai ar uzturu un aizsardzību. Parasti olinas tiek tā novietotas, lai izšķīlies kāpurs tūlīņ atrastu vajadzīgo barību, kaut arī pieaugušiem insektiem būtu gluži citas uztura prasības. Tā, piem., baltā kāpostu tauriņa olinas tiek novietotas kāpostu lapu apakšpusē. Tādā kārtā tās tiek pasargātas no saules un lietus. Šis piemērs jau liecina par noteiktu mērķtiecību: saules staros olinas izkaltu un lietus varētu tās noskalot. Bet visspilgtāk taurinātes gādība par saviem mazuļiem izpaužas apstāklī, ka kāpostlapa ir viņas bērnu vienīgā barība kāpuru stadijā. Uz citiem augiem tie noteikti aizietu bojā. Šī paša iemesla dēļ cita tauriņu pasuga savas olinas novieto virknēs uz priežu skujām, un maijvabole tās ierok zemē, kur kāpuri atrod ne tikai vajadzīgo barību, bet arī nepieciešamo drošību. Sajās samērā vienkāršajās norisēs novērojama mērķtiecīga rīcība, bez kā darītājs zinātu savas darbības nolūku un jēgu. Kas liek taurina mātei rūpēties par saviem bērniem, par kuŗiem tai trūkst arī personīgas pieredzes, jo olinas tiek dētas tikai vienu reizi mūžā. Kā tad lai izskaidro piem. to, ka dažu taurinu kūniņas no ārpuses gandrīz neiespējams atvērt, kamēr no iekšpuses tas izdarāms bez jebkādām pūlēm?

Pāvasaros uz koku stumbriem un celmiem redzama nemierīgi tekājam kāda alu lapsene (Rhyssa persuasoria). Pēkšņi viņa apstājas, it kā būtu atradusi meklēto. Ar eavu epm. 6 mm garo dzeloni viņa urbjas mizā un tur ieslēgtā kāpurā. Šajā dzīvajā pārtikas noliktavā viņa iedēj savas olinas. Kā viņa spēja atrast kokā paslēpto kāpuru? Kas mācīja viņai iedēt olinas šajā kāpurā, jo tikai tas noderīgs viņas mazuļu uzturam? Atbildi šim jautājumam zinātne nedod. Ir zināmi vēl citi gadījumi, kur instinktīva gādība par pēcnācējiem izpaužas nesalīdzināmi sarežģītākās izdarībās. ASV dienvidos un Meksikas ziemeļos dzīvo ts. Jucca — kode. Viņas vārds saistās ar līdzīga nosaukuma augu, ar ko tai ir neparastas sadzīves attieksmes. Tiklīdz šī palmai līdzīgā lilija ietērpjas krāšņā, gaiši dzeltenu ziedu rotā, to apmeklē minētais maztaurinš. Viņš ielien ziedā un no ziedputekšņiem savelk nelielu kamolīņu, ar ko tad aši steidzas pie cita zieda. Šeit Jucca kode iegremdē savu dējcauruli auglenīcā un iedēj tajā 6—8 olinas. Pēc pacārītā darba viņa ar iepriekšsagatavoto putekšņu piciņu aizdāž irbuļa piltuvveidīgo ieeju. Noskaidrots, ka bez Jucca kodes apmeklējuma šīs augs paliktu neapaugļots, un no otras puses arī maztaurina kāpuri, kas 4—5 dienu laikā izšķilas no olinām, aizietu bojā, ja tiem trūktu apaugļoto stāda dīgļšūnu. Tā ir vienīgā šo kāpuru barība. Kodes mazuļi kāpura stadijā patērē apm. 20 stāda dīgļšūnu katrs. Tā kā auglenīcā to ir ap 200, tad, neievērojot zaudējumus, ko nodara ciemiņu barošana, lilijes vajadzībām paliek aptuveni 80 dīgļšūnas. Šis daudzums ir pietiekams, lai attīstītos paša stāda sēklas. Arī šajā gadījumā māte savus bērnus, kuŗu dēļ viņa paveic tik sarežģītu operāciju, nekad nedabū redzēt. Tāpat viņai trūkst personīgas pieredzes, jo viņa olinas dēj tikai vienu reizi mūžā. Un tomēr pārsteidzoša ir šīs izdarības mērķtiecība un noderīgums ne tikai insektam, bet arī stādam.

Lai gan instinkta mīkla vēl nav atrisināta, tā nozīme skaidra: tām dzīvības formām, kuŗu savdabīgā attīstība nav pielāvusi nervu sistēmas tālāku izveidošanos, instinkti atvieto saprātu. Daudzu insektu sugu lielais vecums un komplicētais dzīves veids — lai pieminam tikai termitus, skudras un bites — pierāda, ka instinkti ir pilnīgi pietiekams līdzeklis lielā dzīvo būtņu vairuma esības nodrošināšanai. Pie dzīvniekiem, kuŗu attīstība nav vēl sasniegusi gala stadiju, novērojama pakāpeniska instinktu izzūdšana. Sākot ar putniem pieaug saprātīgā darbība, kas visspilgtāk manifestējas cilvēkā. Tātad augšējā instinktu robeža iesniedzas to dzīvnieku joslā, kuŗu kermeniskās īpatības pieļauj nervu centru tālākveidošanos. Zemākā robeža, liekas, virzās cauri vienšūnu organismu pasaulei, kā to liecina novērojumi, piem. glotsēnu (Dyctiostelium mucoroides) dzīvē.

Bet, lai cik brīniškīgās un neparastās formās instinkti izpaustos, to daudzveidību, kāda ir saprātam, viņi nesasniedz.

A-p-s.

Filatelijas žurnāli Anglijā

Anglijā iespiež šādus filatelijas žurnālus, kas apkalpo ne tikai kollekcionārus Anglijā, bet ko lasa arī ārpus tās: Aero Field, Gibbon's Stamp Monthly, International Stamp Dealer's Directory, Junior Stamp World, London Philatelist, Philatelic Adviser, Philatelic Contact, Philatelic Exporter, Philatelic Magazine, Philatelic Trader, Philately, P.T.S. Journal, Stamp Collecting, Stamp Collector's Digest, Stamp Collector's Fortnightly, Stamp Dealing, Stamp Fair, Stamp Lover, Stamp Magazine, Stamp Mirror (laikraksts), Strand Stamp Journal, West End Philatelist, Wholesale Philatelic Post, Philatelic Journal of Great Britain, The British Philatelist. Bez šiem ir vēl daudzi mazāki periodiski izdevumi, kam lielāko tiesu tikai vietēja nozīme, jo tie apkalpo vienīgi Anglijas kollekcionārus.

Oskars Pilants

Mīklas un uzdevumi (11)

Padomā

Kas ir smagāks: misiņš vai granīts?
Kas ir vecāks: ASV prezidents Trumens vai Pad. savienības ārlietu ministrs Višinskis?
Kuŗa ir dziļāka: Baltijas vai Melnā jūra?
Kas ir ātrāks: sacīkšu auto vai divmotorīga satiksmes lidmašīna?
Kas ir lielāks: kaujas kuģis vai drednauts?

Mīkla

8. 9. 10.

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.

Līmeniski: 1. Aktieris spēlē. 2. Šķidēs. 3. Dārgļieta. 4. Ripot. 5. Tauta. 6. Spoki. 7. Zīvs. — Stateniski: 8. Pilsēta Latvijā. 9. Purvs Latvijā. 10. Rekturis. (Ikkatra punkta vietā liekams viens burts).

Tautas mīklas

1. Zila, zila villainīte, pilna zelta rogu.
2. Pilna kūts sarkanu aitiņu, ataik gaŗais — iztrenkā!
3. Liela muiža tūkstoš logiem.

Samainītie valdnieki

1558.—1603. g. valdīja krievu cars Boriss Godunovs,
1610.—1643. g. valdīja franču karalis Ludvigs 13.,
1572.—1584. g. valdīja poļu valdnieks Stefans Batorijs,
1550.—1598. g. valdīja zviedru karalis Kārlis 9.,
1575.—1586. g. valdīja Spānijas Filips 2.,
1598.—1605. g. valdīja Anglijas karaliene Elizabete,
1604.—1611. g. valdīja Holandes Orānijas Vilhelms.

Viegli gan nav tos atkal sakārtot pa pareizajiem valdīšanas gadiem, taču pamēģini to izdarīt bez vēstures grāmatas.

ATRISINĀJUMI MĪKLĀM UN UZDEVUMIEM (10)

Kā sajaukties šīs tautas parunas un sakāmvārdi?

Kur cērt, tur skaidas krīt. Mutē medus, sirdī ledus. Paņem acis rokās, deguns parādīs. Kāda valdība, tāda ticība. Kā jūgsi, tā braukai. Tās pašas raqutiņas arī tev priekšā. Kā Dievs dos, tā būs. Maza spiež klēpi, lielu — sirdi. Ko mute peina, to muguŗa maksā. Kad muļķis runā, gudrie stāv klusu. Nedzen Dievu kokā, pēc ne lūgšus nonolūgsi. Cilvēks domā, Dievs dara.

Vai esi liels sportists?

Olimpisko spēļu programmā no minētajām disciplīnām nav 3000 m skrējiena, 200 m peldējuma kraulā, 10 km slēpojuma un rokasbumbas.

Vai vari patoikt pareizi?

Dārgakmeņi: Turmalīns, tirkīss, berilijs, rubīns. Ķīmijas elementi: Neons, titans, vanadijs, hēlijs. Zvaigznes: Kapella, Kāstors, Sīrijs, Vega.

Apkārt pasaulei!

Rīga — Sauļi — Kauņa — Tilzīte — Dancige — Štetina — Berlīne — Kelne — Parīze.

Kas šie par savādiem autoriem un viņu darbiem!

Rūdolfs Blaumanis — Pērkons negaisa; Augusts Deglavs — Vecais pilskungs; Jēkabs Janševskis — Precību viesulis; Jānis Poruks — Jeruzālemes aizstāvis; Jānis Rainis — Gals un sākums; Andrievs Niedra — Skaidrā sirds; Anna Brigadere — Karaliene Jāna

Jūras kirši

Kā zināms, brūnalgas, kas vasarās bagātīgi saaug akmeņainos un klinšainos jūras piekrastes ūdeņos, satur dažādas vērtīgas vielas. Līdz šim šos „jūras mēslus" galvenokārt lietoja lauku mēslošanai, nelielos apmēros arī cūku barošanai. Tagad kāda Anglijas ķīmiskā fabrika pēc 7 gadu mēģinājumiem un pētījumiem panākusi, ka no tiem var gatavot nevien želeju — līdzīgu želantīnam, olu pulveri, kaut ko līdzīgu šokolādei, dažādus krēmus, zobu pastu, šķidras ziepes, mākslīgu šķiedru, kas noder dažādu audumu gatavošanai, bet arī — mākslīgus kiršus. Pēdējie galvenokārt satur cukuru un glikozi, bet ir pārvilkti ar īpašu ēdamu plēvi, kas iegūta no minētiem jūras augiem. Kiršus gatavo dažādās krāsās un pārdod Kalifornijas auglu vairumtirgotājiem.

Pa

JĀNIS VESELIS

ATMIŅAS PAR SKALBI

(Beigas)

1937. g. rudenī iestājos Jaunāko Ziņu redakcijā, kur arī Skalbe bija saistīts par pastāvīgu līdzstrādnieku, bez kā viņam būtu jāveic tiešais redakcijas darbs. Viņš nemīlēja sēdēšanu, redakcijā ieradās tikai uz darbu beigām ap pl. 12, lai brīvi patriektos ar draugiem par politiskiem notikumiem, kas arvien draudīgāk sabiezēja pasaulē. Skalbe par politiku runāja kā liels bērns, kas atzīst par īstenu tikai to, kas patīk, bet noraida visu, kas nepatīk. Viņš bija pilns optimisma, ticību labajam, priecīgi viņš pat jauno iztulkoja mums par labu.

Ja kāds pārāk drūmi skatījās nākotnē, tad Skalbe centās apklāt tā domas saviem skaļajiem smiekliem. Citi šī pulciņa dalībnieki bija Skalbes jaunības draugs, arī piebaldzēns, Arturs Bērziņš, tad Ādolfs Erss, Kārlis Ieviņš, Pēteris Aigars, kā arī redakcijas viesi no ārienes. Daže jauks brīdis tā pagājis asprātīgās sarunās, mežā domu apmaiņā. Arī Ulmaņa vadonības laikā Skalbe palika uzticīgs demokratijai. Vispār, aiz ārējā mīkstuma, jūtīguma, Skalbe bija visai stingre raksturs, vīrs ar mugurkaulu, viņš nelocījās visiem vējiem. Īpaši savā politiskajā stājā negrozījās, lai gan prata izmanīgi piemēroties. Rakstīdams savus poētiskos apcerējumus avīzei, viņš ielaida reizēm pa apslēptam dzelkšnim pret tolaik pastāvošo režīmu. Cenzori jau bija uz to uzmanīgi dariti, rūpīgi pētīja katru Skalbes teikumu, dzejiskos zīmolos raudzīja saskatīt neatļauto, retumis pat aizturēja Skalbes rakstus pārpratumu noskaidrošanai.

„Kāpēc tas tev vajadzīgs? Tā tu tik sagādā redakcijai nepatikšanas," teica viņam Arturs Bērziņš. „Tas jau avīznieka darba rīks," Skalbe izgudrēm atbildēja. „Raksts bez slepena, neatļauta nav interesants."

Lielinieku gadā abi bijām no avīzes atlaisti, satikāmies diezgan bieži AEV augšas kafejnīcā Rīgā, kur ap pl. 12 nāca latvju inteliģence. Sarunās bija jābūt uzmanīgiem, tomēr savā starpā runājām droši. Kaut gan lieliniek! Skalbi tieši nevajāja, VAPPs pat izdeva viņa pasaku izlasi, tomēr dzejnieks jutās visai nospiests. „Latvju tautai tagad jābūt kā zālei, kas pieplok pie zemes, kad viesulis iet pāri, lai vēlāk varētu celties," viņš teica. Viņš no manis ņēma lasīt arābu pasakas, Tūkstoš un vienas nakts pilnīgo izdevumu krievu valodā. Izlasītos sējumus pats atnesa pie manis mājās. Kāda pasaka viņu bija sevišķi aizkustinājusi. Tajā bija stāstīts par nabaga arābu, kas aiziet tuksnesī, dzīvo viens pats teltī, pārtiek no cūskām. „Kāpēc tu nedzīvo pilsētā un ēd šeit tik riebīgu barību?" — viņam jautā. „Tur es neesmu brīvs," arabs atbild. Skalbe piezīmēja: „Arī mēs, latvieši, labprāt dzīvotu tuksnesī, lai tikai atstāj mūs brīvus. Skaužī pat to mums nenovēl."

Vācu laikā kopā ar Skalbi strādāju Latvju Mēnešraksta redakcijā. Žurnāla atļauju pēc ilgas gaidīšanas izgādāja Edmunds Puksis. Te dabūju iepazīties ar citādu Skalbi. Tāpat kā Piesaulē, arī Latvju Mēnešrakstā viņš nenāca noteiktā brīdī redakcijā, taču citādi bija visai aktīvs, pats nesa uz spiestuvi manuskriptus, ko savāca no draugiem, visvairāk, protams, savas paaudzes atlikušajiem dzejniekiem. Man bija sākumā jāuztur sakari ar vācu cenzūru „reichskomisāriātā", kur par cenzoru bija kāds jauns Baltijas vācietis Rozenbergs. Tas runāja diezgan labi latviski, taču reizēm izlikās mūsu valodu nesaprotam, piekērās sīkumiem. Kāds jau mēnešrakstā iespiests, cenzūras tātad atļauts Skalbes dzejolis bija sacēlis lielu trauci, jo tajā simboliskā dzejas valodā bija runa par salu, no kurienes latviešiem gaidāms glābiņš. Uz šo dzejoli atkal kāds no mīļajiem latviešiem bija darījis cenzūru uzmanīgu. Mēģināju Rozenbergam paskaidrot, ka „sala" te ir vienkārša dzejiska figūra, ka dzejnieks ar to droši vien nebūs domājis Angliju.

„Mums tas būtu vienalga, kas tur domāts, kaut vai Japāna, ja jūsu pašu tautieši tajā nesaskatītu ko citu," atbildēja Rozenbergs, pieteica, ka turpmāk cenzēs rūpīgāk arī Skalbes darbus. Pats Skalbe gāja uz cenzūru izskaidroties, atnācis stāstīja, ka saruna bijusi draudzīga, bet beigās piezīmēja: „Lielai valstij, lielai tautai kā vācieši nevajadzētu būt tik sīkumainai."

Skalbe varēja būt, ja gribēja, arī diplomātiski nosvērts, mierīgs. Sirsnīgais, laipnais smaids reizēm bija tikai izlikšanās. Dzejniekam nebija svešs nedz viltus, nedz intrigu spēle, nedz piebaldzēna praktiskā izmaņa, ko, kopā strādājot, dabūju diezgan redzēt. Tas aptumšoja dzejnieka cilvēcisko vaigu manās acīs. Kad biju izstājies no LM redakcijas, mēs atsvešinājāmies. 1944. g. vairs reti Skalbi satiku. Dzirdēju tikai, ka augustā viņš braucis Piebalgā no mājas uz māju, lai nopirktu zirgu bēgšanai. Neesot labi, ka latvietis no savas dzimtenes nevarot aizbraukt pats ar — savu zirgu. Septembra beigās kopā ar citiem Vidzemes bēgļiem Skalbe izbrauca savos zemnieka ratos cauri Rīgai uz Kurzemi. Tālākās bēgļa gaitas viņu aizveda uz Zviedriju, kur nobeidzās Skalbes mūžs. Viņš nepiedzīvoja demokratijas jauno atnākšanu, kas tomēr pagaidām nenesa latvju tautai kāroto brīvību, nedz mums, bēgļiem, atgriešanos dzimtenē.

Ar Skalbes nāvi beidzies vesels posms mūsu kultūras, mūsu dzejas attīstībā. Pieminot Skalbi, veldzēsimies viņa jaukajā dzejā, viņa daiļajās pasakās, kur latviešu valoda guvusi tīru, vienkāršu veidu. Šī dzeja ir gan šaura savos tematos, bet brīniškīga savā labajā izteiksmē, tā glabā daļu no latvju tautas būtības, skaidrās sirds, cilvēcības.

Sai atmiņu uzmetumā varēju tikai nedaudz pieskarties Skalbes cilvēciskai parādībai, taču vienu gribu beigās atgādināt: Skalbe ticēja latvju tautas nemirstībai, mūsu spējai pacelties no vislielākā grūtuma, viņš bija pārliecināts, ka launais nevar mūžīgi valdīt, ka labais pēdīgi vienmēr uzvar. Arī mēs ticam, ka posta laiki beigsies, „celsies tauta, celsies valsts".

Pati dailrade — augstākais bauslis arī šodien

JAUNĀ RAKSTNIEKA MODRA ZEBERIŅA DOMAS PAR TRIMDAS RAKSTNIEKA MISIJU

Tālākā trimdā uz Nurošeli pie Nujorkas devušies divi latviešu jaunākās rakstnieku paaudzes pārstāvji — Modris Zeberiņš ar kundzi Dzidru, kuru kopējais romāns Ūpji nodots P. Mantinieka apgādam Beļģijā. Eiropu atstājot, Modris Zeberiņš sarunā ar Latvijas pārstāvi pastāstīja par savu darbu un nākotnes nodomiem, deklarējot arī uzskatus jautājumā par trimdas rakstnieku misiju.

Jaunais rakstnieks dzimis un uzaudzis kā gleznotāja un grafiķa Indriķa Zeberiņa dēls un jau agrā bērnībā sācis interesēties par visdažādākām mākslām — ne tikai literātūru. Tajos laikos, kad Latvijā dejoja lambetvoku un „Brodvejā" vēl nebija izmiruši „vienaldzīgie", par viņa mīlestību mākslā Nr. 1 izvērtās mūzika. Jaunais Zeberiņš mācījās pie mūsu izcilā meistara Teichmaņa spēlēt čellu, sabūdams viņa klasē konservātorijā līdz pat 1943. g., kad viņam svītru pārvilka soldateska.

Kad aiz muguras bija palikuši gūstekņu nometnes dzelonstieplu zogi, sākās jauna „paramilitāra" āfēra — cīnīšanās „mīlestības un gudrības cietoksnī" Baltijas universitātē Hamburgā un vēlāk Pinebergā, kas sekmīgi spītēja laikam un apstākļiem. Modris Zeberiņš šī cietokšņa aizstāvē piedalījās jau no pašām pirmajām dienām, studējot germanistiku, paidagoģiju, psiholoģiju, arī filozofiju. Z. katēgoriski noraida kādas mūsu akadēmiskas slavenības izteicienu par BU kā karitātīvu iestādījumu. Laikam aizejot, sliktais un grūtais lielā mērā pagaisis. Taču vēl šodien var atcerēties, ka tos laikus dikti grībējās ēst. Bet ja arī to nevarēja paēst un apģērbties, tad mācīties un iemīlēties gan, un to arī lielais vairums studentu ar entuziasmu darīja.

Pieliktās pūles atmaksājās — BU vadība sagādāja Zeberiņam studiju turpināšanas iespējas Minsteres universitātē, kur viņš nodarbojās ar filozofiju, literātūras vēsturi un psiholoģiju, īsi pirms 1950. g. Ziemsvētkiem iegūstot filozofijas doktora gradu. Vēl Pinebergā Zeberiņa dzīves biedrene kļūst viņa studiju kolēģe Dzidra Nāruna, kas jau Latvijā nodevusies nopietnām literātūras studijām, sākot ar 1944. g., ar pseudonimu arī publicējusies presē. Dzidra Zeberiņa, kas tiešī vienu dienu jaunāka par savu vīru, pavada to studiju gaitās arī Minsterē, kur 1948. g. rudenī parallēli studijām viņš nobeidz romānu Tilti miglā, kas parādas klajā. Abuča apgādā divus gadus vēlāk. Nākamā, 1949. g. vasarā abi pasāk mīstus kopējam romānam uz Baltijas universitātes fona, taču rudenī darbs jāpārtrauc: jābeidz disertācija, jāgatavojas pārbaudījumiem, un nāk arī ģimenes pieaugums — 1949. g. novembrī piedzimst meita Dace.

Modris Zeberiņš ar kundzi Dzidru Ventorfas transitprometnē. Jaunais romāns Ūpji ir abu autoru kopīgs darbs.

Tikai 1951. g. pirmajā ceturksnī, kad studijas jau aiz muguras, kopēji rakstītais romāns, kas aptver 20 [illegible] spiedlokšņu, nobeigts. Zeberiņi [illegible] dziļāko pateicību pret Jāni Jaunsu[illegible] rabiņu, kas viņus jau no Grēvenbr[illegible] laikiem mudinājis uz rakstīšanu, [illegible] cinājis piedalīties rakstnieku vakaros un vienmēr izpalīdzējis ar savu [illegible] domu.

„Kādi Jūsu abu nākotnes nodomi rakstniecībā?" — „Kaut kas top s[illegible] vai, tāpat arī pašam krājumā pa [illegible] stam. Būtu gana vienam krājuma[illegible] taču veco pašreiz nav patikas kur[illegible] nāt. Labāk rakstīt kaut ko jaunu[illegible] Un autors atklāj, ka Ūpjiem drīz vi[illegible] varētu sekot cits romāns, kas galv[illegible] najos vilcienos jau paveikts — lie[illegible] ba, ka jaunais, 28 g. v. autors ne[illegible] kai apdāvināts, bet arī visai ražī[illegible] — un ir „pārliecināts rakstītājs", k[illegible] bez rakstīšanas lāga nevar iztikt [illegible] vienu dienu, kaut arī pēc smaga d[illegible] ba būtu jāņem palīgā naktis.

„Nepavisam neesmu ātrrakstītā[illegible] saka Zeberiņš un, atklāj vienu no [illegible] viem radīšanas noslēpumiem, „tot[illegible] spēju līdztekus ņemties ap daž[illegible] rakstura darbiem, vācot materiā[illegible] un uzmetot atsevišķus fragmen[illegible] Protams, galīgajam izstrādājum[illegible] jābūt viena lējuma. Šādā veidā, [illegible] dājot pie viena darba, spēju tai p[illegible] laikā iegūt tik nepieciešamo dist[illegible] no otra."

„Jūs tātad atzīstat, ka rakstnie[illegible] jāspēj strādāt regulāri, neatkarīgi [illegible] iedvesmes?" — „Iztikšu jā. Neno[illegible] dzu iedvesmi. Tikai parasti tā nāk[illegible] lamos brīžos, un tikai kādreiz, p[illegible] esam nejauši, tādā laikā, kad rak[illegible] Ja kādreiz domas nāk joņiem, ner[illegible] stu, bet plānoju, skicēju nodaļu[illegible] turu, paredzamo lappušu skaitu[illegible] vārdu sakot" — nobeidz rakstnie[illegible] ar smaidu, „dodu sev viegliprāt[illegible] solījumus, ko neapņemos pildīt."

Savas domas par latviešu trim[illegible] rakstnieku, īpaši jauno rakstnie[illegible] uzdevumiem un pienākumiem Mo[illegible] Zeberiņš deklarē šādi: „Varbūt [illegible] dziem, kas uz jauno paaudzi mūs[illegible] terātūrā likuši īpašas cerības, tas [illegible] patiks, bet es atļaujos šaubīties [illegible] to, vai rakstniekam vispār ir k[illegible] misija. Rakstnieks vienkārši n[illegible] nerakstīt, un tieši šī nevarē[illegible] viņu raksturo. Vai ar pr[illegible] uzņemtu nevarēšanu var apzīmēt [illegible] misiju, nezinu. Drīzāk man šķiet[illegible] misija būtu varēšana kaut ko v[illegible] atsakoties no visa cita. Pašā da[illegible] des būtībā misijas nav. Mēs iedo[illegible] jamies, ka latviešu trimdas rakst[illegible] ka misija ir saglabāt latvisku [illegible] kopību. Īstenībā tā nav viņa mi[illegible] bet nepieciešamība, jo ikvie[illegible] rakstniekam vajaga kopības ar [illegible] lasītāju, kaut arī viņš būtu pie[illegible] un no savas skaidras rakstītnevar[illegible] nas vien sastāvētu. Un nevarē[illegible] nerakstīt ir pati lielākā. Bet vai [illegible] lākā nevarēšana ir tikums, nez[illegible] Turpretī zinu gan, ka radītie m[illegible] las darbi gan ietilpst cilvē[illegible] misijā. Vajadzīgs vienīgi, lai uz[illegible] stītais būtu mākslas darbs. Ka[illegible] ir, to domā zinām kritiķi, bet [illegible] rakstnieki."

Kad autoram aizbraucot nov[illegible] arī nākamībā spītēšanas gars ap[illegible] liem un laikam, Modris Zeberiņ[illegible] vadām vēl piebilst: „Starp citu, [illegible] nuprāt vispār nav trimdas raks[illegible] ka. Ir rakstnieks. Trimda — tā [illegible] kas jāpārvar, un to ikviens r[illegible] nieks arī dara savā veidā. Ja tā [illegible] būtu, mums pilnīgi pietiktu ar v[illegible] nu ideoloģiski pareizu trimdas r[illegible] nieku."

Gunārs Grīnber[illegible]

Vai apmeklēsit dziesmu dienas Londonā?

Tad apciemojiet arī

Literas grāmatu stendu

Draudzes mājā, 55, Hans Road, London S. W. 3

Pērkot Literas grāmatas, Jūs tiešī, bez starpniekiem, veicināt jaunu kultūras vērtību radīšanos. Jo Litera ir pašu rakstnieku, žurnālistu un grāmatrūpniecības darbinieku apgāds.

LITERAS grāmatu stendā

Jums pasniegs mūsu jaunāko prospektu

Jūs iepazīsities ar mūsu autoriem foto uzņēmumos.

Jūs varēsit iegādāties visus mūsu izdevumus un pieprasīt nākošos.

Iegaumējiet mūsu galvenā pārstāvja un stenda vadītāja adresi:

A. VEINBERGS,

41, Carysford Road, London, N. 16.

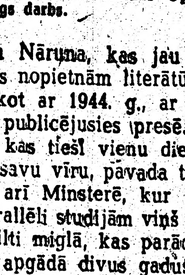

Apgāds Litera

(13b) Grafenaschau, Obb., Regierungslager, Germany.

EGILS KALME

Cigarete

NOVELE

(8. turpinājums)

Vai tiešām viņš jau... ak, Dievs!

Pie virtuves durvīm kāds ungārs, sakrustojis kājas, sēdēja un pūta klarneti, lai nopelnītu lāsīti zupas. Cits gūsteknis bija ap galvu aptinis lupatu, lai pasargātos no saules dūriena.

To visu Šalka redzēja. Viņš ļoti skaidri redzēja, ka gūstekņa lupatu, kas viņam ap galvu, priekšpusē bija sasprausdis ar koka sprungulu. Vēl viņš ļoti labi sadzirdēja klarneti un saprata, ka jautrā ungāru dziesma neiederas nometnes pelēcīgumā. Tikai nogurums un nespēks brīžam aizmigloja skatu. Viņš nebija ēdis kopš rīta un paēdis — nē, to viņš vairs neatcerējās. Saplūktās lapas viņš bāza mutē un ilgi košļāja, bet tās bija tik pretīgas, ka rīkle sažņaudzās un nevarēja norīt. Viņš rija tās ar varu, košļāja atkal, tad, nelabuma pievelkts, visu izmeta zemē. Nesagaidījis Meņģi, viņš pārvilkās savā novietojumā un sakņupa uz zemes. Pārliecīgā nogurumā visas domas aizmiglojās un pagaisa. Tikai viena vienīga uzbāzīga pagātnes aina arvien neatlaidīgāk iespiedās viņā: viņš atcerējās, cik smaržīgu un cik svaigu senāk māte bija cepusi maizi.

*

Pa to laiku izšķīrās Meņģa liktenis. Policisti viņu nostādīja Stempem blakus, lai ūsainais ungārs viņus abus varētu aplūkot un uzrādīt vainīgo. Garš un stalts ar smailām ūsām ungārs stāvēja abu priekšā, rokas iespraudis sānos kā čigānu ķēniņš. Žēlastību Meņģis no viņa negaidīja.

Par Stempi jau viņš bija pateicis savas domas, un nu nāca Meņģa kārta. Viņš pienāca tuvāk, atkāpās, noskatījās no sāniem, tad kaut ko pačukstēja policistam.

„Vai jums bez šiem vēl ir citi svārki?" policists vaicāja Meņģim.

„Nav!" Meņģis drošī atteica, baidīdamies, ka nenopem, ja teiks, ka ir — neapzinādamies, ka ar šo atbildi izglābjas no soda. Vienīgais, ko ungārs skaidri bija ievērojis, ka zaglim viens svārku stūris norauts. Seju viņš neatcerējās. Pēc viņa domām esot jāsoda Stempe, jo pie tā soma atrasta, taču, būdams taisnīgs, viņš piebilda, ka apgalvot to nevarot, jo tajā brīdī esot bijis tumšs.

Policisti abiem izkratīja kabatas, un Meņģim atņēma visas samangotās cigaretes, bet Stempe savējās, jau laikus aizbāzis zem oderes, paglāba. Pēc tam abiem bija virtuvē jānes ogles, un kad viņi to bija padarījuši, tad varēja iet.

Cigaretes pazaudējis, visu dienu nostrādājies un izsalcis, Meņģis bija nomākts un sašļucis. Šalka viņam ielēja pataupīto pusdienas zupu, bet Meņģis, redzēdams, ka Šalka pats nav ēdis, pusi atlēja atpakaļ.

„Toties rītā tu varēsi apēst manu daļu," Meņģis solīja un, savus vārdus apstiprinādams, pieteica Stempem, lai rītu viņa daļu, ja viņš pats neesot klāt, atdodot Šalkam.

Šalka izbijies noprata, ka Meņģis ir negrozāmi nolēmis bēgt.

„Ja stāvoklis nemainīsies, tad mēs šeit zaudēsim katru cilvēcisku jēgu un saprātu," apgalvoja Meņģis, un tieši šajā brīdī Šalka neatrada neviena vārda, ar ko atrunāt Meņģi. Klusēdami viņi pastaigājās gar žogu, abi domādami vienas domas. Aiz žoga kuploja un vējā viļņojās zāle. Dārza koku zaļumā par lielu gabalu Meņģis saredzēja paspīdam sarkanus nogatavojušos ķiršus. Pa ceļu lēni, it kā garlaikodamās, pastaigājās sieviete. Ap galvu viņai bija balts lakatiņš. Viss, viss, kas bija aiz žoga, likās neparasts un pievilcīgs.

Meņģim bija sarunāts uzticams līdzgaitnieks — vecs paziņa un skolas biedrs no citas grupas. Viņš aizgāja pie tā aprunāties un atgriezās tikai krēslā.

„Drīz mēs domājam iet," viņš čukstēja. „Tu uzraugi manu mēteli; mugursomu es ņemšu līdz. Ja divu dienu laikā mēs nepārnāksim, tad mēteli paturi sev."

Vakars bija silts un rāms. Krēsla ātri izvērtās tumšā. Gar žogu biezēja vasaras vakara migla. Pie sargu torņa gan dega spuldze, bet tās gaismu jau pēc trīsdesmit soļiem aprija migla. Izbēgšana likās tīrais nieks, jo ap to vietu, pa kurieni bija nolemts bēgt, sākās tumsas josla. Draugi jau gribēja līst caur sētu, kad no tumsas lēnām iznāca sargs, pīpēdams cigareti. Brīdi agrāk viņi būtu iedrāzušies sargam tieši krūtīs, bet nu tas mierīgi pagāja garām. Sačervelējies ungārs pienāca pie žoga un lūdzējām suņa acīm noraudzījās sargā. Sargs saprata šo skatu un atlikušo cigaretes galu caur žogu pasvieda ungāram. Ungārs pērtiķa ātrumā tvēra cigareti, bet arī citi gūstekņi nepalika stāvam. Vesels bars uzklupa cigaretei. Dzīvniecisku instinktu nomākti, viņi spēra, grūda un sita uz visām pusēm.

„Lesko, lesko! (ātrāk — sargu nēģeru teiciens)," — kliedza igauņi. „Haut ihn!" kliedza austrieši.

Trīsdesmit vīru plēsās par vienu cigaretes galu, kas jau sen bija samīts un iejaukts smiltīs.

„Reiz taču mēs visi bijām cilvēki!" iedomājās Šalka, raudzīdamies plēsoņās. Kā izsmieklu viņš atcerējās teicienu:

„Ciešanas apgaro!"

Vai tās nebija ciešanas, kas tādus viņus padarījušas? Dievs, cik daudz viņi bija pārcietuši! Vēl pēdējā dienā, nokļūtu gūstā, neēduši, izsalkuma un sāpju mocīti, vienā diennaktī viņi bija nogājuši simts kilometru. Aiz nespēka zelēdamies, viņi ceļā bija pametuši pārgurušos draugus, sasegas, mēteļus un arī savus labos tikumus.

Šalka sāka nožēlot, ka nav devies Meņģim līdz, kas pēc laiku, kamēr sargs noraudzījās kautiņā, bija aizbēdzis.

Tikko skolotājs bija atgriezies, no posteņu puses atskanēja spēcīgs kliedziens. Nākošā mirklī garām kārtām ierējās metējs. Satraukums tvēra Šalku kā lode. Viņš devās uz pusi, bet no turienes gūstekņi bēga viņam pretim, jo pie bija dzirdama ložu šķīkšana.

„Gulties!" Šalkam blakus atskanēja Skadiņa koman „Slēpjieties! Uzmaniet kreiso pusi! Veci kanaki, bet nemāk karot!"

„Ar ko tad tu gribi karot?" vaicāja Šalka.

„Ar netaisnību!" atcirta Skadiņš.

Policisti Šalku tālāk nelaida. Garām policistiem viņš dzēja tikai miglu, biezu miglu. Tā bija cerība, ka Meņģim mēr būs izglābies. Šaušanas brīdī viņam vajadzēja būt gab Nesaprotami, kā sargi varēja viņu pamanīt.

Šalka apsedzās ar Meņģa mēteli, taču par iemigšanu ne ko domāt. Nemiera tirdīts, viņš piecēlās un lēni vilkās mērķa un nolūka. Lieliem soļiem viņam pretim drāzās Pāv Viņš šaušanu gan dzirdējis, tuvāk nekā nezinot. Viņam ne laika; vēl četras reizes viņam esot jāapiet apkārt nomet Viņš nolēmis, sākot ar šodienu, katru vakaru apiet desmit zes ap nometni, jo savādāk nevarot aizmigt. Citi jau va izturēšot, tikai diez' kā esot ar Mārīti. Jau tai laikā bijusi pavārga un bieži klepojusi.

„Bet tu jau to nesapratīsi, tev bērnu nav!" viņš noteica soļoja tālāk septīto rinķi.

Vīru desmit bija sakūruši uguni, sasēdušies ap to un s nājās. Kā steigdamies, kā svarīgu vēsti nesdams, pie viņ piecilpoja Skadiņš. Viņš piegāja pie uguns, pakāpās un p noja, ka nolasīšot referātu par krāsām. Citi, zinādami, Skadiņš pirms iesaukšanas studējis akadēmijā, noticēja, citi pasmīnēja. Viņi pasmīnēja ne tā, kā laudis mēdz smī — viegli un skaisti pavīpsnājot — viņi šķībi pablenza un tīrās, putekļiem un ciešanām pārklātās ejās greizi un īdz savilkās lūpas. Tāds bija viņu smīns, neticības un noliegša pilns, un labi vēl, ka vispār viņiem bija smīns, kaut rūgts, mēr niecīgs pārpalikums no sen jau zudušā smaida.

(Turpmāk beigas)

Zviedrijas patiesais iemaidnieks un „trešais viedoklis"

GALLUPA APTAUJA PAR PASAULES NEMIERA CĒLĒJIEM

Stokholma (rl). — Lai noskaidrotu zviedru domas par starptautisko saspīlējumu un tā radītājiem, Gallupa institūts ievācis atbildes jautājumam — ko jūs uzskatiet par pasaules nemiera cēlējiem? — 55 proc. zviedru uzskata Maskavas politiku par vislielākām briesmām mieram. 6 proc. norādījuši, ka ASV politika apdraud pasaules mieru (1950. g. komūnistu balsotāju Zviedrijā bija 5 proc. — Red.) Trešais viedoklis, par ko iestājušies 15 proc. aptaujāto, aizstāv pārliecību, ka pie starptautiskā saspīlējuma vainojamas abas pasaules lielvalstis — ASV un Pad. savienība. 24 proc. nav izteikušies nemaz vai uzvēluši vainu nenozīmīgiem apstākļiem.

Trešo viedokli visvairāk atbalstījuši sociāldemokrati — ar 27 proc., zemnieku savienība un citas liberāļu partijas — 13 proc., bet konservātīvie 8 proc. Salīdzinot ar 1947. g., trešais viedoklis no 13 proc. (toreiz) pieaudzis uz 15 proc. tagad.

Aicina visu cilvēci vest pie žīdu ticības

Londona (tg). — Amerikāņu žīdu rabīne Isermans no Senluisas dievkalpojumā kādā Londonas sinagogā aicināja visus žīdus sākt vispasaules mēroga misionārisku akciju, lai progresīvo judaismu padarītu par „visas cilvēces ticību". Amerikā pazīstamais rabīns izteicās, ka viņš nemudžot uz to, lai cilvēkus atviltu vai atsvešinātu no viņu reliģiskās pārliecības, kādu tie mantojuši jau no tēviem, bet gan dedzīgi aicinot žīdus „piedāvāt mūsu majestātisko ticību kā dzīves veidu visiem tiem, kas klimst apkārt bez reliģiskas ticības, vai arī izauguši laukā no savas bērnu dienu reliģijas". Žīdiem vajagot „piepildīt savu pravietisko misiju un kļūt par gaismas nesēju visām tautām". Pasaulē miljoniem ļaužu, apgalvoja rabīns, esot izslāpuši pēc „reliģijas, kas nav dibināta uz māņticību, nepielīdzina nevienu cilvēcīgu būti Dievam, neprāsa maģisku ritu izpildīšanu, loģiska saprāta atmešanu u. t. t., bet gan vairo ticību, ka cilvēks kā Dieva bērns spēj uzcelt brālības, miera un taisnības pasauli".

Krustvārdu mikla

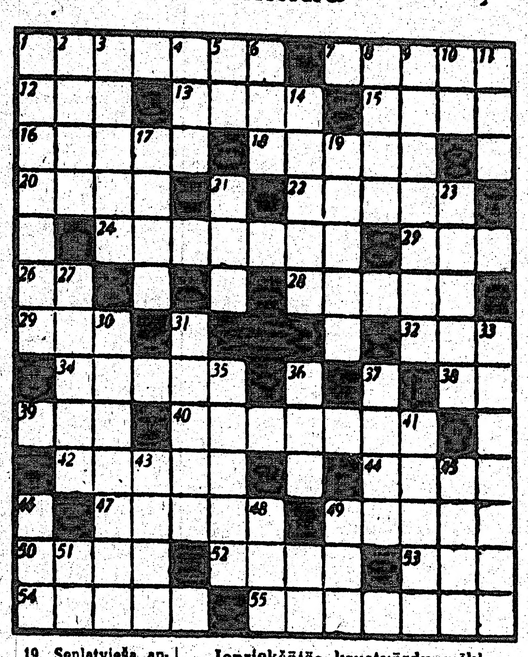

Iepriekšējās krustvārdu miklas atrisinājums

Horizontāli: 1. Lidlauks. 7. Ilgas. 12. Māja. 13. Seni mēri. 15. Slav. vārds. 16. Krāsviela. 18. Slav. vārds. 20. Mežī. 22. Kājas daļa. 24. Latviešu rakstnieks. 25. Darba rīks. 26. Ķīmijas elements. 28. Nelokāms. 29. Kalves sastāvdaļa. 32. ASV štata saīsinājums. 34. Vienība. 38. Debess puse (saīsin.). 39. Maksa. 40. Bez mitas. 42. Bībeles persona. 44. Viegla slimība. 47. Platradzis. 49. Sievietes vārds (sveŠvalodā). 50. Pliekans. 52. Varēt. 53. Tver. 54. Uzpošanas līdzeklis. 55. „Lempji".

Stateniski: 1. Persona M. Zīverta lugā Ķīnas vāze. 2. Delikatese. 3. Skaistums. 4. Politiskas partijas Sārā saīsinājums. 5. Pers. vienskaitlī vārds. 6. Apstākļu vārds. 8. Persona Sekspīra lugā. 9. Pilsēta Polijā. 10. Priekšpusdien (saīsin. sveŠvalodā). 11. Norādāmais vietn. 14. Mīlināmais vārdiņš kaķim. 17. Balts, skaidrs. 19. Senlatvieša apzīmējums. 21. Nedaudz. 23. Latviešu cīkstonis. 27. Elbas pieteka. 30. Vieta romānā Gesta Berlings. 31. Lodveidīgs 33. Jūras laupītāji. 35. Ķermeņa sastāvdaļas. 36. „Sīti" 37. Cēlrādis. 41. Dīķi. 43. Latviešu rakstnieks. 45. Saista. 46. Latvijas sporta biedrība. 48. Kauju vieta I pasaules karā. 49. Darba rīku punkts Pad. savienībā. 51. Saīsin. Tāss. 19. Arfa. 20. Īsta.

Tragiskā nāvē šķīries no mums
kara invalīds
ALFONSS MAČS
dzimis 1928. gada 25. aprīlī, Madonā; miris 1951. gada 8. jūlijā, Essen-Kray'ā; apbedīts š. g. 12. jūlijā Essen-Kray kapos.
Viņu piemiņā paturēs
Essen-Kray nometnes latvieši

Latviešu grāmatnīca un apgāds Dānijā
IMANTA
piedāvā:
Sallijas Šalmineņas romāna
KATRĪNA, I grāmatu
DM 3,75, Zv. kr. 6,75, D. kr. 8,75, Šil. 9/10, Dol. 1,50, K. dol. 1,60, A. šil. 12/10
Šī grāmata tulkota jau visās galvenās valodās, koptirāžā sasniedzot 1.000.000 eks., un, cerams, arī latviešu lasītājos atradīs daudz draugu...
Brāļu Grimmu
Pasaka par Sarkangalviti
ar 9 daudzkrāsu ilustrācijām uz krīta papīra, nedaudz krājumā.
DM 3.75, Zv. kr. 4,75, D. kr. 6,00, Šil. 7/2, Dol. 1,10, K. dol. 1,10, A. šil. 8/2.
Turkinas
Latviski - angliska vārdnīca
mazformāta, bet pēc satura plašākā ar apm. 20.000 vārdiem un paskaidrojumiem, 392 lpp.
MAZAIS VALSTS ĢERBONIS
sudrabā, uz nac. krāsu pamata
DM 2,50, Zv. kr. 3,25, D. kr. 4,75, Šil. 5/—, Dol. 0.60, K. dol. 0,90, A. šil. 6/8.
LIELAIS VALSTS ĢERBONIS
sudrabā, 5 krāsu izpildījumā
DM 6,50, Zv. kr. 8,50, D. kr. 11,—, Šil 11/11, Dol. 1,80, K. dol. 1,90, A. šil. 12/10.
NACIONĀLO KRĀSU VAIRODZIŅŠ
DM 2,50, Zv. kr. 3,00, D. kr. 4,50, Šil. 5/—, Dol. 0,75, K. dol. 0,80, A. šil. 6/6.
Krājumā dažādas latviešu grāmatas un latviski izstrādājumi, kuŗus no Dānijas noliktavas izsūta vairumā un mazumā (mazumā rabats sākot ar 2. pasūtinājumu).
Grāmatas pasūtināmas uz adresi (dabūjamas arī visās pārējās latviešu grāmatnīcās):
DĀNIJĀ — I. Reitmanis, Postbox 292, Kobenhavn, V, Danmark.
VĀCIJĀ — O. Dīķis, (24a) Lübeck, Meesenkaserne, Bl. 8, Deutschland.
ANGLIJĀ — Express Book Service, Mr. G. G. Stevenss, 97 Moore Park Road, London S. W. 6.
ZVIEDRIJĀ — Latviešu JKS, Regeringsgatan, Stockholm, Sverige.
AUSTRĀLIJĀ — The Foreign Language Library & Bookshop, 157, Elisabeth Street, Melbourne, C. 1, Vic. Australia.
KANADĀ — J. Kere, c/o Šīrons, 49 Parker Str., R R 3, St. Catharines, Ont., Canada.
ASV — R. Krūkļītis, 1201 E. Grand. River Ave., E. Lansing, Mich., U.S.A.
No neminētām un minētām zemēm pasūtinājumus pieņem tieši Dānijas noliktava. (255)

SPORTS

Sovjetizēšana arī sportā

Pad. savienība visas dzīves nozares prot ļoti viltoti izmantot saviem mērķiem. Tā arī sportu. Sports ir tovērojams propagandas līdzeklis, ko labi apziņās arī Kremlis, tādēļ sporta dzīvei jābūt cieši saistītai ar partijas politisko līniju, marksisma-ļeņinisma idejām un slepeno pe- noteikšanu sagrābj Pad. savienība, nekavējoties lielas pārmaiņas notiek arī sporta dzīvē. **Pirmais uzdevums ir to sovjetizēt. Labā atmiņā pārvērtības, kādas 1940. g. notika Latvijas sporta dzīvē. Tas pats notiek arī citās zemēs, pār kuŗām nolaidies dzelzs priekškars.**

Latvijā padomju sporta vadītāju pirmais uzdevums bija likvidēt visas sporta biedrības un radīt jaunas. Tas noticis arī visās pārējās Austrumeiropas zemēs. Ungārijas futbola tradiciju sargātājs bija MTK Budapest, kas, nodibinoties profesionālismam, kļuva par visā pasaulē pazīstamo Hungaria. Šis klubs vienojies arī Latvijā. Nu politisko pārvērtību jūkli no redzes apvāršņa pazudusi arī Hungaria. Pag. gadā Hungaria klubu pārdēvēja par Tekstīlu, pirms dažiem mēnešiem to no jauna pārkrustīja — par Sarkano Karogu, bet nesen Budapeštas radio ziņoja, ka klubs uz priekšu reprezentēs „drošības dienestu" NKVD un sauksies Bastya (Bastions). Tātad — par Ungārijas futbola meistara godu turpmāk Bastya sacentīsies ar saviem nopietnākajiem pretiniekiem— Honved un Dosza. Arī abas pēdējās vienības latviešu futbola draugiem labas pazīnas: Honved kādreiz saucās Kispest, bet Dosza — Ujpest... Tā no tagadnes izdzēsti lieli pagātnes vārdi.

Vācijas austrumu joslā tāpat izmanto sportu politiskai propagandai. Nepietiek ar to, ka visi sporta laukumi pilni Staļina bildēm un SED partijas saukļiem, bet tagad ielās un sporta laukumos var redzēt arī milzu plakātus ar pazīstamu futbolistu attēliem un tekstiem, kā, piemēram: BSG Chemie Leipzig spēlētāji nav tikai sportisti vien, bet arī aktīvi cīnītāji par pasaules mieru un Vācijas vienotību! Sekojiet viņu paraugam! Cīnieties līdz par miera saglabāšanu!

Čechoslovakijā arī futbols pakļauts vispārējam valsts piecgades plānam. Jaunie rīkojumi paredz, ka visiem futbolistiem sporta ministrijā rakstiski jāapņemas necīnīties par punktiem meistarības spēlēs, bet gan par galveno uzdevumu uzskatīt produkcijas kāpināšanu savās darba vietās. Nacionālo līgu likvidēja, lai ietaupītu braukšanas maksu un laiku. Spēlētājiem nav atļauts mainīt biedrības, iznemot gadījumus, ja tie pāriet uz dzelzs vai kalnrūpniecību. Biedrību mainīšana, teikts rīkojumā, traucētu piecgades plāna reālizēšanu. Lidove Demokracie raksta, ka spēles laikā futbolistiem drīkst būt tikai viena doma: pirmdien man jāstrādā labāk nekā strādāju sestdien. Sporta ministrijas kontrolieŗi ierodas katrā spēlē.

Sportistiem, kas nav pietiekami uzticami, turpmāk liegs spēlēs piedalīties, tāpat kā tiem, kas apmeklē politiskos kursus, jo sacensības nedrīkst kavēt politiskās izglītības apgūšanu. Lai cik neaizstājami šie spēlētāji savām vienībām būtu, tie nedrīkstēs spēlēt! Par to rūpējusies „pasaules varenākā un lielākā sporta nācija" — Pad. savienība. Liekas, ka politiski pārskolotās biedrības jau apvērušas jauno situāciju. Tā Prāgas Java kluba lepni paziņojis, ka tā vienībā ievēlēti 7 akordstrādnieki, kas savu produkciju pārsnieguši par 200 proc. Kāda cita biedrība — Kovostroj Decin saviem spēlētājiem liek „brīvprātīgi" strādāt vairākas maiņas kalnrūpniecībā, jo atzinusi, ka tas labākais sagatavošanās treniņš. Droši vien, vienība, kas izcīnīs meistartitulu, nosūtīs liesmainu apsveikuma telegrammu Staļinam dziļā pateicībā par palīdzību meistarības spēlēs un atzīstot, ka panākums gūts, pateicoties cītīgai „Īsā kursa" studēšanai. Piecgades plāns futbolā, varbūt, reālizēsies, bet cita lieta ko par boļševizēto sportu domā lielie futbola mīļotāji čechi. Nav vairs slaveno brīvo vienību Spartas un Slavijas, nav arī vairs brīva čechu futbola.

Alfrēds Vinčels

Latviešu sportisti Eiropā un citos kontinentos

Vieglatlēts Jānis Jēkabsons, kas šogad beidzis Asktellas vidusskolu Nebraskā kā 4. sekmīgākais skolēns, labas sekmes uzrādījis arī sporta laukumā. Viņš skrējis 220 j 22.6 sek., lēcis tālumā 6.08 m un augstumā 1.71 m.

Imants Kāpostiņš izraudzīts par Toronto latviešu vieglatlētikas nozares vadītāju. Viņš plāno apzināt visus pilsētas vieglatlētus, noorganizēt regulārus treniņus un piedalīties LSST izsludinātajās korespondences sacīkstēs. Prieciņš, ka Toronto mīt sekojoši latviešu vieglatlēti: Poltraks, Lipomanis, Upmalis, Bernāts, Pālēns, Galviņš, Teičs, Ākis, Voitāns, vieglatlētes Nesaule, Vīkšere, Balodo uc. To var uzskatīt par spēcīgu sastāvu, kam lielas uzvaras iztredzes korespondences sacensībās. Kāpostiņa adrese: 50, D'Arcy St., Toronto, Ont., Canada.

Ziemeļangļijas latviešu basketbola meistarībā Ekebija pievelkusi Trīndu ar 22—18 (11—9) Veiksmīgākie punktu gūtāji izrādījās Rozenbergs, Dimza un Šimanis. Pagaidām meistarībā labākās sekmes guvusi Vidzemes vienība, kas pievelkusi Ekebiju un Līdsas LSK, spēlējot šādā sastāvā: Grēbers, Kārkliņš, Dārziņš, Mulareks, Koškins, Nire un Caks. — Dienvidanglijas basketbola meistarībā DVF Staburags (Beļeičiks, Mauriņš, Ustups, Priedītis un Graudiņš) pievelcis DVF Kenta ar 44—34 (17—14). Kentas vienībā spēlē Freimanis, Kenslins, Treiguts, Beldavs, Sudmalis, Rieksts un Dāboliņš. Abu apgabala stiprāko vienību Londonas LSK un DVF Londona sacensība beidzās ar vanagu 35—28 (9—13) uzvaru. Uzvarētāju vienībā bija J. Sprogis Šmits, Jakobsons, Pūris, Skujiņš un Antēns, bet LSK pārstāvēja Kedikis, Riekstiņš, Bulte, Rušenieks, Bergvalds un Ješinskis. Pēc šīs uzvaras paredzams, ka Dziesmu dienu laikā pret Francijas basketbola meistarvienību CEP Lorient spēlēs DVF Londona.

Montreālas latviešu basketbolisti nodibinājuši draudzīgas attiecīnes ar vietējiem lietuviešiem. Pirmā sacensība beigusies ar latviešu vienības (Zommers, Kraulis, Priedītis, Zemnickis, Sprušenieks un Lukstiņš) pelnītu 49—30 (17—15) pārākumu.

Juris Skadiņš, Rīgas Vilku kādreiz izcilais uzbrucējs, turpina futbolista gaitas arī Austrālijā, spēlējot Merulānas imigrantu vienībā, kurai savā līgā lielas uzvaras iztredzes. Pirmajās 2 sacensībās merulānieši uzvarēja ar 6—1 un 8—0. Skadiņa kontā bija 6 „goli". Sportists nodarbināts jaunas cementa fabrikas būvē un ar drīvi Austrālijā pagaidām apmierināts.

Vācijas tenisisti finālā

Minchene (zg). — Dēvisa kausa izcīņas tenisā Eiropas joslas finālā iekļuvuši arī Vācijas tenisisti, kas pēc kara šogad tikai pirmo reizi atkal drīkstēja startēt starptautiskajā forumā. Vācu tenisistiem vairs nav tās nozīmes kā pirms kara, bet — ka ar Vāciju tomēr nāksies rēķināties, apliecināja jau tās pirmā cīņa par Dēvisa kausu: 3—2 uzvara pār spēcīgo Jugoslaviju. Sekoja uzvaras pret Dāniju un Beļģiju. Nule Vācija pusfinālā pārspēja arī favorizēto Itālijas vienību ar 3—2. Minchenes Iphito stadionā, daudzu sajūsminātu skatītāju klātienē, Krams pieveica Itālijas meisteru Cuceli ar 6—2, 4—6, 8—6, 7—5 un Delbello ar 7—5, 6—4, 4—6, 6—4, Buchholcs zaudēja Cuceli ar 2—6, 3—6, 4—6, un Delbello ar 2—6, 6—1, 8—6, 1—6, 4—6. Divspēlē vācu pāris Krams-Gepferts pieveica abus itaļus ar 6—4, 6—2, 4—6, 9—7. Nav noliedzams, ka vācu tenisistu panākumus izcīnījis viens pats vīrs — jau 42 g. v. Gotfrīds fon Krams, kas Dēvisa kausa izcīņā šogad nav zaudējis nevienu spēli, arī divspēlē kopā ar Gepfertu gūstot vienīgi uzvaras. Turpretī vācu otrs reprezentants Buchholcs spējis atzīmēt tikai vienu uzvaru. Krama lielisko gatavību jau apliecināja viņa sekmīgais starts Vimbledonā, kur viņš tikai pēc sīvas cīņas zaudēja lielajam favorītam Jaroslavam Drobnijam. Ir pilnīgi akaidrs, ka bez Krama klases vīra, Vācija nebūtu uzvarējusi pat pirmās kārtas sacensību!

Tenisa lietpratēji Kramu pieskaita Eiropas labākajiem. Viņš spēlējot tikpat labi, kā ap 1937. g., kad Vimbledonā finālos izcīnīja smagas cīņas ar slaveno angli Fredu Periju. Vācijas fināla pretinieks būs Zviedrija, kas pieveikusi Filipīnas. Ar lielāko interesi gaidāma Krama sastapšanās ar Lenartu Bergelīnu, kas izšķirs, kurš patlaban ir Eiropas Nr. 1 tenisā. Lielākas uzvaras iztredzes ir zviedriem, bet, ja mazliet sasparojas Buchholcs, Vācija var sagādāt arī pārsteigumu.

Viscaklākās latviešu basketbolistes Anglijā — Trimdas vienība.
Latvijas archīva uzņēmums

Eversburgas sportistu pēdējās sacensības

Eversburgas sportisti savu darbību beidza, sacenšoties volejbolā ar Bīlefeldas darba vīriem. Uzvarēja pēdējie, tā revanšējoties par dažas dienas iepriekš zaudēto spēli. Abas sacensības izšķīrās tikai 5 setos. Kādreiz rosīgā Eversburgas sportistu saime pēdējā laikā bija kļuvusi visai pasīva; galvenokārt izceļošanas dēļ. Arpus nometnes viņi tikpat kā vairs nespēlēja, lai gan vēl pērn apšo laiku eversburgieši viesojās ne vien citās nometnēs, bet bieži uzņēma viesus arī pie sevis. Prieciņš, ka pag. gadā Eversburgas basketbolisti izcīnīja britu joslas latviešu meistara godu. Nometni likvidējot, daļa sportistu pārcēlās uz Bedburgu, citi uz Augustdorfu.

—ev—

LONDONAS DZIESMU DIENU SARĪKOJUMI

Piektdien, 27. jūlijā, plkst. 19.30, Vigmora aulā	VOKĀLISTU KONCERTS	7/6, 6/—, 3/6
Sestdien, 28. jūlijā, plkst. 10, Lokarno zālē	SPORTA SPĒLES ar Francijas un Anglijas reprez. basketbolistu piedalīšanos	2/—
Svētdien, 29. jūlijā, plkst. 11, Rudolf Steiner Haus	TEĀTRA IZRĀDE	6/—, 3/6
Sestdien, 28. jūlijā, plkst. 17, Konveja aulā	TAUTISKO DEJU SACENSĪBA	2/6
Sestdien, 28. jūlijā, plkst. 19.30, Kingsveja aulā	JAUNDARBU KONCERTS	5/—, 3/6
Svētdien, 29. jūlijā, plkst. 14.30, Karaliskajā Alberta aulā: parterī (izpārdots) 5/— augšējā parterī 7/6 ložas (izpārdotas) 7/6	KOPKORU KONCERTS: balkonā (izpārdots) 5/— augšējā balkonā 3/6 orķestra vietās 2/6	
Svētdien, 29. jūlijā, plkst. 18, Hamersmisa pils, Valdes nama zālē un Royal hotelī	SAVIESĪGS VAKARS	5/—
Pirmdien, 30. jūlijā, plkst. 19.30, Čelsijas Čenila galerijā. Piedalās: A. Bērziņš, M. Zīverts, P. Aigars un O. Rozītis.	LATVIEŠU RAKSTNIEKU VAKARS	3/6
NAKTS MĪTNES Klaphamas apakšzemes patvertnē 28. un 29. jūlija naktīm, par atsev. nakti		5/—
Visu jūl. mēn. prof. V. Tones gleznu izstāde Kensingtonas galerijas telpās		1/— (352)

JĀNI VĪTIŅU
lūdzu rakstīt uz adresi: Wheelerville, R. D Nr. 1, Pa., USA, Milda Turks. (3461)

Meklēju
DRAUGUS UN PAZĪSTAMUS
Jāzeps Erts no Daugavpils apr. Rudzātu pag. „Sliečnukām". Adr.: J. Erts, 45, Chelston Rd., Northfield, Birmingham 31, England. (256)

KAS NOTIKS ŠAI GADĀ?
1984
TO LASIET ŠAI ROMĀNĀ!

G. STEINBERGS
APGĀDS UN GRĀMATNĪCA
Importa un eksporta firma
371, Clarendon St., Sth. Melbourne, Australia
Tālrunis: MX 5970, (privāti) Win. 7260
Piedāvā ļoti plašā izvēlē:
latviešu grāmatas,
laikrakstus, žurnālus,
vācu periodiskus izdevumus,
grāmatas uz pasūtinājumu,
etnogrāfiskas un modernas rotas zeltā un sudrabā,
izstrādājumus kokā un ādā,
dāvanu sainīšus Eiropai uc. valstīm,
dažādu darbu pavairošanu,
preču un ražojumu apmaiņu dažādu valstu un kontinentu starpā u. t. t.
(342)

FREGATA (Merchants) LTD.,
BALTIC SECTION,
122, Wardour Street, London W. 1,
piedāvā eksportam,
it īpaši Vācijā dzīvojošiem,
PĀRTIKAS SAINĪŠUS:
EXP/1 —
5 märc. kafijas (negrauzd. pupiņās) ℔ 1/16/—
EXP/3 —
1 märc. mandeļu; 1 märc. rozīņu;
1 märc. dateļu; 1 märc. vīģu un
1½ märc. konserv. ananasu . . . ℔ 1/ 8/—
Piesūtām 3 ned. laikā.
Dažās dienās ar gaisa pastu!
AIR/3 —
3½ märc. kafijas (negr. pupiņās) ℔ 1/19/6
Pieprasiet jaunāko cenrādi. (194)

ZINAIDA PLIKŠĶIS, dz. Volčuka,
meklē māsu Tatjānu Volčuku, māsīcu Mirdzu Tomisāri un brālēnu Aleksandru Tomisāru. Lūdzu rakstīt 47, Cannock Rd., Hednesford, Staffs. England. (253)

LATVIJA
Nr. 56 (500), 1951. g. 21. jūl.
Neizlietoto manuskriptus uzglabā un sūta atpakaļ vienīgi, ja tiem pievienota apmaksāta un autoram adresēta aploksne. Redakcija patur tiesības manuskriptus vajadzības gadījumā īsināt. Ar autora vārdu vai iniciāļiem parakstītos rakstos izteiktās domas nav katrā ziņā arī redakcijas domas
Abonements Vācijā,
pasūtinot individuāli (līdz 3 eks. uz vienu adresi), maksā ar piesūtīšanu DM 4.50 par eks. mēnesī, pasūtinot kollektīvi (vairāk par 3 eks.), DM 4.— mēn. uz ārzemēm DM 5.30 mēn. atsevišķā numura cena DM 0.60; uz ASV un Kanādu pa gaisa pastu DM 8.50 mēn. uz Austrāliju un Jaunzēlandi pa gaisa pastu DM 11.—.
Sludinājumi Vācijā
maksā DM 0.90 par vienslej nonpareilles iespiedumrindas aizņemamo laipu; vienreizīgs 10 iespiedumrindu slud. piederīgo meklēšanai DM 5.—; vienreiz 5 iespiedumr. slud. DM 3.—. Grāmatu apgādu un tirgotāju sludinājumiem, piesūtot tos tieši apgādam, aprēķinām 30% atlaidi.
Abonementu pieteikumus, sludinājumus un iemaksas Vācijā pieņem mūsu pārstāvju nometnēs, kā arī apgāds tieši.
Abonementa un sludinājumu maksu ārzemēs uz tuvākās pārstāvju sarakstu izziņojam vairākas reizes mēnesī īpašā sludinājumā
LCK APGĀDS LATVIJA
(13b) Grafenaschau, Obb.,
Regierungslager,
US-Zone, Germany.

Kas būs tālāk Korejā?

Viena starptautiska problēma patlaban aizēno visas pārējās: vai Korejā noslēgs mieru un cik drīz? Kāds būs šis miers? Vai tāds pats, kāds iestājies pēc otrā pasaules kara? — Mums šķiet, ka uzstādīt šo pēdējo jautājumu jau nozīmē atbildēt uz to.

Prezidents Trumens bija visai skeptisks, kad uzzināja par Maskavas vēlēšanos izbeigt kara darbību Korejā. „Man ir tāda sajūta," viņš izteicās kādam savam draugam, „it kā mums būtu jāstaigā pa mīnu lauku. Tu, cilvēks, nezini, kuru brīdi uzlidosi gaisā."

Tikpat skeptiski kā Trumens, noskaņota arī amerikāņu kara vadība. Pēc lidotāju novērojumiem, komūnistu pastiprinājumi joprojām plūst no Mandžurijas uz dienvidiem, un 350.000 sarkano stāv gatavībā jaunai ofensīvai, ja pamiera sarunas izjuktu. Pēc absolūti drošas informācijas, pēdējā pusgadā krievi nosūtījuši uz Mandžuriju jaunā tipa turboiznīcinātājus skaitā pa 150 mēnesī. Lielās kastēs to daļas nosūtīja pa Sibirijas maģistrāli, pēc tam samontēja pie robežas un tad tie ielidoja Mandžurijā. Tādā kārtā ķīniešiem ir pietiekami daudz pirmšķirīgu iznīcinātāju, lai nodarītu ļoti jūtamus zaudējumus amerikāņu bumbvedējiem ja tie tagad, sekojot Mekartura padomam, uzdrošinātos bombardēt Mandžuriju. Tur, kā zināms, pašlaik apmāca un sagatavo mechanizētu armiju, par kuŗas esamību pirmo reizi ieminējās pirms diviem mēnešiem tautas vietnieku nama priekšsēdis Reiberns. Šī armija sastādās no padomju satelītvalstu „brīvprātīgajiem". Amerikāņu izlūkošanas dienests konstatējis, ka šī armija jau ir diezgan labi mechanizēta, un tās organizēšana joprojām noris nepārtraukti.

Diplomāti, turpretim, nebija un nav tik skeptiski kā karavīri. Francijas vēstnieks Vašingtonā Anrī Bonnē, piem., jau pāris dienu pēc Maļika radio runas ieradās vizītē pie Ečesona un savas valdības uzdevumā viņam paziņoja, ka Francija uzskatot Maļika ierosinājumu par reti labu izdevību un, ka būtu noziedzīgi to atstāt neizmantotu... Kaut gan franču valdībai būtu bijis jāzina vismaz tas, ko zina visi laikraksti, proti — ka apm. 200.000 ķīniešu sakoncentrēti pie Indoķīnas robežas un tikai gaida signālu, lai iebruktu šai franču kolonijā pērlē, un ka pēdējās nedēļās no Ziemeļķīnas nosūtīti uz Dienvidķīnu lieli daudzumi petrolejas, kas nepieciešama reakcijas turboiznīcinātājiem.

Diplomātu lielākā daļa tomēr pārliecināta, ka Maskavas un Pekingas interesēs tomēr būtu darīt galu asinsizliešanai Korejā, jo komūnistu armijas tur cietušas pārāk smagus zaudējumus cilvēku un, galvenais, materiālu ziņā.

Bet Staļinam varētu likties svarīgi arī citi apsvērumi, jo viņš vienmēr pratis šaut vairākus zaķus reizē.

1. Pēc pamiera noslēgšanas, sarunas par galīgo nokārtojumu Korejā varētu stiept bez gala un pa to laiku Sav. valstis tik un tā būtu spiestas turēt stiprus spēkus Tālajos austrumos, lai nodrošinātos pret iespējamiem pārsteigumiem.

2. Kremlis labprāt nobremzētu rietumu apbruņošanās progresu, jo tas divu vai triju gadu laikā radītu rietumu militāro pārsvaru pār padomju bloku.

3. Pamiera sarunas varētu stiept garumā arī tik ilgi, līdz sarkanie būs paguvuši reorganizēties un apbruņoties jaunai ofensīvai.

4. Maskavas interesēs būtu izjaukt rietumu kollektīvās drošības fronti, izmantojot UN valstu nepatiku karot Korejā un sabiedroto domstarpības jautājumā par Formozu un sarkanās Ķīnas uzņemšanu UN organizācijā.

5. Maskavas nolūkos varētu būt panākt, lai to uzklausa, pirms paraksta Japānas miera līgumu un atļauj Japānai apbruņoties. Japānas un Vācijas apbruņošana gandrīz ar matēmatisku noteiktību izraisītu padomju bruņotu intervenciju un pasaules karu. Ļoti iespējams arī, ka Staļins tiešām nevēlas bruņotu konfliktu tuvāko pāris gadu laikā un tikai tāpēc ievadījis Korejas kara izbeigšanas akciju. Šim karam ieilgstot, tas viegli varētu izlauzties no šauri novilktām robežām un izvērsties globālā konfliktā.

Lai nu būtu kā būdams, — amerikāņu kara vadība dara iespējamo, lai nodrošinātos pret varbūtēju ienaidnieka viltību miera sarunās. Ģen. Ridžvejs, kā dzird, piekodinājis saviem sarunu vedējiem atteikties no pamiera līguma parakstīšanas, ja tur nebūs uzņemts noteikums, ka neitrāli novērotāji pārraudzīs pamiera nosacījumu izpildīšanu, kā Dienvidkorejā, tā arī Ziemeļkorejā. Pēc Ridžveja vārdiem, šī būšot sabiedroto „prasība Nr. 1" pamiera sarunās, un jebkurš līgums, kas šādu noteikumu nesaturēs, nebūšot pat papīra vērts.

Ir nenoliedzams fakts, ka sarkanie nosēdušies pie sarunu galda Kaisongā ar labām kārtīm rokā, un ka viņi varēja savā ziņā pat diktēt varenajai Amerikai sarunu vietu un laiku, — pilnīgi pretēji vācu, itaļu un japāņu beznoteikumu kapitulācijai. Tāpēc arī republikāņu politikis Herolds Stasens pamatoti varēja sacīt: „Dziļā pārliecībā varu teikt, ka Kaisonga un viss, kas ar to saistīts, palielina trešā kara briesmas." Un galu galā arī Kaisonga var izrādīties tikai Minchenes variācija.

P. R.

Atvēsināšanās Abadanas ļici

JAUNI PLĀNI IRANĀ

Abadana (gi). — Kamēr prezidenta Trumena speciālpadomnieks Herimens Teherānā mēģina pierunāt ministru prezidentu Musadeku mainīt nostāju, briti Abadanas naftas rafinētavā un tuvējos naftas laukos turpina pacietīgi gaidīt un cerēt, ka aizbraukšanai sakārtotos koferus atkal varēs izkravāt.

Iranas valdības ierēdņu nicīgā nostāja pret britiem turpinās. Britu kreiseris Mauritius, kas starplaikā nomainīts, kādu dienu, kad karstums bija kļuvis gluži neciešams, izsūtīja krastā laivu pēc ūdens, ledus, svaigiem augļiem un dārzeņiem, jo rēgulārā svaigas pārtikas uzņemšana Basrā, Irākā, bija paredzēta tikai nākamajā dienā. Abadanā pa to laiku bija izsludināta „trauksme", un krastmalā bija ieradies arī pats „mazais diktātors" Huseins Maki. Pēc viņa rīkojuma laivai nemaz neatļāva piestāties malā. „Vai briti bijuši tik draudzīgi, ka mums viņi būtu jāapgādā varbūt arī ar sievietēm?" Maki jautājis.

Šim starpgadījumam līdzīgu starplaikā bijusi vesela virkne. Iekārtojies angļu-iraņu naftas sabiedrības vietējā ģenerāldirektora Erika Dreika mahagoni mēbelēm rotātajā birojā un konfiscējis viņa limuzīnu, Maki tajā braukā apkārt pa pilsētu, meklēdams, ko vēl apķīlāt — Dreika motorlaivu, atvēsināšanas ierīces viņa vietnieka dzīvoklī vai vēl ko citu.

Britu ierēdņi pēc ģimenes locekļu aizbraukšanas sakārtojuši varbūtējai Iranas atstāšanai arī savu „lielo bagāžu", policijas un muitas ierēdņu klātienē nokārtojot visas formālitātes. Tā kā darba arī lāga nav, tie lielāko tiesu laika pavada, sēžot klubos un spriežot par to, kas notiks tālāk. Amerikāņu valdība pievienojas ģenerāldirektora Dreika viedoklim, ka britu valdība, kā jau agrāk ziņots, šķiet to apzināmies un šai sakarībā izstrādā jaunus plānus. Tie paredz arī visu pašreiz lieko darbinieku iesaistīšanu darbā izkaisīti pa visu plašo naftas lauku territoriju, formāli it kā par „ierīču aptīrītājiem un kārtībā uzturētājiem". Jauno plānu reālizācija gan liks radikāli grozīt arī militāros sagatavošanās soļus. Līdz šim bija domāts visu britu personālu līdz jautājuma vienādai vai otrādai atrisināšanai sakoncentrēt Abadanā, kur tā drošību vajadzības gadījumā spētu garantēt nedaudzi tanki jūrnieku flotes atbalstā. Tagad turpretim briesmu gadījumā būtu vajadzīga plašāka okupācijas akcija.

Jekaterinburgas slepkavība pirms 33 gadiem

KRIEVU EMIGRANTI AIZLŪDZ PAR PĒDĒJO CARU UN VISIEM BOĻŠEVISMA UPURIEM

Krievu emigrantu pareizticīgās draudzes visā pasaulē, arī Vācijas bēgļu nometnēs, 17. jūlijā sarīkoja aizlūgumus par trimdā noslepkavoto pēdējo Krievijas caru, viņa ģimeni un pavadoņiem, kā arī visiem boļševiku nomocīto un nogalināto miljoniem, kas dabūjuši galu drausmīgā komūnistu terrora valdīšanas laikā.

Kā visa Krievijas vēsture ir juku, nemieru, nodevības un varmācības caurausta, tā arī Romanovu dinastijas liktenis ir baigas traģikas apzīmogots: neviens no šī valdnieku nama nav nomiris dabiskā nāvē. Bet visdrausmīgāko galu ņācās piedzīvot pēdējam Krievijas caram Nikolajam II, ko 1918. g. 17. jūlijā boļševiki nogalināja kopā ar carieni, trommantnieku un četri meitām, netaupot arī ģimenes ārstu un četru kalpotāju dzīvības. Un zīmīga ir sagadīšanās, ka tā bija Maskavas bajāra Ipatjeva nama grezna zāle, kur 1613. g. pirmo Romanovu pārstāvi aicināja valdīt Krieviju, kamēr šīs dinastijas pēdējais valdnieks kriba no čekistu lodēm kāda cita Ipatjeva — Jekaterinburgas tirgotāja mājas pagrabā.

Gan sākumā Maskavas komūnistu partijas centrālkomiteja vēl rēķinājās ar cara ģimenes izdošanu Vācijai, lai ar šo trumpi paņāktu atvieglojumus Brestas mierīguma noteikumos, it sevišķi attiecībā uz 300 milj. zelta rubļu kontribūcijas samaksu; taču vēlāk, baidoties no čechu karaspēka vienību tālākas virzīšanās Urālu apgabalā un cara ģimenes noklūšanas rietumu sabiedroto rokās, Maskavas centrālkomiteja nolēma Romanovu „likvidēšanu". To pieprasīja Urālu apgabala partijas komiteja, ar Voikovu priekšgalā, un šī ierosinājuma dedzīgākie atbalstītāji Maskavā bija Krestinskis ar Sverdlovu. Pēdējā vārdā tad arī vēlāk pārdēvēja Jekaterinburgas pilsētu „par sevišķiem nopelniem".

Cara ģimenes noslepkavošanu veica Jekaterinburgas čekas vadītājs Jurovskis ar Voikovu, Maskavas pilnvaroto Gološčekina un Beloborodova uzraudzībā. Nogalinātos aplaupīja un naktī izveda ārpus pilsētas, kur sacirta gabalos, aplaistīja ar sērskābi un benzīnu un sadedzināja, bet kaulu atliekas iesvieda kādā pamestā šachtā, pēc tam vēl tās apstrādājot rokas granātām.

Taču arī no pašiem šīs meža nīgās slepkavības iniciātoriem un dalībniekiem sen vairs neviena nav dzīvajo vidū. Kaut bruņotā apsardzībā un zem pieņemtiem vārdiem slēpdamies, tie visi, atskaitot Ļeņinu, krituši vai nu no čekistu lodēm vai arī no krievu emigrantu atriebējas rokas. Tāds bija arī galvenā bendes Jurovska gals. Krievijas virsnieku apvienības uzdevumā kāds šīs organizācijas loceklis no Francijas slepeni devās uz Pad. savienību, kur pavadīja četri gadi, lai iekļūtu komūnistu partijā un „izkalpotos" līdz Jurovska šofera amatam. Un tad — kādu dienu notika smaga katastrofa, kur gāja bojā ne vien auto vadītājs, bet arī Jekaterinburgas „varonis" Jurovskis.

Viņa biedra Voikova likteni savukārt izšķīra kāds jauns Krievijas patriots, kura vārdu daļa vecāko latviešu vēl atcerēsies no 1927. g. laikrakstu ziņojumiem. Izlasījis Sokolova grāmatu par cara ģimenes noslepkavošanu (tās izmeklēšana notika šīs grāmatas autora vadībā, Kolčaka armijai uz laiku ieņemot Jekaterinburgu,) šis Baltkrievijā dzimušais 19 g. vecais ģimnazists atstāja savu dzīves vietu Viļņā un devās uz Varšavu, kur tolaik Voikovs jau otro gadu bija Pad. savienības sūtnis. Un, kad pēdējais ieradās Varšavas stacijā, lai sastaptos ar ceļā uz Maskavu esošo padomju pārstāvi Londonā Rozenholcu (arī tas beidza savu dzīvi čekā par piedalīšanos Tuchačevska sazvērestībā 1937. g.), Koverda ar divi pistoles šāvieniem izdzēsa Voikova dzīvību, pats nododamies poļu policijas rokās.

Gan Pad. savienība pieprasīja viņa izdošanu, taču Polija to noraidīja, un Koverdu tiesāja Varšavā. Viņam piesprieda mūža ieslodzījumu, bet pēc gada — Polijas valstsvētku amnestijā — šo sodu samazināja uz 10 gadiem.

A. G.

Pārtikas dārdzības rekords Sav. valstīs

Vašingtona (rm). — Pēc oficiālām valdības ziņām, pārtikas sīktirdzniecības cenas ASV divās nedēļās līdz 25. jūnijam sasniedza vēl nepiedzīvotu augstuma rekordu. Darba statistikas biroja informācija rāda, ka pārtikas cenu indeks minētajā divu nedēļu periodā tālāk pieaudzis par 0,5 punktiem, sasniedzot 227,9 proc. no 1935.—39. g. caurmēra. Pārtikas cenas patlaban par 12 proc. augstākas nekā pirms Korejas kara sākuma. Tas izskaidrojams galvenokārt ar jūtamu cenu celšanos svaigiem augļiem, dārzeņiem, olām un cāļiem. Augļu un dārzeņu cenas nav vis, atbilstoši sezonai, pazeminājušās, bet pat par 2 proc. celušās. Lai gan kāpostu, pupu un tomātu cenas par 17 — 10 proc. kritušās, toties jo jūtamāk cēlušās burkānu, salātu un ābolu cenas. Piensaimniecības produkti, cepumi un bezalkoholiski dzērieni palikuši apmēram tai pašā cenu līmenī.

Vai skaistā . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

vienkāršiem ļaudīm un studējot to ikdienas dzīvi.

Jaunā karaļa tēvs jau pirms laba laika bija licis kādam beļģu aristokratam mācīt Boduēnu boksēties, par spīti viņa iebildumiem, ka ar acenēm boksēties nevar un ka bez tām nekā neredz. „Viņam jāmācās būt cietam," norādīja tēvs un lūdza instruktoru netaupīt Boduēnu, bet dēlam vienkārši norādīja sist — vienalga, vai viņš var ko saredzēt, vai nē. Tā Boduēns I savlaicīgi mācījies būt cietš un vīrišķīgs.

Septembrī jaunais karalis sasniegs pilngadību, un tautas iemīļotākais sarunu temats pašlaik ir, vai viņš šo gadījumu izmanlos savu precību plānu paziņošanai. Par šķietamāko karaļa Boduēna dzīves biedri uzskata princesi Izabellu, ar ko viņa vārds saistīts jau vairākus gadus. Princese Izabella pašlaik vēl apmeklē skolu Parīzē, un viņas skaistuma dēļ, klases biedri Izabellu dēvē par princesi no Magazīnas vāka. Vēl min arī Anglijas princesi Margaretu, bet ar viņu Boduēns savā mūžā ne reizi nav ticies.

Techniskais karš kļuvis pārmērīgi dārgs

Nujorka (gp). — New York Times militārais lietpratējs sniedz dažus interesantus skaitļus par modernā techniskā kara izmaksu un salīdzina tagadējās bruņošanās izmaksas ar stāvokli pirms pēdējā pasaules kara.

Kara sākumā Hitlers paziņoja, ka kopš 1934. g. Vācijas apbruņošanai izdots 90 miljardu marku, tātad caurmērā 15 miljardi gadā. Vācija toreiz bija pilna karaspēka un ieroču un ar tiem 4 gadus no vietas pārvaldīja visus kara laukus. Pēc toreizējā kursa 90 miljardu marku bija 22—36 miljardi dolaru. Bet amerikāņi pagājušā gadā vien Korejas krizes ietekmē saviem bruņotiem spēkiem izdevuši 30 miljardu dolaru jeb 125 miljardus marku, bet jaunajam saimniecības gadam, kas tikko sākas, kongress atvēlējis divkāršu summu. Un tomēr, atskaitot panākumus Korejā pret techniski vājāku pretinieku, no šīs amerikāņu bruņošanās nekas daudz nav redzams.

Izskaidrojumu sniedz New York Times lietpratēja salīdzinātāji skaitļi. Vienas vienīgas modernas tanku divīzijas apbruņošana mūsu laikos izmaksā 225 milj. dolaru, bet kājnieku divīzijas sastādīšana — 70 milj., pret 19 milj. otrā pasaules kara beigās. Viens moderns 10,5 cm triecienlielgabals tagad maksā sešreiz vairāk nekā 1939. g. maksāja 10,5 cm lielgabals ar vilcēju. Cenu celšanās, techniskie uzlabojumi un nepieciešamība palielināt katras karaspēka vienības ugunsspējas bruņošanās izmaksu tātad pavairojusi daudzkārtīgi.

Bez tam amerikāņu karaspēka transports un apgāde uz vairāk tūkstošu kilometru attālumu eventuālā karā, tāpat kā jau šodien Korejā, apēd fantastiskas summas. Tā arī izskaidrojams, ka šobrīd, par spīti milzīgajiem izdevumiem, aktīvajā dienestā atrodas tikai divas tanku divīzijas, divas izplētņu lēcēju un 14 kājnieku divīzijas, kuŗu ugunsspējas gan ir apmēram tik lielas, kā pēdējā karā bija tikpat lielam armijas korpusu skaitam.

Pad. savienībai armijas attiecīgā modernizēšana nav vienīgs uzdevums, it sevišķi tāpēc, ka šoreiz tai jānotiek bez amerikāņu palīdzības. Techniskais karš kļuvis tik dārgs, ka Kremlim grūti to kompensēt arī ar to apstākli, ka tā varas robežās paši cilvēki kļūst arvien lētāki.

ASV sadarbosies . . .

(Turpinājums no 1. lpp.)

veltīgs, ja mūsu rīcībā nebūtu Rietumvācijas un Spānijas palīgspēku." Senāta militārās komisijas loceklis Bairds paskaidroja, ka angļu protestiem nevajagot piegriezt nekādu vērību.

Ārlietu ministrs Ečesons trešdien paskaidroja, ka admirāļa Šermeņa apspriedes ar ģen. Franko izraisījušas iekš- un ārzemju presē veselu mināju vētru. Fakts esot tas, oficiāli paskaidroja Ečesons, ka militāristu aprindas pilnīgi pārliecinātas par Spānijas stratēģisko nozīmi Rietumeiropas aizsardzībā. Ečesons vēl piebilda, ka, cik viņam zināms, spāņu valdība visā drīzumā izziņos pārmaiņas savā politikā. Informācijas no Madrides vēstī, ka jaunajā spāņu ministru kabinetā sarakstā būšot 4—5 monarchisti, 4 virsnieki, 2—3 falangisti un 2—3 ministri-speciālisti.

Reizē ar Spānijas problēmu, angļu presē pēdējā laikā lielu vērību veltī arī Vācijas apbruņošanas jautājumam. Sevišķi dzīvas angļu preses balsis kļuvušas pēc amerikāņu augstā komisāra Mekkloja runas pirmdien Frankfurtē. Londonas laikraksti Mekkloja paskaidrojumos par Vācijas piedalīšanos rietumu aizsardzībā skaidri saskatījuši amerikāņu centienus panākt ātru vācu armijas izveidošanu. Manchester Guardian ievadrakstā apzīmē amerikāņu augstā komisāra sasteigtās prasības par netālredzīgām un piebilst: „Rietumvācija arī tagad dod savu ļiesu Eiropas aizsardzībai. Tā maksā okupācijas izdevumus un nodod mūsu karaspēka rīcībā labākās kazarmas pasaulē un, droši vien, arī labākos kaujas apmācības laukumus Rietumeiropā." Tālāk laikraksts norāda, ka Rietumvācija vēl neesot pārliecināta, ka Atlantika pakta valstis apvienojušās, lai sargātu pašas sevi, un ka Vācijas kaimiņi vēl esot pārliecībā, ka Bonnu nevarot atbrīvot no visiem ierobežojumiem. Kamēr vēl pastāvot neuzticība, trūkstot pienācīga pamata militārām „precībām". Mekklojam to būtu vajadzējis zināt, — piezīmē laikraksts.

Mūsu laikraksta nākošais numurs tehnisku apstākļu dēļ iznāks sestdien, 28. jūlijā.

DAŽOS VĀRDOS

Amerikāņu armijas laikraksts Stars & Stripes sniedz UP aģentūras informāciju Stokholmas par Latviešu nacionālā Skandinavijā izdoto 600 lappušu biezo matu par boļševiku deportēto latviešu diem.

No jūras dibena nozagti 30 m dzijum liktie kādas telegrafa sabiedrības ziņo no Hongkongas. Sabiedrība zagļu tvērējiem piesolījusi 800 dolaru godalgu

Nacionālās Ķīnas prezidentu Cangka un viņa kundzi Taipejā, Formozā, apci Nujorkas gubernātors Djuijs, sūtņa R pavadībā.

Divu ungāru diplomātu atsaukšanu šingtonas pieprasījusi ASV valdība, jo gāka palikšana Sav. valstīs esot nev Runa ir par sūtniecības otro sekretāru ģiju un atašeju Varkoniju.

Tikai par vienu desmittūkstošo dal kundes dienā var kļūdīties jaunais Bel tefona sabiedrības konstruētais pulk kas precizitātē pārspēj zemes rotācija cīzitāti. Zemes griešanās gaita gada svārstās par veselu sekundi, pavas griežas lēnāk, bet rudenī ātrāk.

Pa telefonu pāri okeanam sal Traunšteinas telefoniste Streitvīzere ar Ilgavaini, uz ASV atsaukto kareivi Ko

„Gondolas bēres" savā 24 stundu p streikā sarīkoja Venecijas gondoljēri testējot pret moderno motorlaivu un vu konkurenci. Uz sēru drānām de liellaivas bija novietota otrādi apgriez dola, kurai bija jāsimbolizē senā gond amata nāve.

3 jaunus pretkomūnistiskus raidītāju lēma izbūvēt plašā sanāksmē Čikagā vības krusta kara gājiena" ietvaros, p ties vairāk nekā 100 delegātu no A štatiem. Sanāksmes dalībnieki šim n apņēmās savākt 3,5 milj. dolaru.

Eiropas Minchenes raidītāja vadītāja sons norādīja, ka 2 raidītājus pared būvēt Eiropā, bet trešo Tālajos austru

Ungāru rabīni atsauc rietumu presē tās ziņas par žīdu masveida izraidīš Budapeštas. Oficiālajā paskaidrojum izplatījusi ungāru ziņu aģentūra MTI, ka no Budapeštas izraidīti lieltirgotāji rīku īpašnieki un bankieri. Ja t bijuši arī daži žīdi, tad viņu izraidīš kādā ziņā nevarot saistīt ar žīdu ticī

Vilciens ar trim stāvu vagoniem la grozībā starp Dortmundi un Frankfurti ciena ir 400 mīksto 2. un 3. klases Stāvus savieno kāpnes. Vilciens apgā skaļruņiem, radio un mūzikas pārraidī modernu restorānu uc. labierīcībām. nājuma braucienos pārsniegts 200 km ātrums.

Tiso kundzes slavenajā vaska figū netā vistuvākā laikā uzstādīs arī ja dējā svara boksa pasaules meistara Tērpina atveidu.

„Par vienu skūpstu — uzvalku" reklāmējās kāda Amsterdamas apģēr ma tikko sarīkotajā vasaras izpār Kaut arī samaksas saņēmējas bija preču nama pārdevējas, daudz prec nedrīkstēja pirkt šos lētos uzvalkus. ras izpārdošana Holandē šogad visp vilka milzīgas pircēju masas, jo preču nami, cenu kara ietekmē, spie dot vasaras apģērbu atlikumus gand velti.

ASV senātā ierosināta rezolūcija sakarā ar AP korespondenta Otisa šanu prasa noliegt padomju koresp darbību ASV, izbeigt privāto tir starp Sav. valstīm un Čechoslovakiju rosināt, lai UN apspriež Otisa lietu.

Kara dalībnieku pasaules kongresā piedalījās 150 delegātu no 18 valstīm

Norvēģija nodevusi UN rīcībā k vienību, kuŗas pagaidu stiprumu v vienu bataljonu.

Itālijas mierīguma revīzijai piekrīt valdība, — otrdien Itālijas vēstniek šingtonā izteicās ārlietu ministrs Ečes

Atdot Triestu Itālijai prasīja kāda nāksme Romā, pēc kam vairāki simti šu mēģināja organizēt gājienu uz ārl nistriju. Kad policijas džipi gājienu jaunieši devās uz Čigi pili pa apli liem, nesdami plakātus, kuŗos apvā lietu ministru Sforcu un prasīja Tri došanu.

Ingridu Bergmani un Roberto Rosell dzējis tiesā ārsts, kuŗam abi mākslini teikušies samaksāt 4000 dol. rēķinu, viņu dēļa Roberta piedzimšanu.

Par spīti padomju pārstāvju pr grupa ASV ungāru demonstratīvi ie domju UN delegācijas galveno mī avenijā, Nujorkā. Viņi paziņoja, ka Amerikas ungāru federācijai un dom padomju delegātu mītnes ieeju ik līdz kamēr izbeigsies vajāšanas ar priekškara. Mītnes tuvumā norīkotie sti neiejaucās. Padomju pārstāvji UN protestu, jo demonstranti trauc domju ierēdņus darbā.

1 milj. bezdarbnieku ir Rumānijā, grades radio.

Moderna un komplicēta elektriska juma ierīču sistēma izveidota ap nas akmeni Vestminsteras katedrālē.

Par vienu gadu pagarināts dienest amerikāņu armijas karavīriem, kam laiks izbeidzas starp š. g. 8. jūliju un gada 1. jūliju, par ko prezidents Trum rakstījis attiecīgu likumu.

Radīt Islama valstu bloku, kuŗā Indonēzija, Pakistana, Afganistana arabu līgas valstis un Turcija, ierosinā bu līgas ģenerālsekretārs Acams Pā viņa domām šim blokam vajadzētu „trešo spēku", kas atjaunotu pasau dēto līdzsvaru.

27. kanadiešu brigāde Eiropā ierad tobra sākumā. Trīs šīs brigādes stāsies ģen. Eizenhauera rīcībā un vietoti Rietumvācijā.

Jaunais Beļģijas karalis Boduēns ņēmā zvērasta nodošanu otrdien pē ņēma karaļa pienākumus no sava polda III, kas kopš kara beigām daudz kritisku un nepatīkamu mom

250 milj. dolaru Dienvidkorejas vei paredzējušas piešķirt ASV kopā UN nācijām, kas piedalās Korejas

Atlantika padomes nākošā sesija, dalīsies 12 dalībnieku valstu ārlietu notiks septembra beigās Kanadas gal tā Otavā. Paredzēts, ka šoreiz pado sijā piedalīsies arī šo valstu finan nistri.

830.0000 karavīru patlaban esot Rumānijas un Ungārijas armijās, pa jugoslavu politikis Dedijers.

Plūdi Kanzasā sagādājuši zaudēju vairāk nekā 1 miljardu dolaru. upuru skaits palielinājies uz 24. pānā līdz šim prasījuši 232 cilvēku un 594 ievainotos. 270 personas bez vēsts.

Atentātā nogalināts bij. Libanonas prezidents Riadelsols. Atentāta bijusi Sīrijas nacionālistu partija.

Degasperi valdība Itālijā atkāpusies drāmatiskas kabineta sēdes pirmdien dības krīze radās finanču ministra Pellas atkāpšanās dēļ, jo ar viņa niecisko politiku jau ilgāku laiku bij apmierināta viņa paša — kristīgo demokrā partija.